

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΕΝΙΑΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ: 2017-2018

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
της ΜΑΡΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΑΡΙΣΗ
Α.Μ.: 7340012016024

«Η εξέλιξη του συστήματος της Τραπεζικής Εποπτείας
στην Ευρωπαϊκή Ένωση»

Επιβλέποντες:

- 1) Μεταξία Κουσκουνά
- 2) Ρεβέκκα-Εμμανουέλα Παπαδοπούλου
- 3) Μαρία Γαβουνέλη

Αθήνα, Νοέμβριος 2017

Copyright © [Χαρίση Μαρία, Νοέμβριος 2017]

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
Τραπεζικό σύστημα και Οικονομική κρίση- εξέλιξη των Τραπεζών σε Υπηρεσίες Κοινής Ωφέλειας.	5
Διμερής Διάρθρωση της Μελέτης.....	10
A. ΜΕΡΟΣ Οι προκλήσεις που πηγάζουν από τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και η ανάγκη αντιμετώπισής τους με ένα κοινό σύστημα εποπτείας	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ Οι πρώτες προσπάθειες δημιουργίας ενός κοινού εποπτικού συστήματος	12
στον τραπεζικό τομέα	12
Εφαρμογή της Ανάλυσης των Κινδύνων και αναζήτησης των Κρίσιμων Σημείων ελέγχου (HACCP)	12
Λοιπές εξελίξεις και Σκιώδες Τραπεζικό Σύστημα.	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ Νομική βάση της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης	16
ONE: Νομική βάση και Οδικός χάρτης	16
Ο ρόλος της Τραπεζικής Ένωσης στην Ε.Ε.	17
Πίνακας 1. Η επίδραση του διεθνούς τραπεζικού δικαίου στο ευρωπαϊκό	18
Εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων - Προτάσεις για την περαιτέρω ενίσχυση της τραπεζικής ένωσης.	19
Πίνακας 2. Πηγές των Πυλώνων της ΤΕ.....	20
Η αρχή της ελάχιστης εναρμόνισης παραχωρεί τη θέση της στην αρχή της μέγιστης εναρμόνισης	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ Αδυναμίες του Τραπεζικού Συστήματος	22
Εγγύηση Τραπεζικών καταθέσεων-Ανακεφαλαιοποίηση Τραπεζών με δημόσιους πόρους (DRI).....	23
Ειλεξιμότητα/Αιρεσιμότητα - Ρυθμίσεις και Αξιολόγηση των μέτρων	23
Τραπεζικό σύστημα Αδυναμίες και Εποπτεία.....	24
Εποπτικές αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος.	25
Ο ρόλος των εποπτικών αρχών στο νέο θεσμικό πλαίσιο	27
Αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.	27
Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης (EME)	28
Νομισματική Πολιτική και Χρησιμότητα του Τραπεζικού συστήματος	28
Πίνακας 3. Δημιουργία Τραπεζικών Κινδύνων	31
Χαρακτηριστικά Παραδείγματα προβλημάτων στην ευρωζώνη	32
Ανασυγκρότηση τραπεζικών ιδρυμάτων/ επιτόκια δανεισμού σε περιφέρειας και πυρήνα Ευρωζώνης	33
Τραπεζική Δεοντολογία.....	35
Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (BCBS).	36
Διεθνές Νομισματικό Ταμείο - επικρίσεις και Συμφωνία Bretton Woods	37
Αξιολόγηση του Χρηματοπιστωτικού Τομέα και Ολοκλήρωση.....	39
Το Ευρωπαϊκό Τραπεζικό Δίκαιο υπό την επίδραση των διεθνών προτύπων.....	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ Η ανάγκη Δημιουργίας ενός Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (SSM)	41
Τραπεζική Εποπτεία στη Ευροζώνη.....	41
Πίνακας 4: Σύνθεση του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Μηχανισμού.....	42
Σημαντικά και λιγότερο σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα	43
Εποπτεία - Σώματα Εποπτών	44
Συνεργασία με άλλα ευρωπαϊκά όργανα και φορείς	44
Αδειοδότηση και Ανάκληση αδειών λειτουργίας - Εποπτικός προγραμματισμός.....	45
Επιθεωρήσεις βασισμένες στο HACCP	45
Οργάνωση της Διαχείρισης κρίσεων με Χρήση εποπτικών μέτρων και εξουσιών	46
Διοικητικές και χρηματικές Κυρώσεις / Παρέμβαση της ΕΚΤ	46
Έλεγχος και διασφάλιση προγραμματισμού	47
B. ΜΕΡΟΣ Το νέο εποπτικό ρυθμιστικό πλαίσιο και η ικανότητά του να διαφυλάξει τη σταθερότητα του Ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού τομέα σε συνθήκες αυξημένου ανταγωνισμού	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ Ο Τραπεζικός Τομέας εξεταζόμενος σαν μια Ιδιαίτερης Μορφής Υπηρεσία	48
Εξέλιξη της εποπτείας μετά την κρίση- Επιτευχθέντες στόχοι.....	49
Ουσιαστικές εξελίξεις στο ευρωπαϊκό τραπεζικό δίκαιο.....	51
Η πορεία προς την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση μέσω της Νομισματικής συνεργασίας στην ΕΕ.	52
Μείωση του άνισου ανταγωνισμού μεταξύ των διεθνών τραπεζών μέσω της Διεθνούς	53
σύγκλισης διατάξεων περί μέτρησης και πρότυπων.	53

Παρατηρήσεις επι των Πυλώνων της Βασιλείας	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ Επίτευξη οικονομικής σταθερότητας στην ενιαία αγορά	59
μέσω της αυξημένης εποπτείας	59
Εποπτεία κατά την εγκατάσταση και χωρίς εγκατάσταση ενός πιστωτικού ιδρύματος στη χώρα μας	60
Η ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης, με τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου	60
(EMF)	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ Ο διαχωρισμός των λειτουργιών εποπτείας από τις λειτουργίες	62
νομισματικής πολιτικής μέσω της δημιουργίας Σινικών Τειχών.....	62
Η διασφάλιση της συνεπούς εφαρμογής κανονισμών και πολιτικών εποπτείας.	62
Πίνακας 5. Ευρωπαϊκός Εποπτικός Μηχανισμός	64
Δημιουργία Σινικών Τειχών	66
Πίνακας 6. Σινικά Τείχη μεταξύ Νομισματικής Πολιτικής και Εποπτείας.....	67
ΕΠΙΛΟΓΟΣ Μια σύντομη ανάλυση κόστους-οφέλους	68
Αστοχίες των εποπτικών αρχών/Σκιώδες Τραπεζικό σύστημα και Φορολογικοί παράδεισοι	69
Αξιολόγηση της λειτουργίας του SSM, των μεικτών εποπτικών ομάδων και επιτόπιων επιθεωρήσεων.	70
Προκλήσεις & προτάσεις.....	74
Συνέντευξη με τον Senior Account Officer της Διαχείρισης Οριστικών	76
Καθυστερήσεων(workouts)- Corporate and Shipping Workouts της Τράπεζας Πειραιώς.....	76
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	78
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	81
Ελληνική.....	81
Ξενόγλωσση.....	83
ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ	84
Νομικά Κείμενα	86
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	87
Συντομογραφίες στα Ελληνικά.....	87
Συντομογραφίες στα Αγγλικά.....	88

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η οικονομικοπολιτική ένωση χωρών, που καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος της Ευρωπαϊκής ηπείρου¹. Δημιουργήθηκε μετά τον II Παγκόσμιο Πόλεμο για να προάγει την οικονομική συνεργασία μεταξύ των χωρών-μελών της ΕΕ, δημιουργώντας έτσι, οικονομική αλληλεξάρτηση, και ελαχιστοποιώντας τις περιπτώσεις τριβών μεταξύ των χωρών μελών, οι οποίες θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αθέμιτους ανταγωνισμούς ή και σε συγκρούσεις. Το 1958 δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα(ΕΟΚ) με στόχο την προώθηση της οικονομικής συνεργασίας ανάμεσα στο Βέλγιο, τη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο και τις Κάτω Χώρες. Στη συνέχεια, προστέθηκαν και άλλες χώρες δημιουργώντας έτσι, μια ενιαία αγορά, η οποία εξακολουθεί να αναπτύσσεται. Η ενοποίηση των οικονομικών συναλλαγών της Ε.Ε. έχει σαν αποτέλεσμα την ολοένα και μεγαλύτερη διασύνδεση των εθνικών τους τραπεζικών συστημάτων, με σκοπό την αύξηση της κερδοφορίας τους αφενός, και την παροχή οικονομικών υπηρεσιών προς τις χώρες όπου εδράζουν, αφ' ετέρου. Συνεπώς ο τραπεζικός τομέας αποτελεί πλέον, μια ιδιαίτερη μορφή κοινωφελούς υπηρεσίας, όχι μόνο σε εθνικό αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Όμως, πέραν του γεγονότος ότι, λόγω της διασύνδεσης των τραπεζών στην ΕΕ, εξομαλύνεται ο ανταγωνισμός μεταξύ τους, δημιουργούνται ευκαιρίες και αποφεύγονται οι τριβές, οι τράπεζες της ευρωζώνης καθίστανται περισσότερο ευάλωτες και κινδυνεύουν να συμπαρασυρθούν όλες μαζί στην περίπτωση που μια ομάδα διασυνδεδεμένων τραπεζών καταρρεύσει.

Αν, για παράδειγμα, μια παρέα πεζοπόρων φθάσει μπροστά σε μια στενή ετοιμόρροπη κρεμαστή γέφυρα χωρίς να έχει δικαίωμα επιλογής άλλης κατεύθυνσης, τότε θα πρέπει να αποφασίσει πώς να την περάσει αποφεύγοντας τον κίνδυνο να χάσει κάποιο μέλος της. Αποφασίζουν λοιπόν να δεθούν μεταξύ τους σε απόσταση μερικών μέτρων ο ένας από τον άλλον ούτως ώστε, αν πέσει κάποιος να τον συγκρατήσουν οι υπόλοιποι. Η ειρωνεία όμως είναι ότι στην απέναντι όχθη, τους περιμένει μέσα στους θάμνους μια ομάδα λιονταριών². Όσο απίθανο μπορεί να φαίνεται αυτό το παράδειγμα, τόσο πιθανοί είναι οι κίνδυνοι που μπορεί να αντιμετωπίσει ο τραπεζικός τομέας, όσο προσεκτικά κι αν έχουν υπολογισθεί και αναλυθεί.

Τραπεζικό σύστημα και Οικονομική κρίση³ - εξέλιξη των Τραπεζών σε Υπηρεσίες Κοινής Ωφέλειας.

Στην παρούσα εργασία, ως Τράπεζα⁴ εννοείται η επιχείρηση, η οποία ασχολείται με χρηματικές και πιστωτικές συναλλαγές. Ανάλογα με το είδος της μπορεί να δέχεται καταθέσεις, να χορηγεί δάνεια, να φυλάσσει και να διαχειρίζεται αξιόγραφα, να αναλαμβάνει την πληρωμή για λογαριασμό των πελατών της κ.α. Στην προκειμένη περίπτωση, ο ορισμός του τραπεζικού τομέα ως "επιχείρηση", τον κατατάσσει αυτομάτως στις κερδοφόρες υπηρεσίες γενικού οφέλους, αλλά ιδιαίτερης μορφής. Αυτή η ιδιαίτερη μορφή, είναι αυτή που τον ξεχωρίζει από άλλες επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών προς τους πολίτες, όπως, για παράδειγμα η Υπηρεσία Παροχής Ηλεκτρικής Ενέργειας, ή η Υδροδότησης οι οποίες παρέχουν μετρήσιμες υπηρεσίες έναντι αμοιβής, που καθορίζεται από το κόστος μιας επιλεγμένης μονάδας (κιλοβατώρα, κυβικό μέτρο κλπ.).

Η κερδοφορία στις τράπεζες βασίζεται στη διαφορά ανάμεσα στο επιτόκιο δανεισμού και στο επιτόκιο καταθέσεων⁵. Αν μία τράπεζα δίνει ένα δάνειο με επιτόκιο 9% και δέχεται κατάθεση με επιτόκιο 2% η διαφορά αυτή (7%) αποτελεί την ψαλίδα που οδηγεί στα κέρδη της τράπεζας. Βέβαια οι τράπεζες αποκομίζουν και από αλλού χρήματα όπως, από προμήθειες ή επενδύσεις⁶.

Ο τραπεζικός τομέας δεν αποτελεί απλά "διαμεσολαβητή χρημάτων", αλλά επιπλέον δημιουργεί χρήμα με την έκδοση χρέους. Συνεπώς είναι κερδοσκοπική επιχείρηση, που σκοπό έχει την παραγωγή χρήματος για ίδιο

¹ Ενωμένη Ευρώπη, η Ε.Ε. με λίγα λόγια https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_el σελ 1

² Peter L. Bernstein, Against the Gods, The remarkable story of Risk, 1998

³ https://el.wikibooks.org/wiki/Οικονομική_Κρίση_Αιτίες_και_Αποτελέσματα σελ 1

⁴ https://el.wikipedia.org/wiki/Ευρωπαϊκό_Σύστημα_Κεντρικών_Τραπεζών σελ 1

⁵ Η διαφορά μεταξύ επιτοκίου δανεισμού και επιτοκίου καταθέσεων ονομάζεται "ψαλίδα"

⁶ Τράπεζα – Βικιπαίδεια, <https://el.wikipedia.org/wiki/Τράπεζα>

όφελος, μέσω παροχής υπηρεσιών. Ενώ όμως οι υπηρεσίες που παράγουν άλλες κοινωφελείς υπηρεσίες είναι ορατές-μετρήσιμες, οι υπηρεσίες που παρέχει ο τραπεζικός τομέας συχνά είναι πλασματικές, δηλαδή φανταστικές καθώς δεν αντιπροσωπεύουν αγαθά, όπως το ηλεκτρικό ρεύμα ή το νερό, αλλά ψηφιακούς αριθμούς οι οποίοι συσσωρεύονται στον κεντρικό δίσκο κάποιου υπολογιστή και δεν μπορούν να ανταλλαχθούν άμεσα με πολύτιμα υλικά, όπως ο χρυσός για παράδειγμα, ή ακόμα και με μετρητά εάν πρόκειται για μεγάλο ποσό, εάν και όποτε ζητηθούν από τον καταθέτη.

Η πρώτη εφαρμογή του τραπεζικού τομέα, σαν κερδοσκοπική επιχείρηση, η οποία παράλληλα βρισκόταν στη διάθεση της παραγωγικής διαδικασίας, ξεκίνησε σε ορισμένα κράτη της δυτικής Ευρώπης τα οποία διέθεταν ισχυρή ναυτιλία και συνεπώς υπερπόντιο εμπόριο (κυρίως Ολλανδία, Αγγλία, Γαλλία). Σταδιακά αναπτύχθηκε, έγινε περισσότερο πολύπλοκη σαν σύστημα και τελικά κατέκτησε τον κόσμο στις μέρες μας, καθιστώντας έτσι, τα πιστωτικά ιδρύματα σημαντικούς αναπτυξιακούς συντελεστές, όχι μόνο των Κρατών αλλά και της παγκόσμιας οικονομίας.

Τα νέα πιστωτικά ιδρύματα σήμερα, έχουν στη διάθεσή τους εργαλεία και τεχνολογίες που ξεπερνούν κάθε φαντασία των ιδρυτών των πρώτων τραπεζών της δυτικής Ευρώπης. Όμως, όσο εξελίσσεται και αναπτύσσεται η τεχνολογία και βελτιώνονται τα λεγόμενα “εργαλεία” και η πολυπλοκότητά τους, τόσο αναπτύσσονται νέοι κίνδυνοι, όπως λανθασμένες εκτιμήσεις, κατάρρευση ή “πειρατεία” των ηλεκτρονικών αρχείων, που προστέθηκαν στους ήδη υπάρχοντες (κακοδιαχείριση, αισχροκέρδεια). Το σύνολο των παλαιών και νέων κινδύνων, που ανάλογα με την έκτασή τους μπορεί να οδηγήσουν σε μικρές ή ακόμα και παγκόσμιες τραπεζικές κρίσεις, καθιστούν το τραπεζικό σύστημα εξαιρετικά εύλωτο. Τα πρώτα συμπτώματα μιας κρίσης, πραγματικής ή φανταστικής, έχουν σαν αποτέλεσμα να κλονίζεται η πίστη των καταθετών οι οποίοι σπεύδουν να αποσύρουν τα κεφάλαιά τους (Bank Run).

Αν λάβουμε υπόψη ότι οι **τράπεζες** μπορούν να δανείζουν μέχρι 8 ευρώ για κάθε ευρώ που έχουν στην κατοχή τους, τότε το **70%** του παγκόσμιου πλούτου σήμερα, είναι **ψηφιακός, δηλαδή πλασματικός!**⁷ Έτσι γεννιάται ένα εύλογο ερώτημα: πως διατηρείται το τραπεζικό σύστημα και πως λειτουργεί η παγκόσμια οικονομία; Το τραπεζικό σύστημα λειτουργεί διότι τόσο οι τράπεζες, όσον και οι καταθέτες έχουν εμπιστοσύνη στο μέλλον, δηλαδή διαθέτουν, όχι μόνο μεγάλη φαντασία, αλλά ελπίδα και δίψα για κερδοφορία.

Το νέο οικονομικό φαινόμενο ξεκίνησε μετά την εμφάνιση των πρώτων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στη δυτική Ευρώπη (κυρίως Ολλανδία). Οι επενδυτές άρχισαν να οραματίζονται τη μελλοντική κερδοφορία και να εμπιστεύονται στα χρηματοπιστωτικά συστήματα τις οικονομίες τους, αντί να τα κρύβουν στο θησαυροφυλάκιό τους ή να τα εμπιστεύονται στην αμφίβολη διαχείριση των ηγεμόνων τους.

Η εμπιστοσύνη αυτή οδήγησε στο φαινόμενο της **πίστωσης**, η οποία με τη σειρά της αποτέλεσε τη βάση για την οικονομική ανάπτυξη όχι μόνο του χρηματοπιστωτικού τομέα, αλλά των επενδυτών και του κράτους που τον φιλοξενούσε. Η πίστωση οδήγησε σε υψηλότερη κερδοφορία και κατά συνέπεια μεγαλύτερη πίστωση. Σύμφωνα με τον Άνταμ Σμίθ⁸ τα κέρδη των επιχειρήσεων (μεγάλων και μικρών) πρέπει να επενδύονται στην αύξηση και βελτίωση της παραγωγής. Σταδιακά οι βασιλείς αντικαταστάθηκαν σταδιακά από επιχειρηματίες και τραπεζίτες. Εκείνη την εποχή η Ανατολή (Κίνα, Ινδία κ.α.) διέθετε περισσότερο οικονομικό πλούτο από την Ευρώπη, ωστόσο η νοοτροπία τους ήταν διαφορετική και η πίστωση δεν έπαιζε σπουδαίο ρόλο. Έτσι, ο πλούτος με τους αιώνες μεταφέρθηκε στη Δύση, η οποία επένδυσε σε βιομηχανίες (μεταξύ των οποίων και οι πολεμικές) και στα τέλη του 19^{ου} αιώνα επιβλήθηκε οικονομικά και επικράτησε στρατιωτικά έναντι της Ανατολής.

Με ευκαιρία τα παραπάνω, πολλοί οικονομολόγοι πιστεύουν ότι, αν τον 21^ο αιώνα οι επιχειρήσεις αφεθούν ανεξέλεγκτες να φροντίσουν τα συμφέροντά τους, θα αποκτήσουν υπερβολικά μεγάλη δύναμη. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει εντυπωσιακές κρίσεις που θα απειλήσουν άνευ προηγουμένου την παγκόσμια οικονομία, και ίσως την παγκόσμια ειρήνη.

⁷ Yuval Noah Harari, Sapiens, Μια Σύντομη Ιστορία του Ανθρώπου σελ 315

⁸ Ο Άνταμ Σμίθ (1776) εξέδωσε το βιβλίο του «*Ο πλούτος των Εθνών*», το πρώτο οικονομικό μανιφέστο της ιστορίας.

Όμως πέραν των συνηθισμένων κινδύνων, εξακολουθούν να υπάρχουν και οι φυσιολογικές οικονομικές διακυμάνσεις. Αυτές είναι, οι διαδοχικές αυξομειώσεις της οικονομικής δραστηριότητας μέσα σε μια οικονομία. Λέγονται κυκλικές διακυμάνσεις ή οικονομικοί κύκλοι. Οι Άγγλοι αποδίδουν το φαινόμενο με τον όρο « business cycles », ακριβώς για να τονίσουν την ιδιαίτερη βαρύτητα των επενδύσεων στην εξέλιξη του οικονομικού κύκλου. Από πολύχρονες στατιστικές παρατηρήσεις διαπιστώθηκε ότι οι οικονομικοί κύκλοι διαρκούν περίπου από 7 έως 11 χρόνια.

Αν λάβουμε λοιπόν, υπόψη τις στατιστικές, όποια μέτρα και να ληφθούν για την αποφυγή κινδύνων στον τραπεζικό τομέα, ο οποίος αποτελεί το υπόβαθρο της οικονομίας μια χώρας ειδικότερα και της ΕΕ γενικότερα, θα πρέπει να προβλέψουμε ταυτόχρονα και τα αποτελέσματα μιας οικονομικής διακύμανσης η οποία θα συμβεί στα επόμενα 7- 10 χρόνια. Τα αποτελέσματα αυτά περιγράφονται ως ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.

Ας δούμε όμως τι είναι ακριβώς η οικονομική κρίση, αν και οι δύο αυτές λέξεις τα λένε σχεδόν όλα από μόνες τους. Η Οικονομική κρίση λοιπόν είναι η μετρήσιμη και αισθητή μείωση των δραστηριοτήτων της οικονομίας. Εδώ είναι σημαντικό να τονίσουμε τη διαφορά του τραπεζικού τομέα από μια συνήθη κοινωφελή ή καθαρά κερδοσκοπική επιχείρηση. Όταν λέμε οικονομική δραστηριότητα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, αναφερόμαστε σε όλα τα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας, όπως η απασχόληση, το εθνικό προϊόν, οι τιμές, οι επενδύσεις κ.λπ. Ο βασικότερος δείκτης οικονομικής δραστηριότητας είναι οι επενδύσεις, οι οποίες, όταν αυξομειώνονται, συμπαρασύρουν μαζί τους και όλα τα υπόλοιπα οικονομικά μεγέθη⁹.

Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι ο τραπεζικός τομέας βρίσκεται, θα λέγαμε, στην κορυφή της επιχειρηματικής αλυσίδας και ως εκ τούτου όλες οι επιχειρήσεις εξαρτώνται άμεσα από αυτόν.

Οι οικονομικές κρίσεις αρχίζουν συνήθως με τη φάση της καθόδου, την περίοδο δηλαδή εκείνη, κατά την οποία η οικονομικές δραστηριότητες μειώνονται. Επιχειρήσεις κλείνουν, εργαζόμενοι απολύονται, και η ανεργία αρχίζει και ανεβαίνει, έστω και ανεπαίσθητα στην αρχή. Τα πρώτα θύματα είναι οι προμηθευτές/πιστωτές του Δημοσίου τομέα, ίσως μάλιστα, αυτό να είναι και το πρώτο σύμπτωμα μιας οικονομικής κρίσης, ο βήχας πριν την εκδήλωση πυρετού θα λέγαμε σε ιατρικούς όρους.

Στη φάση αυτή οι δημόσιοι υπάλληλοι πληρώνονται κανονικά, αλλά υπάρχουν καθυστερήσεις στην πληρωμή των πιστωτών του δημόσιου τομέα. Οι αδύναμες επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα καθυστερούν τις πληρωμές των εργαζομένων, μειώνουν την παραγωγή και απολύουν προσωπικό. Είναι η περίοδος κατά την οποία παρατηρείται έλλειψη οικονομικής ρευστότητας. Στη φάση αυτή ενώ ο γενικός πληθυσμός βρίσκεται ακόμα σε κατάσταση σχετικής "ύπνωσης", οι ελεύθεροι επαγγελματίες δυσκολεύονται όλο και περισσότερο να πάρουν δάνεια. Κάπως έτσι αρχίζουν τα συμπτώματα της οικονομικής κρίσης τα οποία διαφοροποιούνται όχι μόνο μεταξύ των χωρών, όπου οι αναπτυσσόμενες χώρες πλήττονται σε μεγαλύτερο βαθμό από τις αναπτυγμένες, αλλά και στο εσωτερικό των χωρών, όπου οι χειρόνακτες εργάτες και τα άτομα με χαμηλή εκπαίδευση υφίστανται τις πλέον δυσμενείς επιπτώσεις σε σχέση με τα άτομα υψηλής εκπαίδευσης της μεσαίας και ανώτερης τάξης (Stiglitz, 2002)¹⁰. Βέβαια οι τράπεζες που κινδυνεύουν έχουν γνώση της κατάστασης και έχουν ήδη ξεκινήσει σιωπηλά ενέργειες αποκατάστασης που, ανάλογα με την πολιτική του κάθε ιδρύματος, κυμαίνονται αλλά σχεδόν πάντα διαφέρουν από την πολιτική αποκατάστασης των απλών κερδοσκοπικών ή ακόμα και κοινωφελών επιχειρήσεων. Στο σημείο αυτό, οφείλουμε να αναφέρουμε ότι, μια απλή επιχείρηση μπορεί να κηρύξει πτώχευση και να πάψει να παράγει αγαθά ή υπηρεσίες. Οι υπηρεσίες όμως, που παρέχονται από επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, δεν μπορούν να κάνουν το ίδιο. Η ΔΕΗ για παράδειγμα μπορεί να αυξήσει το κόστος ανά μονάδα ή να δανειστεί χρήματα από το τραπεζικό σύστημα ή ακόμα και από το κράτος. Το τραπεζικό σύστημα όμως, σαν πάροχος ιδιαίτερης μορφής υπηρεσιών, καταφεύγει σε δανεισμό από άλλες τράπεζες, ή συνήθως από τις κυβερνήσεις. Όσο όμως εξελίσσεται η φάση της καθόδου, τόσο γίνονται πιο αντιληπτές οι επιπτώσεις της στην κοινωνική ζωή, καθώς η μείωση του εισοδήματος οδηγεί τον πληθυσμό στη φτώχεια. Ταυτόχρονα το διεθνές εμπόριο, ο ρυθμός της οικονομικής

⁹ Γεώργιος Κουφάρης, (2010), «Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι χρηματιστηριακές αγορές». Περιοδικό Χρήμα, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2010 {4}

¹⁰ Stiglitz JE, (2002) , «Globalization and its discontents», Allen Lane, London

ανάπτυξης και η απασχόληση αντανakλούν σε μεγάλο βαθμό την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η διεθνής οικονομία (Marmot και Bell, 2009).

Η πρόσφατη κρίση είχε δυσμενείς επιδράσεις στην ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας (με εξαίρεση λίγες νέες βιομηχανικές χώρες, όπως η Κίνα και η Ινδία). Σε διεθνές επίπεδο επηρέασε το καθεστώς εργασίας εκατομμυρίων εργατών, οι οποίοι απώλεσαν την εργασία τους, κυρίως αυτοί του ιδιωτικού τομέα. Από τα τέλη του 2008 η ανεργία άρχισε να γίνεται αισθητή στα φτωχότερα λαϊκά στρώματα, ενώ προβλέπεται ότι, ο αριθμός των φτωχών εργαζομένων θα αυξηθεί παγκόσμια κατά 200 εκατομμύρια και θα ανέλθει στο επίπεδο των 700–800 εκατομμυρίων.

Η πρώτη οικονομική κρίση στην ιστορία¹¹, ήταν αυτή του 1719, η οποία έχει μείνει στην ιστορία σαν «Φούσκα του Μισισιπή». Το βασιλικό θησαυροφυλάκιο της Γαλλίας άδειασε, και η Βόρειος Αμερική πέρασε από τους Γάλλους στους Βρετανούς. Η Γαλλία δεν μπορούσε πλέον να δανειστεί με χαμηλότοκα δάνεια όπως η Βρετανία και σταδιακά οδηγήθηκε σε χρεωκοπία που κατέληξε στη **Γαλλική επανάσταση**. Η κακοδιαχείριση του Τζον Λώ (υπουργού οικονομικών της Γαλλίας επι βασιλείας του Λουδοβίκου του 15^{ου}), άλλαξε την ισορροπία δυνάμεων στην Ευρώπη προς όφελος της Βρετανίας η οποία το 1840, στο όνομα του ελεύθερου εμπορίου, κατάφερε στον «Πόλεμο του Οπίου», να αποσπάσει και να διατηρήσει το Χονγκ Κονγκ, από την Κίνα μέχρι το 1997 και να το καταστήσει βάση εμπορίου ναρκωτικών προς την Κίνα. Πρόκειται, λοιπόν για μια κακοδιαχείριση ενός συγκεκριμένου πολιτικού, η οποία άλλαξε τα σύνορα του κόσμου και οδήγησε στο θάνατο εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους. Αυτή ήταν και παραμένει ίσως, η πιο χαρακτηριστική περίπτωση επέμβασης της κυβέρνησης και των πολιτικών στην οικονομία.

Η φούσκα του Μισισιπή, έδωσε έναυσμα στους καπιταλιστές να ισχυρίζονται, ότι το κεφάλαιο μπορεί και πρέπει να επηρεάζει ελεύθερα την πολιτική, χωρίς να συμβαίνει το αντίθετο.

Υποστηρίζουν ακόμα ότι, όταν οι κυβερνήσεις παρεμβαίνουν στις αγορές, τα πολιτικά συμφέροντα τις ωθούν σε λανθασμένες επενδύσεις που μπορεί να οδηγήσουν σε οικονομική κρίση.

Μήπως λοιπόν, θα ήταν καλύτερο να μειωθούν οι κυβερνητικές επεμβάσεις και η φορολογία των επιχειρήσεων έτσι ώστε να αφεθεί στην ελεύθερη αγορά να πραγματοποιήσει το θαύμα της ανάπτυξης; Μπορεί οι κυβερνήσεις να χρησιμοποιούν το χρήμα των επιχειρήσεων για να δώσουν επιδόματα στους άνεργους και αυτό να είναι επιθυμητό στους μη έχοντες, όμως κατ' αυτόν τον τρόπο δεν μειώνεται η ανεργία, αντίθετα αυξάνεται γιατί οι επιχειρήσεις κλείνουν και οι εργαζόμενοι βρίσκονται στο δρόμο. Αντίθετα, αν οι επιχειρηματίες απελευθερωθούν από την υψηλή φορολογία θα ακολουθήσουν την πεπατημένη, δηλαδή θα επενδύσουν τα κέρδη τους σε επέκταση της παραγωγής και θα προσλάβουν περισσότερους εργαζόμενους, σύμφωνα με το δόγμα του *Ανταμ Σμίθ*. Αυτό, όχι μόνο βοηθάει να μειωθεί η ανεργία αλλά και μειώνει τον αριθμό όσων εξαρτώνται από τα επιδόματα. Από ηθικής και κοινωνικής άποψης, είναι προτιμότερο να δουλεύεις και να αμείβεσαι για την εργασία που προσφέρεις, παρά να μην εργάζεσαι και να ζεις με επιδόματα, γιατί έτσι εξαρτάσαι από το κράτος, χάνεις την αξιοπρέπειά σου και παύεις να αναζητάς το καλύτερο για τον εαυτό σου και την οικογένειά σου, με λίγα λόγια μετατρέπεσαι σε κοινωνικό παρία.

Δυστυχώς, οι κυβερνήσεις αν και το γνωρίζουν, δεν είναι πρόθυμες να εγκαταλείψουν την επιδοματική πολιτική διότι χάνουν ψηφοφόρους κι αυτό είναι κάτι που δεν μπορούν να αποδεχτούν με ευκολία, προφανώς για λόγους ισχύος και ίσως ωφελιμιστικούς.

Όμως, δεν είναι μόνον πάντα λανθασμένες ή παράλογες οι κυβερνητικές επεμβάσεις. Αν αφεθούν ελεύθεροι οι επιχειρηματίες και οι τραπεζίτες μπορούν να δημιουργήσουν τραστ και να μειώσουν τους μισθούς, χωρίς να μπορούν οι εργαζόμενοι να βρουν άλλο εργοδότη.

Θα πρέπει επίσης να λάβουμε υπόψη και τις θεωρίες άλλων, σχετικά με τις οποίες η ελεύθερη αγορά δεν οφείλει τις επιτυχίες της στο γεγονός ότι κινείται λεύθερα, αλλά στο γεγονός ότι επιτρέπει στο κεφάλαιο να αναλαμβάνει ρίσκα, με συνέπεια να παρουσιάζονται, τόσο επιτυχίες όσες και αποτυχίες.

Πιο συγκεκριμένα, ο *Nassim N. Taleb*¹², στο βιβλίο του *The Black Swan, (the impact of the highly improbable)*, σελ. xxiv (experts and empty suits), αναφέρει τα παρακάτω: *Έτσι, διαφωνώ με τους οπαδούς του*

¹¹ Sapiens, *ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ*, Yuval Noah Harari, σελ. 315, 322.

¹² Nassim N. Taleb, *The Black Swan*, σελ xxiv

Μαρξ και εκείνων του Adam Smith, ότι ... ο λόγος της επιτυχίας των ελεύθερων αγορών οφείλεται στο γεγονός ότι, επιτρέπουν στους ανθρώπους να είναι τυχεροί, χάρη στην επιθετική πολιτική που βασίζεται στη θεωρία της ...δοκιμής και λάθους και όχι δίνοντας ανταμοιβές ή κίνητρα για τις οποιεσδήποτε δεξιότητες των επενδυτών. Η θεωρία αυτή παραπέμπει στα τυχερά παίγνια όπου, οι παίκτες επιλέγουν περισσότερο με βάση την πεποίθηση και ελπίδα για κερδοφορία, παρά σε επιστημονικές έρευνες ή στατιστικές. Το γεγονός ότι, οι περισσότεροι παίκτες χάνουν, θα πρέπει να μας προβληματίσει σοβαρά, εφόσον δεν έχουμε στοιχεία που να αποδείχνουν τα ποσοστά επιτυχίας και επιτυχίας των «παικτών» της ελεύθερης αγοράς.

Πάντως, είναι γεγονός ότι, η Βιομηχανική επανάσταση που αναπτύχθηκε ανεξέλεγκτα με τη στήριξη του κεφαλαίου, έκανε τους πλούσιους πλουσιότερους και εξαθλίωσε τους φτωχούς. Όμως, παρόλη την ελευθερία των τραπεζιτών, ο **καπιταλισμός** αυτοπεριορίστηκε μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο από τον φόβο του αντίπαλου δέους, του **κομμουνισμού**, ο οποίος προσπάθησε να επιβάλλει μια δίκαιη κατανομή του πλούτου, αλλά απέτυχε και όπου δεν κατέρρευσε πλήρως, μετεξελίχτηκε. Αυτό συνέβη στην Κίνα για παράδειγμα, που άρχισε να ευνοεί την ιδιωτική πρωτοβουλία. Έτσι, δεν μένει άλλη εναλλακτική λύση από έναν **υγιή καπιταλισμό** - αν μπορούμε να τον ονομάσουμε έτσι - που μας σπρώχνει όλο και περισσότερο προς την ελεύθερη αγορά.

Στην ΕΕ, δημιουργήθηκε το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών¹³ (Ε.Σ.Κ.Τ) ... {που αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ) και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες (Εθν.Κ.Τ) των κρατών μελών της Ε.Ε., είτε έχουν υιοθετήσει το νόμισμα του ευρώ είτε όχι. Στόχος του Ε.Σ.Κ.Τ μαζί με το Ευρωσύστημα είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών και με την επιφύλαξη του στόχου αυτού, στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας}. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών γεννήθηκε με την τραπεζική ενοποίηση δημιούργησε προκλήσεις και κινδύνους, όπως μας διδάσκει χαρακτηριστικά το παράδειγμα με τους πεζοπόρους στη στενή κρεμαστή γέφυρα. Οι κίνδυνοι αυτοί οξύνθηκαν κατά την τελευταία οικονομική κρίση. Η αντιπαράθεση δημιούργησε την ανάγκη Εποπτείας και αυτή οδήγησε στη “Βασιλεία Ι” η οποία συνεχίστηκε με τη “Βασιλεία ΙΙ” και “Βασιλεία ΙΙΙ”.

Οι Χαρακτηριστικότεροι κίνδυνοι του τραπεζικού τομέα αναφέρονται εν συντομία παρακάτω:

Πιστωτικός κίνδυνος, είναι ο κίνδυνος να μην αποπληρωθούν δάνεια λόγω της χορήγησης τους σε μη φερέγγυους δανειολήπτες Μπορεί επίσης, να μην έγινε επαρκής έρευνα των περιουσιακών στοιχείων των δανειοληπτών πριν τη δανειοδότηση. Αυτό συμβαίνει στην Ελλάδα της κρίσης με πολλές τράπεζες, οι οποίες έλαβαν αυτό το ρίσκο διότι δεν έλαβαν υπόψη τους ότι ένα πολλοί δανειολήπτες έχουν υποθηκεύσει ακίνητα σε περισσότερες από μια τράπεζες. Ταυτόχρονα οι ίδιοι οι πλειστηριασμοί εμποδίζονται συστηματικά από κοινωνικές ομάδες που πολλαπλασιάζονται καθημερινά παρενοχλώντας το έργο των συμβολαιογράφων και αναγκάζοντάς τους να προχωρήσουν σε ηλεκτρονικούς πλειστηριασμούς.

Κίνδυνος αγοράς, είναι ένας σοβαρός αλλά απρόβλεπτος κίνδυνος που οφείλεται στη διακύμανση των επιτοκίων, ισοτιμιών συναλλάγματος ή περιουσιακών στοιχείων. Ο κίνδυνος δεν οφείλεται σε ανθρώπινο παράγοντα, αλλά σε προβλήματα που προκύπτουν από τις διεθνείς αγορές, σε φυσικές καταστροφές, πολέμους κλπ.

Κίνδυνος ρευστότητας, ο οποίος δημιουργείται από τη διαφορά εισροών και εκροών στην τράπεζα, λόγω έκτακτων συνθηκών, πραγματικών, όπως πόλεμος ή πλασματικών όπως φημολογίες. Σε αυτή την περίπτωση παρατηρείται μαζική ανάληψη ή απόσυρση καταθέσεων. Κατά συνέπεια λόγω έλλειψης ρευστότητας, η τράπεζα καταφεύγει στη ρευστοποίηση των περιουσιακών της στοιχείων, σε χαμηλές τιμές.

Λειτουργικός κίνδυνος προκύπτει από δυσλειτουργία ηλεκτρονικών συστημάτων ή εργαλείων που χρησιμοποιεί η τράπεζα και πάνω στα οποία βασίζεται η παροχή υπηρεσιών της στην αγορά. Σαν παράδειγμα αναφέρουμε μια τυχαία ή σκόπιμη κατάρρευση των ηλεκτρονικών συστημάτων της. Αυτός ο κίνδυνος μπορεί να καταστεί προβλέψιμος και μπορεί να αποφευχθεί εφόσον υπάρχει επαρκής μελέτη HACCP σε κάθε τράπεζα.

¹³ Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, <https://el.wikipedia.org/wiki> σελ. 1

Κίνδυνος πτώχευσης προκύπτει, όταν η τράπεζα δεν διαθέτει επαρκή ίδια κεφάλαια για την απορρόφησή της μείωσης της αξίας του ενεργητικού της σε σχέση με τις υποχρεώσεις της.¹⁴

Το σύστημα της ελεύθερης αγοράς άνησε στην Ε.Ε. και έγινε αποδεκτό από τα κράτη μέλη της, με σκοπό να μην επαναληφθούν ποτέ, γεγονότα που μπορεί να οδηγήσουν σε οικονομικές κρίσεις με όλα, όσα αυτές συνεπάγονται. Για τον λόγο αυτό δόθηκε μεγάλη έμφαση στη δημιουργία συστημάτων **τραπεζικής εποπτείας**.

Προφανώς στην αρχή της διαδικασίας, η δημιουργία παρόμοιων συστημάτων δεν προβληματίσε περισσότερο τις Βρυξέλλες, απ' ό,τι η νομοθεσία για κάθε άλλο τομέα πέραν του χρηματοοικονομικού. Σύντομα όμως οι Ευρωπαίοι ηγέτες κατάλαβαν ότι, τίποτα δεν ήταν τόσο εύκολο, όσο νόμιζαν στην αρχή και ότι το χρηματοπιστωτικό σύστημα θα έπαιζε το σοβαρότερο ρόλο στην ολοκλήρωση της ενοποίησης.

Οι επιτροπές που σχηματίστηκαν ασχολήθηκαν σοβαρά με τα μικρο-οικονομικά και μακρο-οικονομικά προβλήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διαπίστωσαν ότι, μια κρίση μπορεί να εξελιχτεί σε τρεις φάσεις.

Η πρώτη φάση είναι η δημιουργία των κινδύνων μιας κρίσης. Ακολουθεί η εκδήλωση της κρίσης και τελικά η εξάπλωσή της σε ολόκληρο το χρηματοοικονομικό σύστημα, ή και παγκοσμίως, τη δημιουργία δηλαδή μιας Συστημικής Κρίσης. Μια τέτοια κρίση ξεκινάει από την κακή λειτουργία κάποιας τράπεζας που είναι συνδεδεμένη με άλλες και τις συμπαρασύρει στην πτώχευση. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε κακοδιαχείριση λόγω ανθρώπινου λάθους, ή σε ένα κακό οικονομικό περιβάλλον, κάτι που μπορεί να είναι περιορισμένο τοπικά ή παγκόσμιο. Στην περίπτωση αυτή, το παράδειγμα με τους οδοιπόρους και την κρεμαστή γέφυρα διατυπώνεται διαφορετικά. Αν η γέφυρα υποχωρήσει στην αντιέρα όχθη, ενώ οι τρεις από τους τέσσερις οδοιπόρους βρίσκονται ήδη πάνω σε αυτήν, τότε θα συμπαρασυρθεί στον γκρεμό και ο τέταρτος που πατάει ακόμα σε σταθερό έδαφος. Στη δεύτερη φάση, εκδηλώνεται ανησυχία των καταθετών οι οποίοι χάνουν την εμπιστοσύνη τους στη συγκεκριμένη τράπεζα ή στην περίπτωση συνδεδεμένων τραπεζών, στο υπάρχον τραπεζικό ίδρυμα. Ο πανικός ανάληψης των καταθέσεων δεν αφορά μόνο τους μικροκαταθέτες, αλλά και τους μεγάλους ντόπιους και ξένους επενδυτές(ιδιώτες δανειστές).

Στην τρίτη φάση, εκδηλώνεται πλέον, φανερά η κρίση, οι τράπεζες/τράπεζες καταρρέουν και διαταράσσεται η εγχώρια διατραπεζική αγορά και οι διεθνείς οργανισμοί. Οι οικονομικές υπηρεσίες παύουν να παρέχονται και επικρατεί το απόλυτο χάος στην αγορά.

Αυτή είναι μια ακόμα διαφορά μεταξύ επιχειρήσεων που παρέχουν υπηρεσίες ή αγαθά και του τραπεζικού τομέα σαν υπηρεσία που παράγει και διαθέτει χρήμα στην αγορά. Μια γενικευμένη βλάβη της ΔΕΗ για παράδειγμα θα προκαλέσει έντονες αντιδράσεις και δυσαρέσκεια στον καταναλωτή, αλλά όχι πανικό, διότι υπάρχει πάντα η ελπίδα ότι σύντομα θα διορθωθεί. Και είναι γεγονός ότι, οι τεχνικές βλάβες είναι απείρως πιο εύκολες από τις πλασματικές βλάβες του τραπεζικού τομέα.

Διμερής Διάρθρωση της Μελέτης

Η παρούσα εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη. Το **Α' Μέρος** (πρώτο μέρος) ασχολείται κυρίως με τον ρόλο του Τραπεζικού συστήματος σαν υπηρεσία παροχής πλασματικού χρήματος, καθώς και με την ανάγκη παρουσίας μιας αποτελεσματικής εποπτείας που θα του επιτρέψει να λειτουργήσει μέσα σε στενά περιθώρια ασφάλειας.

Πιο συγκεκριμένα εξετάζονται τα προβλήματα που πηγάζουν από τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού συστήματος Κεντρικών Τραπεζών. Αναφέρονται και αναλύονται οι κίνδυνοι που δημιουργούνται από τη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και αναζητούνται λύσεις για την αποφυγή τους ή τουλάχιστον τον περιορισμό των συνεπειών τους. Εδώ εξηγείται και η ανάγκη για μια εποπτεία που θα είναι κοινή για όλα τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα εφαρμόζεται τόσο από την Κεντρική Ευρωπαϊκή Τράπεζα και θα

¹⁴ Saunders A. /Cornett M., "Financial Markets and Institutions", McGraw-Hill, 2009, σελ. 541.

συνεχίζεται από τις Εθνικές Τράπεζες των κρατών μελών. (Αποσπασματικά και χάριν επεξήγησης γίνονται στο κεφάλαιο αυτό, αναφορές στην επιρροή της **Βασιλείας** στο ενιαίο τραπεζικό σύστημα).

Σήμερα η νομισματική πολιτική της ευρωζώνης, στηρίζεται στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα η οποία αποτελεί τη βάση του συστήματος των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών¹⁵. Η ΕΚΤ φροντίζει για την ενότητα της ενιαίας αγοράς και την ίση μεταχείριση των πιστωτικών ιδρυμάτων¹⁶.

Το **Β' Μέρος** (δεύτερο μέρος), προσπαθεί να αξιολογήσει τα νομικά ζητήματα της ενοποίησης της τραπεζικής εποπτείας στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης και να καταλήξει σε συμπεράσματα και προτάσεις για βελτίωση του τραπεζικού συστήματος.

Σύμφωνα με σχετική ετήσια έκθεση της ΕΚΤ, η χρηματοπιστωτική ενοποίηση στην Ευρωζώνη παρουσίασε μια καθυστέρηση, ως επακόλουθο της χρηματοπιστωτικής κρίσης.¹⁷ Από την έκθεση, που δημοσιεύθηκε στις Βρυξέλλες σε κοινή συνέντευξη τύπου της ΕΚΤ με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προκύπτει ότι η εξέλιξη αυτή επηρεάστηκε από τις διαφορετικές οικονομικές προοπτικές μεταξύ των χωρών, τη διακύμανση του κινδύνου σε παγκόσμιο επίπεδο και την πολιτική αβεβαιότητα.

Δύο νέοι δείκτες δείχνουν, ότι η κοινή ανάληψη κινδύνων από τις χώρες της Ευρωζώνης είναι ακόμη χαμηλή και, ότι η κοινή ανάληψη κινδύνων από τους ιδιώτες δεν συμβάλλει πολύ στην αποφυγή μιας νέας κρίσης. Συνεπώς, ένα μεγάλο μέρος εισοδηματικού σοκ στα κράτη - μέλη μεταφέρεται άμεσα στον καταναλωτή των υπηρεσιών του τραπεζικού τομέα, κάτι που είναι αντίθετο με την παρουσίαση του τραπεζικού τομέα, σαν κοινωφελούς τομέα παροχής υπηρεσιών.

Οι διαπιστώσεις αυτές, υπογραμμίζουν τη σημασία που έχει η ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης και η λήψη περαιτέρω μέτρων στην κατεύθυνση μία φιλόδοξης ένωσης των κεφαλαιαγορών. Η επανεξέταση νομοθετημάτων, όπως η Οδηγία για τα Υποχρεωτικά Κεφάλαια (**CRD**) και η Οδηγία για την Ανάκαμψη και Εξυγίανση των Τραπεζών (**BRRD**¹⁸) πρέπει να οδηγήσει σε μία έγκαιρη πρόοδο.

Ο αντιπρόεδρος της ΕΚΤ *Βίτορ Κονσταντίσιο* σε έκθεσή του, δήλωσε ότι «*Η τραπεζική ένωση και η ένωση των κεφαλαιαγορών είναι αναμφίβολα δύο κεντρικές πολιτικές πρωτοβουλίες για τη χρηματοπιστωτική ενοποίηση στην ΕΕ τα επόμενα χρόνια. Τα δύο σχέδια πρέπει να θεωρηθούν ως πρωτοβουλίες που μπορούν να οδηγήσουν σε άλλο επίπεδο την ενιαία αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών*».

Η έκθεση της ΕΚΤ, αξιολογεί τη διαδικασία της διασυννοιακής συγχώνευσης των τραπεζών στην Ευρωζώνη και διαπιστώνει, ότι η ανάπτυξη πανευρωπαϊκών τραπεζών είναι ακόμη αρκετά περιορισμένη, παρά την σημαντική πρόοδο, όσον αφορά στην υλοποίηση της τραπεζικής ένωσης.

Περαιτέρω διασυννοιακές συγχωνεύσεις και εξαγορές τραπεζών, θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην αναγκαία ενοποίηση του τραπεζικού συστήματος σε ορισμένες χώρες-μέλη, χωρίς να δημιουργηθούν προβλήματα με τον ανταγωνισμό. Εκτός από την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής τραπεζικής ένωσης, θα πρέπει να εξετασθούν, η *εναρμόνιση των πτωχευτικών κανόνων*, καθώς και οι *πολιτικές που αίρουν εμπόδια για τις διασυννοιακές συγχωνεύσεις*¹⁹.

Στις παραπάνω πολιτικές πρέπει να περιλαμβάνονται η α) εναρμόνιση της προστασίας των καταναλωτών, και η αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων μέσα στην ΕΕ.

¹⁵ Είτε έχουν υιοθετήσει το ευρώ ή όχι.

¹⁶ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Τραπεζική Εποπτεία, Νοέμβριος 2014. (σελ 6) παρ. 3

¹⁷ Πηγή: ΕΚΤ: Αναγκαία η ολοκλήρωση της χρηματοπιστωτικής ενοποίησης της Ευρωζώνης | iefimerida.gr

¹⁸ ΟΔΗΓΙΑ 2014/59/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 15ης Μαΐου 2014

για τη θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων, άρθρα 31-86

¹⁹ ΕΚΤ: Αναγκαία η ολοκλήρωση της χρηματοπιστωτικής ενοποίησης της Ευρωζώνης Πηγή: ΕΚΤ | iefimerida.gr
<http://www.iefimerida.gr/news/338665/ekt-anagkaia-i-oloklirosi-tis-hrimatopistotikis-enopoiisis-tis-eyrozonis>

Α. ΜΕΡΟΣ Οι προκλήσεις που πηγάζουν από τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και η ανάγκη αντιμετώπισής τους με ένα κοινό σύστημα εποπτείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ Οι πρώτες προσπάθειες δημιουργίας ενός κοινού εποπτικού συστήματος στον τραπεζικό τομέα.²⁰

Εφαρμογή της Ανάλυσης των Κινδύνων και αναζήτησης των Κρίσιμων Σημείων ελέγχου (HACCP)

Η ανάγκη για ομοιόμορφες συνθήκες ανταγωνισμού στην ενιαία αγορά, καθιστά απαραίτητη τη ρυθμιστική παρέμβαση της ΕΕ στο ρόλο και τη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος σαν υπηρεσία κοινωφελούς σκοπού. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στο άρθρο 101 παρ.1 της ΣΛΕΕ, απαγορεύονται οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων που έχουν αντιανταγωνιστικό αποτέλεσμα εντός της κοινότητας και οι οποίες ενδέχεται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει από καιρό απορρίψει το γεγονός ότι ο τραπεζικός τομέας είναι κατά κάποιον τρόπο διαφορετικός και δεν εμπίπτει σε αυτόν τον κανόνα. Έτσι, εφάρμοσε το άρθρο 101 παρ.1 της ΣΛΕΕ σε διάφορες διατραπεζικές συμφωνίες. Ένα παράδειγμα είναι ότι η Επιτροπή διατύπωσε αντιρρήσεις ως προς ορισμένες διατάξεις των συμφωνιών μεταξύ των ευρωπαϊκών τραπεζών αποταμίευσης, σύμφωνα με τις οποίες δεσμεύτηκαν να μην εισέλθουν στις γεωγραφικές περιοχές των ανταγωνιστών, ή συμφώνησαν ότι οι τράπεζες στην επικράτειά τους είχαν ορισμένα αποκλειστικά δικαιώματα για την εμπορία και τη διανομή κοινών προϊόντων. Μια ιδιαίτερη πτυχή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού είναι ο περιορισμός των κρατικών ενισχύσεων στο άρθρο 107 παρ. 1, της ΣΛΕΕ, στο μέτρο που προκαλεί στρέβλωση του ανταγωνισμού με την ευνοϊκή μεταχείριση ορισμένων επιχειρήσεων²¹.

Η κρατική βοήθεια προς τις τράπεζες επιτρέπεται από την ΕΕ, με βάση το άρθρο 107 παρ 3, ΣΛΕΕ. Σαν παράδειγμα αναφέρουμε την Απόφαση της Credit Lyonnais Bank εναντίον της Landesbanks, όπου κρίθηκε αντι-ανταγωνιστική η βοήθεια του κράτους, καθώς η πολιτική αυτή βοήθησε την Γερμανική τράπεζα να δανείζεται με ευνοϊκότερους όρους από άλλες ανταγωνιστικές τράπεζες.

Ο έλεγχος του τραπεζικού τομέα στην παρούσα εργασία, αναδεικνύει τα νομικά ζητήματα που προκύπτουν στην προσπάθεια εφαρμογής ορθής εποπτείας και εξυγίανσης. Η εποπτεία, υπό το πρίσμα νέων τεχνικών, όπως το HACCP (*Hazard Analysis and Critical Control Points*)²², η οποία πλέον εφαρμόζεται σε όλες τις επιχειρήσεις και υπηρεσίες που παράγουν αγαθά και υπηρεσίες, θέτει σαν προ-απαιτούμενα, την ακριβή εφαρμογή των νομικών και επιστημονικών κανόνων οι οποίοι εγκαθιστούν Κρίσιμα Σημεία Ελέγχου σε κάθε στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας και την υποχρεωτική παρακολούθησή τους σε προκαθορισμένα χρονικά διαστήματα, για να διαπιστωθεί αν οι κανόνες εφαρμόζονται, με σκοπό την αποφυγή των κινδύνων.

Η εποπτεία του πλάνου κάθε επιχείρησης είναι οριζόντια και κάθετη και επικεντρώνεται σε κάθε τομέα, π.χ. Τμήμα, Δ/ση, Γενική Δ/ση κλπ. Στη διαδικασία της εποπτείας εξετάζονται, σε κάθε προκαθορισμένο από το εγχειρίδιο στάδιο, όλες οι ενέργειες που επιτελούνται στην επιχείρηση ξεκινώντας από τις πιο ουσιαστικές λειτουργίες που διέπουν την κορυφή της αλυσίδας (την οροφή, δηλαδή) έως τη βάση του πλάνου. Το HACCP ολοκληρώνεται και αρχίζει να λειτουργεί αμέσως μετά την εκπαίδευση του προσωπικού της επιχείρησης, και τον ορισμό αρμοδίων για την παρακολούθηση κάθε διαδικασίας σε κάθε τομέα. Η εποπτεία

²⁰ Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Νικόλαος Κ Ρόκας, Χρήστος Γκόρτσος, Α. Μικρουλαία, Χ. Λιβαδά,^{3η} αναθεωρημένη έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 89

²¹ Ross Granston, *Principles of Banking Law*. 1997

²² Ανάλυση Κινδύνων και Κρίσιμα Σημεία Ελέγχου

ακολουθεί πιστά το συγκεκριμένο εγχειρίδιο που έχει διαμορφωθεί κατόπιν εξονυχιστικής μελέτης της επιχείρησης από ειδικούς επιστήμονες. Στην περίπτωση του τραπεζικού τομέα, για παράδειγμα, χρησιμοποιούνται οικονομολόγοι, διοικητικοί, τεχνικοί ηλεκτρονικών συστημάτων και πολλοί άλλοι.

Όπου παρατηρείται παρέκκλιση από το εγχειρίδιο, προτείνονται οι απαιτούμενες διορθωτικές ενέργειες πριν προκύψουν ουσιαστικά οι κίνδυνοι, παρά τις προληπτικές ενέργειες που έχουν ληφθεί²³.

Σε ότι αφορά τον τραπεζικό τομέα η ΕΕ, επεξεργάζεται ειδικό εγχειρίδιο παρακολούθησης των λειτουργιών των πιστωτικών ιδρυμάτων που θα ισχύει για όλα τα κράτη-μέλη.

Είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί, ότι κίνδυνοι μπορούν να προκύψουν παρά την λεπτομερή εφαρμογή των κανόνων του εκάστοτε εγχειριδίου. Στην περίπτωση αυτή, το εγχειρίδιο διορθώνεται αλλά η επιχείρηση δεν φέρει ευθύνη.

Εδώ επισημαίνεται η σημαντική διαφορά μεταξύ μιας κερδοφόρας επιχείρησης/υπηρεσίας κοινωφελούς σκοπού και αναδεικνύεται η διαφοροποίηση του τραπεζικού τομέα από τις λοιπές κοινωφελείς υπηρεσίες. Στην περίπτωση του τραπεζικού τομέα δεν αρκεί απλώς η διόρθωση του εγχειριδίου, αλλά επιβάλλεται και η αντίστοιχη τροποποίηση της νομοθεσίας από την ΕΚΤ και όλα τα αρμόδια όργανα, οπότε η διαδικασία μεταβάλλεται σε εξαιρετικά δύσκολη, πολύπλοκη και χρονοβόρα.

Για παράδειγμα, αν βάσει των νέων τεχνικών ανακαλύψεων είναι δυνατόν να απλουστευθεί μια διαδικασία στον έλεγχο της γραμμής παραγωγής τροφίμων, το μόνο που απαιτείται είναι η ένταξη της νέας τεχνολογίας στο εγχειρίδιο της επιχείρησης. Στον τραπεζικό τομέα όμως, η ομαλή λειτουργία βάσει εγχειριδίου, δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση πανάκεια, καθώς εμπλέκονται τόσο απρόβλεπτοι κίνδυνοι που δεν είναι δυνατό να αντιμετωπιστούν με οποιαδήποτε σχεδιασμό. Στην περίπτωση αυτή ανατρέχουμε στην εργασία του Peter L. Bernstein, *Against the Gods, The remarkable story of risk*, 1998. Στο βιβλίο αυτό περιγράφεται διεξοδικά η επίδραση των πιθανοτήτων στην κερδοφορία, και οι προσπάθειες που έχουν γίνει για την στατιστική πρόβλεψη των κινδύνων καταρχάς στα παίγνια και κατ' επέκταση στην παγκόσμια οικονομία.

Παρόλο που η παρούσα κρίση ξεκίνησε από τις ΗΠΑ, επέφερε σοβαρούς κλυδωνισμούς στο χρηματοπιστωτικό σύστημα πολλών χωρών καθώς και της ΕΕ, αλλά για διαφορετικούς από τις ΗΠΑ λόγους σε κάθε περίπτωση. Η ΕΕ αποφάσισε ότι, για να περιορίσει την κρίση και να εμποδίσει παρόμοιες κρίσεις στο μέλλον έπρεπε να περιορίσει την ελευθερία των ευρωπαϊκών αγορών, μέσω της αύξησης της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα. Για να επιτευχθεί αυτό από το 2009 και μετά, οι νομοθετικές πρωτοβουλίες που υλοποιούνται για την τροποποίηση του ρυθμιστικού πλαισίου, αντιμετωπίζονται με ενιαία στρατηγική.

Το ευρωπαϊκό τραπεζικό δίκαιο διαμορφώνεται σταδιακά από το 1970 με βάση πρωτοβουλίες των ευρωπαϊκών οργάνων και του διεθνούς χρηματοπιστωτικού δικαίου. Στο διάστημα αυτό διακρίνονται οι **Περίοδος Σχετικής Αδράνειας** (1958-1985) η οποία αρχίζει από τη λειτουργία της ΕΟΚ μέχρι την έκδοση της Λευκής Βίβλου και χαρακτηρίζεται από την **Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη** (Φεβρουαρίου 1986) και τη Συνθήκη του **Μάαστριχτ** (Φεβρουάριος 1992).

Οι νομικές πράξεις (οδηγίες) που αποτέλεσαν πηγές του χρηματοπιστωτικού δικαίου διέπονται από την αρχή αποκεντρωμένης διαχείρισης των πολιτικών διασφάλισης σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος, την αρχή της ελάχιστης εναρμόνισης και την αρχή της μερικής εναρμόνισης.

Κατά την περίοδο της Σχετικής Αδράνειας το Συμβούλιο εξέδωσε τις παρακάτω Οδηγίες²⁴:

Οδηγία **89/656/ΕΟΚ**: αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των αδειών λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων²⁵. Έθεσε τους όρους χορήγησης και ανάκλησης των αδειών λειτουργίας.

²³ Pisani-Ferry J./Sapir A./Venon N./Woolf G. *What kind of European banking Union? Bruegel Institute Policy Contribution, Issue 12/2012*

²⁴ *Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου*, Νικόλαος Κ Ρόκας, Χρήστος Γκόρτσος, Α. Μικρούλαία, Χ. Λιβαδά, 3^η αναθεωρημένη έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ 93

²⁵ Sousi-Roubi B., *Droit bancaire européen, Paris*, 1959 σελ 126

Οδηγία **89/299/ΕΟΚ**, σχετικά με τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων

Οδηγία **89/647/ΕΟΚ** σχετικά με το συντελεστή φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Οδηγία **92/30/ΕΟΚ** περί εποπτείας πιστωτικών ιδρυμάτων (καταργεί την Οδηγία του 1983)

Οδηγία **92/121/ΕΟΚ** περί εποπτείας και ελέγχου των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Αξίζει να σημειωθεί εδώ ότι το 1994 εκδόθηκε μια άλλη ιδιαίτερης σημασίας για τους καταθέτες οδηγία. Αυτή είναι η Οδηγία **94/19/ΕΟΚ** η οποία αφορά το σύστημα εγγύησης των καταθέσεων. Ουσιαστικά, είναι η πρώτη φορά στην ιστορία των τραπεζών, οι οποίες λειτουργούσαν από την εμφάνισή τους έως σήμερα σαν κερδοσκοπικά ιδρύματα, που λαμβάνεται υπόψη ο χαμηλο-καταθέτης όχι σαν "παίκτης σε καζίνο" αλλά σαν πρόσωπο που πρέπει να προστατευθεί. Είναι δηλαδή η απαρχή της μετατροπής των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σε ιδρύματα κοινωφελούς σκοπού, τουλάχιστον, για τους μικροκαταθέτες.

Κατά την περίοδο έναρξης λειτουργίας της ONE, (1999-2007) μέχρι την εκδήλωση της χρηματοπιστωτικής Κρίσης κυριαρχεί η έκθεση (*Lamfalusly*)²⁶ και γίνεται η ανακοίνωση 1999, αναφορικά με την εφαρμογή ενός πλαισίου δράσης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Επίσης εκδίδεται η Λευκή βίβλος του 2005(πρόγραμμα δράσης για χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες)²⁷.

Οι σημαντικότερες εξελίξεις στο ευρωπαϊκό τραπεζικό δίκαιο στην περίοδο αυτή είναι η έκδοση της Οδηγίας 2001/24/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με την αναδιάρθρωση των πιστωτικών ιδρυμάτων. Υιοθετείται επίσης από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το ρυθμιστικό πλαίσιο της επιτροπής της Βασιλείας, γνωστής ως *Basel II: (International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, A revised Framework)*.

Εξετάζεται επίσης η αναπροσαρμογή του πλαισίου άσκησης εποπτείας στο ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό σύστημα σύμφωνα με την «έκθεση *de Larosière*»²⁸: Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισαβόνας (Δεκέμβριος 2009) και την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (*ESFS*)²⁹.

Η έκταση και η ένταση της πρόσφατης διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης ανέδειξαν, την ανάγκη επανεξέτασης, τόσο του ρυθμιστικού σχεδιασμού που διέπει τη χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση στην Κοινότητα, όσο και των νομικών ζητημάτων που την χαρακτηρίζουν. Η επανεξέταση ανατέθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε ειδική ομάδα εμπειρογνομόνων, υψηλού επιπέδου, υπό την Προεδρία του γαλλικής υπηκοότητας, πρώην κεντρικού τραπεζίτη, *Jacques de Larosière* ("High Level Group on Financial Supervision in the EU"). Η Ομάδα *de Larosière* υπέβαλε την έκθεσή της, στις 25 Φεβρουαρίου του ίδιου έτους αλλά δεν εφαρμόστηκε.

²⁶ Αλεξάντρ Λαμφαλουσί γεννήθηκε στις 26 Απριλίου 1929 στο Καπουβάρ της Ουγγαρίας στα τέλη του 2008, εν μέσω της χρηματοπιστωτικής κρίσης, η βελγική κυβέρνηση του ζήτησε να προεδρεύσει μιας Επιτροπής για μια νέα χρηματοπιστωτική αρχιτεκτονική, στην οποία ανατέθηκε να διατυπώσει προτάσεις για την ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Fortune Greece. com

²⁷ Το πρόγραμμα αυτό δεν ενεργοποιήθηκε διότι ενέσκηψε εν τω μεταξύ η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση. Συνεπώς νομικά θα πρέπει να θεωρηθεί άκυρο.

²⁸ Του Χρήστου Βλ. Γκόρτσου. ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ Δευτέρα 27 Απριλίου 2009. σελ 1

²⁹ Thiele, *Regulating and supervising European Financial Markets*. 2014, σελ 494-519

Λοιπές εξελίξεις³⁰ και Σκιώδες Τραπεζικό Σύστημα.

Ιδιαίτερης σημασίας ήταν η έκθεση του FSB³¹ του 2011, “*Key attributes of Effective Resolution Regimes for Financial Institutions*”. Κατά την πρόσφατη Διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση, αναδείχτηκε το πρόβλημα του καλούμενου «**σκιώδους τραπεζικού συστήματος**»³². Το 2013, η Επιτροπή εξέδωσε μια ανακοίνωση, με την οποία διασφαλίστηκε η σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος από τη μετακύλιση από το σκιώδες τραπεζικό σύστημα στα πιστωτικά ιδρύματα.

Η έλλειψη κατάλληλου ρυθμιστικού πλαισίου αποτελεί μια επιπλέον πηγή συστημικού κινδύνου, εκτός από την απειλή της ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης³³. Η απουσία διασυννοριακών εποπτικών υποδομών και κοινών εργαλείων διαχείρισης και επίλυσης κρίσεων, μειώνει την εμπιστοσύνη της αγοράς στις διασυννοριακές τράπεζες. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε ένα μακροοικονομικό περιβάλλον, όπου οι χώρες ενδέχεται να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στη διάσωση μεγάλων θεσμών, συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου εξάπλωσης της μετάδοσης από προβληματικά ιδρύματα σε κράτη.

Το 2010, η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία αναθεώρησε το κανονιστικό πλαίσιο της μικρο-προληπτικής ρύθμισης και καθιέρωσε νέους νομικούς κανόνες μακρο-προληπτικής ρύθμισης τους γνωστούς σαν **Basel II regulatory framework, και στη συνέχεια τη Βασιλεία III**. Καθώς η ρύθμιση του τραπεζικού τομέα αποσκοπούσε στην εξασφάλιση της σταθερότητας και την αποφυγή τραπεζικών κρίσεων, τα περισσότερα κράτη παραδοσιακά ανέχονταν, και συχνά ευνοούσαν, μέσω συγκεκριμένων ρυθμιστικών μέτρων, τον περιορισμό του ανταγωνισμού, καθώς θεωρούνταν πως ο έντονος ανταγωνισμός στον τραπεζικό κλάδο μπορεί να οδηγήσει στην αποσταθεροποίηση του. Ο ανταγωνισμός μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος, με δύο κυρίως τρόπους ... {σε συνθήκες έντονου ανταγωνισμού, η αύξηση του αριθμού των τραπεζικών ιδρυμάτων οδηγεί σε αυξημένες πιθανότητες δημιουργίας τραπεζικού πανικού. Ταυτόχρονα, η ανάγκη διασφάλισης μεριδίου της αγοράς ικανού να εγγυηθεί την επιβίωση σε συνθήκες αυξημένου ανταγωνισμού, δημιουργεί κίνητρα στις τράπεζες για την ανάληψη περισσότερων επενδυτικών κινδύνων (τόσο στην πλευρά των υποχρεώσεων, όσο και στην πλευρά των απαιτήσεων μιας τράπεζας), αυξάνοντας έτσι την πιθανότητα χρεοκοπίας³⁴.

Η αύξηση, λοιπόν του ανταγωνισμού, θα έχει μεγαλύτερο αντίκτυπο στον τραπεζικό κίνδυνο, σε χώρες με αυστηρότερους περιορισμούς των δραστηριοτήτων, περισσότερη ασφυξία στις δομές εσόδων και πιο αμετάβλητες τραπεζικές αγορές³⁵.

³⁰ Νικόλαος Κ Ρόκας, Χρήστος Γκόρτσος, Α. Μικρούλαϊα, Χ. Λιβαδά, *Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου*, Ν3^η αναθεωρημένη έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ 102

³¹ Το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (FSB) είναι ένα διεθνές όργανο που παρακολουθεί και διατυπώνει συστάσεις σχετικά με το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Ιδρύθηκε μετά τη διάσκεψη κορυφής του G20 στο Λονδίνο, τον Απρίλιο του 2009, ως διάδοχος του Φόρουμ Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (FSF). Το διοικητικό συμβούλιο περιλαμβάνει όλες τις μεγάλες οικονομίες του G20, τα μέλη του FSF και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Βασίζεται στη Βασιλεία της Ελβετίας

³² Το σκιώδες τραπεζικό σύστημα αποτελεί μια διευρυμένη οντότητα και ως εκ τούτου δεν μπορεί να του αποδοθεί ένας συγκεκριμένος ορισμός. Αναφέρεται στο σύνολο των δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν παροχή πίστης, ρευστότητας και κεφαλαίων βραχυπρόθεσμης διάρκειας για τη χρηματοδότηση μακροπρόθεσμων επενδύσεων εκτός κανονιστικού πλαισίου του τραπεζικού συστήματος Διονύσιος Γ. Βαλσαμής, *ΣΚΙΩΔΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΑΓΟΡΑ* www.indepanalysis.gr/analyseis/arthra/skiwdhs-trapezikh-agora

³³ Working Paper, no 223/2013, G. Ferrarini, L. Chiarella, 2013, Common Banking Supervision in the Eurozone, Strengths and Weaknesses. http://ssrn.com/abstract_id=2309897

³⁴ Δ. Χ. Κατσίκας, *Ανταγωνισμός, σταθερότητα και ρύθμιση στον ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό τομέα*, ΕΛΙΑΜΕΠ, 2012

³⁵ T. Beck O. De Jonghe, G. Schepens, Bank competition and stability: Reconciling conflicting empirical Evidence,

ONE: Νομική βάση και Οδικός χάρτης³⁶

Κατά τα τελευταία χρόνια, η ΕΕ ανταποκρίθηκε αποφασιστικά στην οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση. Έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές βελτιώσεις στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ONE) και υλοποιείται ένα ουσιαστικό πρόγραμμα χρηματοπιστωτικών μεταρρυθμίσεων, το οποίο εκπληρώνει τις δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν στη **G20**, για την αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης και καθιστά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τις αγορές περισσότερο σταθερές και ανταγωνιστικές.

Το 2012, ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, σε στενή συνεργασία με τους προέδρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) και της Ευρωομάδας, εκπόνησε έναν **χάρτη πορείας** με συγκεκριμένα χρονικά όρια για την επίτευξη μιας πραγματικής ONE. Ένα από τα ουσιαστικά τμήματα αυτού του χάρτη πορείας ήταν η δημιουργία ενός πιο ολοκληρωμένου χρηματοπιστωτικού πλαισίου, δηλαδή της **Τραπεζικής Ένωσης**.³⁷ Η Τραπεζική Ένωση, η οποία αποτελεί απαραίτητο συμπλήρωμα της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ONE) και της εσωτερικής αγοράς³⁸, καθιστά δυνατή την εναρμόνιση των αρμοδιοτήτων σε θέματα εποπτείας, εξυγίανσης και χρηματοδότησης σε επίπεδο Ε.Ε. και υποχρεώνει τις τράπεζες της ζώνης του ευρώ να τηρούν τους ίδιους κανόνες βάση νομοθετικών ρυθμίσεων. Ειδικότερα, με τους κανόνες αυτούς εξασφαλίζεται νομικά πλέον, ότι οι τράπεζες αναλαμβάνουν λελογισμένους κινδύνους και, όταν υποπίπτουν σε σφάλματα, καλύπτουν τις ζημιές τους και αντιμετωπίζουν την πιθανότητα να κλείσουν, με το ελάχιστο δυνατό κόστος για τον φορολογούμενο.

Η έναρξη λειτουργίας της ONE το 1999 δεν επέφερε καμία μεταβολή στο καθεστώς αδειοδότησης και μικρο-πολιτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων των κρατών της ευρωζώνης. Η ΕΚΤ δεν έγινε υπερεθνική εποπτική αρχή του χρηματοπιστωτικού συστήματος και οι σχετικές αρμοδιότητες παράμειναν σε εθνικό επίπεδο, όπου τα τυχόν προβλήματα αντιμετωπίζονταν με βάση την εθνική νομοθεσία.

Η τρέχουσα δημοσιονομική κρίση στην ευρωζώνη, που εκδηλώθηκε το 2010, με επίκεντρο την Ελλάδα, ξεκίνησε συζητήσεις σχετικά με την αναγκαιότητα διαμόρφωσης υπερεθνικών εποπτικών αρχών και ενιαίων νομικών ερεισμάτων για όλα τα κράτη-μέλη. Απόρροια αυτών ήταν η δημιουργία της **Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης** στα πλαίσια της οποίας θεσμοθετήθηκαν σε επίπεδο ευρωζώνης, μια υπερεθνική εποπτική αρχή για τον τραπεζικό τομέα, δηλαδή ένας υπερεθνικός φορέας εξυγίανσης πιστωτικών ιδρυμάτων με ένα υπερεθνικό ταμείο εξυγίανσης και τέλος ένα υπερεθνικό σύστημα εγγύησης καταθέσεων. Σαν αποτέλεσμα αυτών, οι προτάσεις της Έκθεσης της Επιτροπής de Larosiere, έπαψαν να ισχύουν.

Ταυτόχρονα δημιουργήθηκε η ανάγκη εκδόσεως ενός εγχειριδίου, το γνωστό πλέον σαν “**Single rulebook**”³⁹ το οποίο περιέχει τους όρους για την αδειοδότηση των πιστωτικών ιδρυμάτων, βάση των οποίων θα αδειοδοτούνται τα πιστωτικά ιδρύματα και θα ανακαλούνται οι άδειές τους, Θα ασκείται η μικρο- και μακρο-πολιτική και η εποπτεία τους και θα επιτελείται η εξυγίανσή τους. Παράλληλα, για πρώτη φορά καθιερώθηκε η λειτουργία συστημάτων *εγγύησης καταθέσεων*, που μετατρέπει τις τράπεζες από καθαρώς κερδοσκοπικές επιχειρήσεις σε κοινωφελείς υπηρεσίες, κατά κάποιο τρόπο, εφόσον αφενός εξασφαλίζονται οι μικρο-καταθέτες, ότι δεν θα χάσουν τις οικονομίες τους, αφετέρου προσφέρεται σε αυτούς η δυνατότητα αποταμίευσης με κέρδος ένα μικρό επιτόκιο. Αυτό βέβαια δεν ισχύει για όσους καταθέτουν μεγάλα ποσά, οι

³⁶ eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT σελ 1

³⁷ Τραπεζική Ένωση, Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_4.2.4.html

³⁸ Jones B./Sufirin A., “EU Competition Law” The single internal market remains the core concept on which economic integration is based.

³⁹ Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Νικόλαος Κ Ρόκας, Χρήστος Γκόρτσος, Α. Μικρουλαία, Χ. Λιβαδά, 3^η αναθεωρημένη έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ 111.

οποίοι σχεδόν αντιμετωπίζονται σχεδόν όπως και οι μέτοχοι, σε ότι αφορά τους κινδύνους απώλειας μέρους των καταθέσεων τους αλλά χωρίς ιδιαίτερη μεταχείριση σε ότι αφορά την κερδοφορία των τραπεζών.

Τον Σεπτέμβριο του 2012, η Επιτροπή δημοσιοποίησε το Χρονοδιάγραμμα για τη δημιουργία μιας Τραπεζικής Ένωσης, προτάσεις του Κανονισμού του Συμβουλίου για την ανάθεση καθηκόντων στην ΕΚΤ και προτάσεις για την τροποποίηση του **Κανονισμού 1093/2010** για τη **σύσταση Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών**. Μετά από ένα σχεδόν χρόνο, το Συμβούλιο **Ecofin** υιοθέτησε το πρώτο βασικό κανόνα της Τραπεζικής Ένωσης, τον **Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM)** που αφορούσε άμεσα μόνο τα κράτη της ευρωζώνης.

Παράλληλα υιοθετήθηκε και ο **Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1022/2013**, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και Κοινοβουλίου που ορίζει ότι, το σύστημα χρηματοπιστωτικής εποπτείας αποτελείται, από τις εθνικές αρμόδιες αρχές⁴⁰ των συμμετεχόντων κρατών μελών⁴¹.

Δεδομένου ότι η κεντρική τράπεζα της ζώνης του ευρώ διαθέτει εκτεταμένη εμπειρογνομosύνη σε θέματα μικροοικονομίας και χρηματοοικονομικής σταθερότητας, ήταν σε θέση να αναλάβει καθορισμένα εποπτικά καθήκοντα για την προστασία της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Ε.Ε. Επομένως ήταν αναμενόμενο να ανατεθούν ειδικά καθήκοντα στην ΕΚΤ, όσον αφορά πολιτικές που αφορούν την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων στα συμμετέχοντα κράτη μέλη.

Η ευρωπαϊκή εποπτική αρχή ανέθεσε ειδικά καθήκοντα στην ΕΚΤ, βάση της παρακάτω νομοθεσίας:

- **Κανονισμός (ΕΕ) αρ. 468/24**,
- Διοργανική Συμφωνία μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της ΕΚΤ
- το Συμβούλιο και το **μνημόνιο συμφωνίας** σχετικά με τις διαδικασίες που αφορούν τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό που συνέταξε η ΕΚΤ.

Ο ρόλος της Τραπεζικής Ένωσης στην Ε.Ε.

Η Τραπεζική Ένωση αποβλέπει στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου χρηματοπιστωτικού πλαισίου για τη διαφύλαξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την ελαχιστοποίηση του κόστους που προκαλείται από τη διευθέτηση προβληματικών πιστωτικών ιδρυμάτων. Οι πρώτες κινήσεις προς την κατεύθυνση της τραπεζικής ενοποίησης αφορούσαν τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Αρχής και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου.

Προκειμένου να δημιουργηθεί μια αποτελεσματική τραπεζική ένωση απαιτείται κοινή ρυθμιστική πολιτική, κοινή πολιτική εξυγίανσης και κοινό σύστημα ασφάλισης.

Το προβλεπόμενο πλαίσιο για την Τραπεζική Ένωση εκτός από προτάσεις σχετικά με συστήματα εγγύησης καταθέσεων περιλαμβάνει εργαλεία κλειδιά όπως, το ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων, το εγχειρίδιο εποπτείας, εγχειρίδιο εποπτικού μηχανισμού και ενιαίο μηχανισμό εξυγίανσης. Τα εγχειρίδια αυτά αποτελούν το "ευαγγέλιο" τρόπον τινά, της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης, το οποίο οφείλουν να σέβονται και να ακολουθούν όλα τα κράτη μέλη.

Συνεπώς θα μπορούσαμε να πούμε ότι η Τραπεζική Ένωση στην ΕΕ, αποτελεί μέρος μια ευρύτερης πολιτικής στρατηγικής που τελειώνει με τη δημοσιονομική ένωση, την ένωση ανταγωνιστικότητας και μια ισχυρότερη πολιτική ένωση.⁴² Οι εθνικές αρμόδιες αρχές, εκτός βέβαια από τις εθνικές τράπεζες, δεν είναι μέλη του ευρωσυστήματος.

Οι εναλλακτικές επιλογές ήταν, είτε η ανάθεση της μικρο-προληπτικής εποπτείας από τα πιστωτικά ιδρύματα σε μία ή περισσότερες ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές μέλη του ΕΣΧΕ και κυρίως στην ΕΑΤ, είτε η

⁴⁰ Εθνικές αρμόδιες αρχές είναι οι αρχές που ορίζονται από τα κράτη μέλη που συμμετέχουν. Η αρμόδια αρχή είναι Επίσημα αναγνωρισμένη από το εθνικό δίκαιο και εξουσιοδοτημένη από το εθνικό νόμο για να εποπτεύει τα πιστωτικά ιδρύματα ως μέρος του επιστημονικού συστήματος που λειτουργεί στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη.

⁴¹ Συμπεριλαμβανομένων εκείνων των κρατών μελών με παρέκκλιση, εάν τα τελευταία έχουν συνάψει στενή συνεργασία με την ευρωζώνη

⁴² Van Rompuy et al, «Towards a genuine ENU», σελ. 4.

δημιουργία μιας νέας πανευρωπαϊκής τραπεζικής εποπτικής αρχής. Στην πράξη ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν είχε καμία επιλογή, αλλά επέλεξε αυτή τη συγκεκριμένη λύση, καθώς η σύνοδος κορυφής της ευρωζώνης τον Ιούνιο του 2012 αποφάσισε ότι η Επιτροπή έπρεπε να υποβάλει σύντομα προτάσεις βάσει του άρθρου 127 για ένα ενιαίο εποπτικό μηχανισμό⁴³.

Πίνακας 1. Η επίδραση του διεθνούς τραπεζικού δικαίου στο ευρωπαϊκό ⁴⁴

Η επίδραση του διεθνούς τραπεζικού δικαίου στο ευρωπαϊκό στην τραπεζική προληπτική ρύθμιση	
Διεθνές επίπεδο	Ευρωπαϊκό επίπεδο
1^ο Στάδιο	
Συντελεστής κεφαλαιακής επάρκειας για κάλυψη έναντι πιστωτικού κινδύνου Καθορισμός ιδίων κεφαλαίων για εκπλήρωση των εν λόγω κεφαλαιακών απαιτήσεων	
Basel Capital Accord Basel I capital adequacy framework 1988 ⁴⁵	Οδηγίες 89/299/ΕΟΚ και 89/647/ΕΟΚ 1989
2^ο Στάδιο	
Συντελεστής κεφαλαιακής επάρκειας για κάλυψη έναντι των κινδύνων αγοράς Καθορισμός ιδίων κεφαλαίων για εκπλήρωση των εν λόγω κεφαλαιακών απαιτήσεων	
Amendment to the Capital Accord to incorporate market risks (1996)	Οδηγία 93/6/ΕΟΚ (1993)
3^ο Στάδιο	
<ul style="list-style-type: none"> • Τροποποίηση των προαναφερθέντων • Συντελεστής κεφαλαιακής επάρκειας για κάλυψη έναντι λειτουργικού κινδύνου (νέο) • «δεύτερος πυλώνας» - «τρίτος πυλώνας» 	
Basel II capital adequacy framework (2004)	Οδηγίες 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ (CRDI) 2006
4^ο Στάδιο	
Τροποποίηση των προαναφερθέντων Συντελεστής ρευστότητας (νέο) Συντελεστής μόχλευσης (νέο) Κεφαλαιακά αποθέματα (νέο)	
Basel III regulatory framework (2010)	Κανονισμός 575/2013 (CRR) Οδηγία 2013/36/ΕΕ (CRD IV) 2013

⁴³ Euro Area Summit statement, 29 June 2012, πρώτη παρ. Δεύτερη πρόταση.

⁴⁴ Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Νικόλαος Κ Ρόκας, Χρήστος Γκόρτσος, Α. Μικρουλαία, Χ. Λιβαδά, 3^η αναθεωρημένη έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη σελ. 116

⁴⁵ Robert Housman “The Basel Convention”, 1995 σελ. 141

Εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων - Προτάσεις για την περαιτέρω ενίσχυση της τραπεζικής ένωσης⁴⁶.

Ο δεύτερος πυλώνας⁴⁷ της Τραπεζικής ένωσης αποτελείται από δύο σκέλη, τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης (SRM) και το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (SRF). Ο πυλώνας αυτός θεσμοθετήθηκε με νομικές πράξεις οι οποίες αξίζει να αναφερθούν λόγω της νομικής τους υπόστασης. Είναι ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθμ. **806/2014**⁴⁸ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και Κοινοβουλίου, και ο Κανονισμός SRM που εκδόθηκε τον Ιανουάριο του 2016. Επίσης είναι η **Διακυβερνητική Συμφωνία της 21^{ης} Μαΐου 2014**, για την αμοιβαιοποίηση των εισφορών στο ενιαίο ταμείο εξυγίανσης (στη συνέχεια η Συμφωνία SRF).

Επίσης, νομική βάση Εγγύησης τραπεζικών καταθέσεων αποτέλεσε και το **Άρθρο 114 ΣΛΕΕ**. Αυτό το άρθρο, κρίθηκε απαραίτητο σε μια στιγμή κατά την οποία η ανησυχία των καταθετών άρχισε να μετατρέπεται σε πανικό στο άκουσμα ενός πιθανού κουρέματος των καταθέσεων. Από τη στιγμή εκείνη και μετά η φράση *Hair cut*, έγινε ο εφιάλης του τραπεζικού συστήματος. Οι μεγάλοι αλλά και πολλοί μικρομεσαίοι καταθέτες απέσυραν τα χρήματά τους από τις ελληνικές τράπεζες και τα τοποθέτησαν όπου μπορούσε ο καθένας. Χωρίς νομική βάση, οι καταθέσεις ήταν πλέον πιο ευάλωτες από ποτέ. Η πίστη στο τραπεζικό σύστημα εξανεμίστηκε και το πλασματικό ψηφιακό χρήμα δεν έφτανε για να ικανοποιήσει τις μαζικές αναλήψεις. Η ελληνική κυβέρνηση αντιμετώπισε αυτό τον κίνδυνο κατάρρευσης του χρηματοπιστωτικού τομέα, εγκαθιστώντας ένα αυθαίρετο και συνεπώς στερούμενο νομικής βάσης, όριο μηνιαίων αναλήψεων. Παρόλα αυτά μεγάλα ποσά είχαν αποσταλεί σε τράπεζες του εξωτερικού, και αυτό φάνηκε για πρώτη φορά όταν ανακοινώθηκε η ύπαρξης της Λίστας Λαγκάρντ, η οποία ποτέ δεν δημοσιοποιήθηκε καιίσως, δεν αξιολογήθηκε πλήρως από την κυβέρνηση. Ο νόμος της σιωπής στα κακώς κείμενα επικράτησε εις βάρος της δικαιοσύνης, με αντάλλαγμα την διατήρηση της εσωτερικής ηρεμίας και ειρήνης. Με την πάροδο του χρόνου και με τα δεινά της ύφεσης και των μνημονίων, οι λίστες αυτές έπαψαν να αποτελούν προτεραιότητα και αν δεν ξεχάστηκαν ακόμα, σε δέκα χρόνια θα έχουν ξεχαστεί, για να χρησιμοποιήσουμε τη γνωστή σε όλους δήλωση του εκλιπόντος πρώην πρωθυπουργού της χώρας. Όμως η αγωνία των καταθετών δεν μειώθηκε και πολύ πιθανόν στο μέλλον οι αρχαιολόγοι να βρίσκουν θαμμένες στο έδαφος χύτρες ταχύτητας με σκοροφαγωμένα ή μουχλιασμένα ευρώ. Το πρόβλημα όμως της έλλειψης εμπιστοσύνης στις τράπεζες συνέχισε να αποδυναμώνει τον ήδη εξασθενημένο τραπεζικό τομέα. Έτσι, δημιουργήθηκε η ανάγκη δημιουργίας μιας νομικής βάσης που να εξασφαλίζει τις καταθέσεις. Πράγματι το 2015, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και Κοινοβουλίου για τη σύσταση Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασφάλισης Καταθέσεων. Σύμφωνα με την πρόταση Κανονισμού, νομική βάση του οποίου είναι το άρθρο **114 ΣΛΕΕ**, η διαδικασία για τη σύσταση του European Insurance Deposit Scheme (**EDIS**), το οποίο καλύπτει όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που εδρεύουν σε κράτη μέλη της ευρωζώνης, θα διαρκέσει έως το 2024 και θα υλοποιηθεί σε τρία στάδια.

Το πρώτο στάδιο είναι αυτό της αντασφάλισης (reinsurance), το οποίο θα διαρκέσει έως τις 2 Ιουλίου 2020.

Τον Ιούλιο του 2020, τίθεται σε εφαρμογή το στάδιο της συνασφάλισης (co-insurance), το οποίο θα διαρκέσει έως 2 Ιουλίου του 2024 και τέλος, θα τεθεί σε εφαρμογή η πλήρης ασφάλιση (full insurance)

⁴⁶ www.consilium.europa.eu/el/policies/banking-union/risk-reduction-european-deposit-insurance-scheme/

⁴⁷ Η Συνθήκη του Μάαστριχτ που ίδρυσε την Ευρωπαϊκή Ένωση χώρισε τις πολιτικές της σε τρεις βασικές κατηγορίες, τους λεγόμενους Τρεις Πυλώνες. Με την επικύρωση της Συνθήκης της Λισαβόνας το 2009, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και οι λοιποί πυλώνες καταργήθηκαν και απορροφήθηκαν πλήρως από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

⁴⁸ Ο κανονισμός (ΕΕ) 806/2014 τροποποιήθηκε.

Το Συμβούλιο επεξεργάζεται προτάσεις για την ενίσχυση της τραπεζικής ένωσης. Για το σκοπό αυτό πρότεινε στην Επιτροπή μία ανακοίνωση που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Νοέμβριο του 2015 με τίτλο «Προς την ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης». Σε αυτήν προτείνονται μέτρα για τη μείωση των κινδύνων στον τραπεζικό τομέα και μία πρόταση για τη δημιουργία ευρωπαϊκού συστήματος ασφάλισης καταθέσεων (ΕΣΑΚ).

Οι στόχοι της Επιτροπής είναι {να εξασφαλιστεί η ομαλή λειτουργία της τραπεζικής ένωσης, να αυξηθεί η ασφάλεια δικαίου, να ενισχυθεί η συνολική σταθερότητα στη ζώνη του ευρώ και να εξασφαλιστούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού για όλες τις τράπεζες στην τραπεζική ένωση. Σκοπός των προτάσεων είναι να δημιουργηθεί σύστημα ασφάλισης των καταθέσεων σε όλη τη ζώνη του ευρώ, το οποίο, θα αποτελείται από τα εθνικά συστήματα εγγύησης των καταθέσεων και ένα ευρωπαϊκό ταμείο ασφάλισης των καταθέσεων} ⁴⁹.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να θεσπιστεί βιώσιμο και αποτελεσματικό σύστημα ασφάλισης των καταθέσεων στη ζώνη του ευρώ, το οποίο θεωρείται απαραίτητος πυλώνας της τραπεζικής ένωσης, παράλληλα με τους μηχανισμούς τραπεζικής εποπτείας και εξυγίανσης σε κεντρικό επίπεδο.

Το ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλισης των καταθέσεων θα παρέχει ισχυρότερη και πιο ομοιόμορφη ασφαλιστική κάλυψη για όλους τους μικροκαταθέτες στην τραπεζική ένωση σε σχέση με τα υφιστάμενα εθνικά συστήματα εγγυήσεων.

Πίνακας 2. Πηγές των Πυλώνων της ΤΕ⁵⁰

Οι κύριες πηγές των τριών βασικών πυλώνων της Τραπεζικής Ένωσης			
	Προληπτική Εποπτεία Και ρύθμιση πιστωτικών ιδρυμάτων	Εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων	Εγγύηση Τραπεζικών Καταθέσεων
Ευρωπαϊκοί Μηχανισμοί	Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (SSM): Κανονισμός SSM Νομικές πράξεις της ΕΚΤ Διοργανική Συμφωνία ΕΚ-ΕΚΤ Μνημόνιο (MoU) Συμβουλίου ΕΚΤ	Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης και ενιαίο Ταμείο εξυγίανσης (SRM+SRF): Κανονισμός SRM Διακυβερνητική Συμφωνία SRF	Ενιαίο Σύστημα και Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Καταθέσεων (EDIS+EDIF) Πρόταση Κανονισμού (Νοέμβριος 2015)
Εναρμόνιση Κανόνων ουσιαστικού δικαίου	Κανονισμός (ΕΕ) αριθμ. 575/2013 (CRR) Οδηγία 2013/36/ΕΕ (CRD IV)	Οδηγία 2014/59/ΕΕ (BRRD)	Οδηγία 2014/49/ΕΕ

⁴⁹ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, <http://www2.consilium.europa.eu/el/policies/banking-union/risk-reduction-european-deposit-insurance-scheme/>

⁵⁰ Νικόλαος Κ Ρόκας, Χρήστος Γκόρτσος, Α. Μικρούλαία, Χ. Λιβαδά *Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου*, 3^η αναθεωρημένη έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη σελ. 121

Η αρχή της ελάχιστης εναρμόνισης παραχωρεί τη θέση της στην αρχή της μέγιστης εναρμόνισης

Σύμφωνα με τον SSM, οι χώρες της ευρωζώνης δύναται να υποβάλουν αίτημα στον SSM για άμεση ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών που υπάρχουν στην επικράτειά τους. Το αίτημα αυτό αφορά τη χορήγηση άμεσης χρηματοδότησης, εφόσον κάποιο από αυτά παραβιάζει τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις που επιβάλλει η ΕΕ, και δεν δύναται να αντλήσει κεφάλαια από τον ιδιωτικό τομέα. Βασικό προαπαιτούμενο είναι να έχει γίνει αναδιάρθρωση παθητικού⁵¹ στο τουλάχιστον 8% των υποχρεώσεων του και βέβαια να έχει συστημική σημασία για την χρηματοπιστωτική σταθερότητα του κράτους μέλους.

Παράλληλα το κράτος μέλος που υποβάλει την αίτηση πρέπει να παρέχει αποδείξεις ότι η χρηματοδότηση του παραπάνω πιστωτικού ιδρύματος με ίδιους πόρους θα είχε δυσμενείς επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά του, ότι η εν λόγω ανακεφαλαιοποίηση θα έθετε σε κίνδυνο την πρόσβαση του κράτους μέλους στις διεθνείς αγορές και το σπουδαιότερο, ότι η παροχή συνδρομής κρίνεται απαραίτητη για τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στην ευρωζώνη.

Από το 2014, το τραπεζικό δίκαιο στην ευρωζώνη έχει υποστεί μεταβολές. Ιδιαίτερα στο πεδίο της αρνητικής χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης εξακολουθεί να ισχύει η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, αλλά η εφαρμογή της έχει αμβλυνθεί στα πιστωτικά ιδρύματα που υπόκεινται στην εποπτεία της ΕΚΤ.

Αντίθετα στο πεδίο της θετικής χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης, οι μεταβολές είναι πολλές και σημαντικές. Το φάσμα των νομικών πράξεων του ευρωπαϊκού τραπεζικού δικαίου περιλαμβάνει νομικές πράξεις της ΕΚΤ, με τη μορφή Κανονισμών και Αποφάσεων και άλλων πράξεων του ενωσιακού δικαίου.

Η αρχή της αποκεντρωμένης διαχείρισης των πολιτικών διασφάλισης του τραπεζικού συστήματος έχει ανατραπεί. Η αρχή της ελάχιστης εναρμόνισης έχει παραχωρήσει τη θέση της στην αρχή της μέγιστης εναρμόνισης, μέσω του ενιαίου εγχειριδίου κανόνων ουσιαστικού δικαίου. Επίσης η αρχή της μερικής εναρμόνισης έχει αμβλυνθεί αισθητά. Πρέπει όμως να επισημανθεί ότι η τραπεζική ενοποίηση παραμένει ατελής καθώς το «προστατευτικό δίχτυ» έχει ενωσιοποιηθεί μόνο εν μέρει.

⁵¹ bail-in

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ Αδυναμίες του Τραπεζικού Συστήματος

Κατά την έναρξη λειτουργίας της ONE, τον Ιανουάριο του 1999, η ΕΚΤ δεν αναγορεύτηκε εποπτική αρχή του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος, διότι δεν υπήρξαν μεταβολές στην μικρο-προληπτική εποπτεία⁵² των πιστωτικών ιδρυμάτων στην ευρωζώνη. Οι αρμοδιότητες είχαν παραμείνει σε εθνικό επίπεδο (βλ. ΣΕΚ άρθρο 105.5 που εισήχθη στο Καταστατικό άρθρο 3.3.), όπως διατυπώθηκε:

«Το ΕΣΚΤ συμβάλλει στην εκ μέρους των αρμόδιων αρχών ομαλή άσκηση πολιτικών που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος»⁵³

Η θεσμοθέτηση υπερεθνικών εποπτικών αρχών για το ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό σύστημα συζητήθηκε γύρω στο 2000 στη συνθήκη της Λισαβώνας, αλλά δεν ελήφθησαν οριστικές αποφάσεις. Η δημοσιονομική αρχικά κρίση του 2010 κατέληξε σε κρίση χρέους στην Ελλάδα και δημιούργησε νέες συζητήσεις σχετικά με την αναγκαιότητα δημιουργίας κεντρικής εποπτείας στο ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό σύστημα⁵⁴. Οι συζητήσεις αυτές έθεσαν τα θεμέλια της δημιουργίας της **Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης** και αναγνωρίστηκε η ανάγκη θεσμοθέτησης μιας υπερεθνικής εποπτικής αρχής για τον τραπεζικό τομέα με κεφαλή την ΕΚΤ - ένας υπερεθνικός φορέας εξυγίανσης τραπεζών και ένα σύστημα εγγύησης καταθέσεων⁵⁵. Στη συνέχεια ακολουθήσε το εγχειρίδιο κανόνων ουσιαστικού δικαίου (**single rulebook**) που ισχύει για όλα τα κράτη της ΕΕ.

Σύμφωνα με αυτό ορίστηκε ότι⁵⁶ θα αδειοδοτούνται τα πιστωτικά ιδρύματα (με δυνατότητα ανάκλησης της άδειας τους), θα ασκείται μικρο και μακρο προληπτική ρύθμισή τους και μικρο-προληπτική εποπτεία τους, θα υπάρξει εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και τέλος θα λειτουργούν συστήματα εγγύησης καταθέσεων Έτσι, δημιουργήθηκε μια Ευρωπαϊκή Επιτροπή η οποία εισήγαγε ένα χρονοδιάγραμμα για την τραπεζική ένωση και ειδικά καθήκοντα στην ΕΚΤ σε ότι αφορά την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Στη συνέχεια και μετά από διαβουλεύσεις που κράτησαν ένα χρόνο, το Συμβούλιο και η ΕΚΤ συμφώνησαν επι των διαδικασιών για τη λειτουργία του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού που τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2013. Τον Ιούνιο του 13 δημοσιεύτηκε ο Κανονισμός(ΕΕ) αριθ. 575/2013 για την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων.⁵⁷ Η εφαρμογή του άρχισε τον Ιανουάριο του 2014.

Με τις πράξεις αυτές δημιουργήθηκαν αλλαγές στο ευρωπαϊκό τραπεζικό δίκαιο ώστε να υιοθετηθεί το κανονιστικό πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας του 2010.

Από κοινού ο πράξεις αυτές θεσπίζουν ένα ενιαίο πλαίσιο που αφορά, την αδειοδότηση των πιστωτικών ιδρυμάτων αλλά και την ανάκληση της άδειας των, την άσκηση μικρο-προληπτικής εποπτείας και τέλος την μακρο-πιστωτική ρύθμιση των πιστωτικών ιδρυμάτων.

⁵² E. Ferran, V. Babis *The European Single Supervisory Mechanism* 2015, σελ 29

⁵³ Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου σελ. 109

⁵⁴ Στοιχ. Τραπεζικού Δικαίου σελ. 110

⁵⁵ Στοιχ. Τραπεζικού Δικαίου σελ. 110

⁵⁶ Στοιχ. Τραπεζικού Δικαίου σελ. 112

⁵⁷ Στοιχ. Τραπεζικού Δικαίου σελ 115

Εγγύηση Τραπεζικών καταθέσεων-Ανακεφαλαιοποίηση Τραπεζών με δημόσιους πόρους (**DRI**).

Το 2015, η Επιτροπή για πρώτη φορά κάνει λόγο για σύστημα ασφάλισης καταθέσεων (European Deposit Insurance System ή **EDIS**), το οποίο καλύπτει όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που υπάρχουν στα κράτη-μέλη. Στη συνέχεια δημιουργήθηκε το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ασφάλισης Καταθέσεων (**EDIF**) το οποίο χρηματοδοτείται από τις εισφορές πιστωτικών ιδρυμάτων που συμμετέχουν στα εθνικά συστήματα καταθέσεων. Για την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων προβλέφθηκαν ο Ενιαίος μηχανισμός εξυγίανσης (Single Resolution Mechanism) και το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund). Η συμφωνία τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 2016 και υπόκειται στο δημόσιο διεθνές δίκαιο. Τα μόνα κράτη μέλη που δεν είναι συμβαλλόμενα στη συμφωνία είναι το Ηνωμένο Βασίλειο και η Σουηδία.

Το Ευρωπαϊκό ταμείο χρηματοπιστωτικής σταθερότητας το 2012 αντικαταστάθηκε από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ESM⁵⁸), ο οποίος είναι διεθνής διακυβερνητικός οργανισμός με έδρα το Λουξεμβούργο. Μέχρι το 2014, ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ESM) διέθετε πέντε (5) εργαλεία χρηματοδότησης με κυριότερο την έμμεση κεφαλαιοποίηση πιστωτικών ιδρυμάτων.

Ειλεξιμότητας/Αιρεσιμότητα - Ρυθμίσεις και Αξιολόγηση των μέτρων

Το κράτος μέλος με νόμισμα το ευρώ, μπορεί να υποβάλλει αίτημα στον ESM για την άμεση ανακεφαλαιοποίηση ενός πιστωτικού ιδρύματος που εδρεύει στην επικράτειά του, εφόσον υπάρχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις, όπως για παράδειγμα, δεν είναι σε θέση να αντλήσει τα κεφάλαια από τον ιδιωτικό τομέα και φυσικά έχει συστημική σημασία για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα του κράτους μέλους και κατ' επέκταση της ευρωζώνης.

Για να ενεργοποιηθεί το DRI πρέπει να αναληφθούν δεσμεύσεις εκ μέρους του κράτους μέλους και του πιστωτικού ιδρύματος που καταφεύγει στην ανακεφαλαιοποίηση. Οι δεσμεύσεις αυτές περιγράφονται λεπτομερώς σε μνημόνιο (Memorandum of Understanding = **MoU**) που υπογράφεται από την Επιτροπή και το αντίστοιχο κράτος μέλος. Ταυτόχρονα το πιστωτικό ίδρυμα αναλαμβάνει να παρουσιάσει στην Επιτροπή σχέδιο δράσεως για τη διασφάλιση της βιωσιμότητάς του. Παράλληλα ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες, αποτιμούν τα περιουσιακά στοιχεία του πιστωτικού ιδρύματος.

Από τον Ιανουάριο του 2016, ενεργοποιήθηκε το DRI , με τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- Αναδιάρθρωση του παθητικού του πιστωτικού ιδρύματος στο 8% των ιδίων κεφαλαίων.
- Συνεισφορά από το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης με ποσό που αντιστοιχεί στο 5% των ιδίων κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος.
- Να προηγηθεί απομείωση όλων των μη εξασφαλισμένων προνομιούχων υποχρεώσεων του πιστωτικού ιδρύματος με εξαίρεση τις εγγυημένες καταθέσεις.

Η κάλυψη των αναγκών της τράπεζας δεν γίνεται εξ' ολοκλήρου με κεφάλαια του ESM. Σε πολλές περιπτώσεις συμβάλει και το κράτος μέλος που το πιστωτικό ίδρυμα βρίσκεται στην επικράτειά του. Εάν το κράτος μέλος αδυνατεί να συμβάλει, το ESM μπορεί να καλύψει τη διαφορά με την προϋπόθεση ότι το κράτος να αποζημιώσει το ESM για ενδεχόμενη ζημία, υπογράφοντας Μνημόνιο που θα περιλαμβάνει την ανάληψη και εφαρμογή μακροοικονομικής μέτρων.

⁵⁸ με νομική βάση το άρθρο 136(3) ΣΛΑΕΕ.

Από το 2014 το ευρωπαϊκό τραπεζικό δίκαιο έχει υποστεί πολλές μεταβολές σε ότι αφορά την *θετική χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση*.

Αντίθετα, στο πεδίο της *αρνητικής χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης*, εξακολουθεί να ισχύει η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης.

Ταυτόχρονα η αρχή της ελάχιστης εναρμόνισης έχει δώσει τη θέση της στην αρχή της μέγιστης δυνατής εναρμόνισης μέσω του ενιαίου εγχειριδίου κανόνων ουσιαστικού δικαίου σε όλα τα κράτη μέλη.

Παρά ταύτα η τραπεζική ενοποίηση παραμένει ατελής ακόμα, καθώς το τραπεζικό «προστατευτικό δίχτυ» έχει ενοποιηθεί μόνο εν μέρη.

Τραπεζικό σύστημα Αδυναμίες και Εποπτεία⁵⁹

Η κακή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος και το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό, στην αρχή προκαλούν τραπεζικούς κινδύνους. Σε αυτά συμβάλουν η πληθώρα πιστωτικών εργαλείων, η διεθνοποίηση της αγοράς κεφαλαίου και ο ανταγωνισμός στον τραπεζικό χώρο. Η κρίση ξεκινά ουσιαστικά από την αδυναμία μιας τράπεζας να αντιμετωπίσει τους πραγματικούς ή φανταστικούς κινδύνους που αντιμετωπίζει. Κλονίζεται η εμπιστοσύνη των καταθετών οι οποίοι αρχίζουν να αποσύρουν τα κεφάλαιά τους και η τράπεζα μένει χωρίς ρευστό. Η κρίση του τραπεζικού συστήματος στην πράξη ολοκληρώνεται σε τρεις φάσεις, τη φάση της δημιουργίας κινδύνων μιας κρίσης, την φάση εκδήλωση της κρίσης και την φάση εξάπλωσης και της δημιουργίας μιας συστηματικής κρίσης.

Ο έντονος ανταγωνισμός που υπάρχει στο τραπεζικό σύστημα και η επιχειρούμενη αύξηση της κερδοφορίας εξαρτώνται από την σωστή διαχείριση των κινδύνων. Τυχόν ανεπαρκής διαχείριση απειλεί τη φερεγγυότητα της τράπεζας.⁶⁰

Οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει ένα τραπεζικό σύστημα είναι οι *πιστωτικός κίνδυνος, ο κίνδυνος αγοράς, ο κίνδυνος ρευστότητας, καθώς και άλλοι όπως ο κίνδυνος χώρας, ο επιτοκιακός, συναλλαγματικός, αξιοπιστίας, φήμης, κεφαλαιακός κλπ.*

Οι φάσεις δημιουργίας τραπεζικών κινδύνων αναφέρεται περιληπτικά στον πίνακα 3.

⁵⁹ Εποπτεία Τραπεζικού Συστήματος και Διαχείριση Κινδύνων.

⁶⁰ Προβόπουλος και Κακόπουλος 2001.

Εποπτικές αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος⁶¹.

Η διαχείριση μιας τραπεζικής κρίσης αντιμετωπίζεται πρωτίστως από την κυβέρνηση. Η κυβέρνηση πρέπει να μπορεί να αναγνωρίσει όσο το δυνατόν πιο γρήγορα το μέγεθος του προβλήματος και να χορηγήσει δημόσιους πόρους για την στήριξη του τραπεζικού συστήματος. Η κάλυψη των μη αποπληρωμένων δανείων επιτρέπει στις υγιείς τράπεζες να συνεχίσουν τη λειτουργία τους. Στις μη υγιείς τράπεζες πρέπει να προωθήσει διαδικασίες εξυγίανσης της λειτουργίας τους. Τέλος πρέπει να επιλέξει μακροοικονομικές πολιτικές κατάλληλες να επαναφέρουν τη σταθερότητα στην οικονομία. Είναι αναγκαία η καθιέρωση θεσμών και διαδικασιών για τη διασφάλιση της μακρο οικονομική επίβλεψης των χρηματοπιστωτικών συστημάτων και υποδομών τους⁶². Όσο μεγαλύτερες είναι οι δημόσιες δαπάνες τόσο μικρότερη είναι η διάρκεια της κρίσης.

Το ξέσπασμα μιας κρίσης προκαλεί πανικό όχι μόνο στις τράπεζες, αλλά στην κυβέρνηση και τους καταθέτες. Ο δανεισμός των τραπεζών επηρεάζεται άμεσα και εξαφανίζεται η εμπιστοσύνη μεταξύ τους με αποτέλεσμα την διακοπή παροχής ρευστότητας. Σε μια παγκόσμια κρίση, οι κυβερνήσεις δεν είναι σε θέση να αναλάβουν δράση για να περιορίσουν τις απώλειες. Στην πρόσφατη κρίση υπήρξαν στην Ελλάδα παρεμβάσεις υπουργών, και προτάθηκε η δημιουργία ενός ταμείου, με στόχο την αναχρηματοδότηση της οικονομίας, ή μιας τράπεζας που θα αγοράζει τα κακά στοιχεία του χρηματοοικονομικού συστήματος. Με την τελευταία κρίση έγινε πλέον κατανοητό ότι, για να μειωθεί ο κίνδυνος μιας νέας κρίσης, τα χρηματοπιστευτικά ιδρύματα πρέπει να εποπτεύονται.

Πολλοί από την επιστημονική κοινότητα υποστήριξαν ότι πρέπει οι τράπεζες να διαθέτουν υψηλότερα δικά τους κεφάλαια. Σε αυτό συμφώνησαν οι κυβερνήσεις των χωρών των G20, αλλά το σύνολο των τραπεζιτών αντέδρασε, διότι όπως υποστήριξαν, όποιο και να είναι το ύψος των κεφαλαίων δεν θα αποσοβήσει μια κρίση.

Θεωρήθηκε ακόμα σκόπιμο, ότι οι αποδοχές των στελεχών των τραπεζών και το γνωστό bonus που μοιράζονται θα πρέπει να εξαρτάται από πως διαχειρίστηκαν τα κεφάλαια. Καταλήγουμε λοιπόν ότι η έλλειψη αυστηρής εποπτείας στο χρηματοπιστωτικό σύστημα προκάλεσε την τρέχουσα κρίση. Κατά τον κ. *I Παπαδάκη*, υποδιοικητή της ΤτΕ, προς τον σκοπό αυτό αναβαθμίστηκε το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, το οποίο σε συνεργασία με την Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και τις άλλες εποπτικές αρχές, παρακολουθεί την χρηματοπιστωτική σταθερότητα σε παγκόσμιο επίπεδο έτσι ώστε να προωθεί προτάσεις για τη βελτίωση του εποπτικού και ρυθμιστικού πλαισίου.

Η Τράπεζα της Ελλάδος ασκεί την εποπτεία στα πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και στις επιχειρήσεις και οργανισμούς του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας όπως, εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης, εταιρίες αμοιβαίων εγγυήσεων, ταμεία αντεγγύησης, ανταλλακτήρια συναλλάγματος και εταιρίες διαμεσολάβησης στις διατραπεζικές αγορές.

Στόχοι της εποπτείας αυτής είναι “η σταθερότητα και αποτελεσματικότητα του πιστωτικού συστήματος και γενικότερα του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας”. Η εποπτεία επίσης αποβλέπει στη διαφάνεια των διαδικασιών και των όρων των συναλλαγών. Με δεδομένα τον κυρίαρχο ρόλο της τραπεζικής διαμεσολάβησης στη χρηματοδότηση της οικονομίας και την καθοριστική συμμετοχή των τραπεζών στα συστήματα πληρωμών και τις αγορές χρήματος και κεφαλαίων, η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος και κατ’ ακολουθίαν η ομαλή λειτουργία των αγορών και η ανάπτυξη της οικονομίας εξαρτώνται ουσιαστικά από τη σταθερότητα και την αποτελεσματική λειτουργία του τραπεζικού συστήματος. Παρακάτω γίνεται συνοπτική περιγραφή των εποπτικών αρμοδιοτήτων της Τράπεζας της Ελλάδος, όπως αυτές καθορίζονται από το Καταστατικό της και τη νομοθεσία.

⁶¹ http://www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/Πλαίσιο_Εποπτικές_Αρμοδιότητες

⁶² Hannoun H. report, «Towards a Global Financial Stability» 2010 σελ. 15-17

Η ανάγκη άσκησης εποπτείας στις τράπεζες προκύπτει από το διαμεσολαβητικό ρόλο που αυτές διαδραματίζουν μεταξύ καταθετών και δανειοληπτών. Οι τράπεζες δανείζουν, κατά κανόνα μακροπρόθεσμα, πολλαπλάσιο ποσό των ιδίων κεφαλαίων τους το οποίο αντλούν από τους καταθέτες και είναι (γενικά) υποχρεωμένες να το επιστρέψουν σε πρώτη ζήτηση. Ειδικότερα, οι τράπεζες επιτελούν σημαντικό ρόλο στη μετατροπή της διάρκειας (από σχετικά βραχυπρόθεσμες καταθέσεις σε πιο μακροπρόθεσμα δάνεια), της ποσότητας (από μικρές καταθέσεις σε σχετικώς μεγάλα δάνεια), του κινδύνου (χορήγηση δανείων υψηλότερου κινδύνου από αυτόν που θα ήταν διατεθειμένοι να αναλάβουν οι καταθέτες) και του βαθμού ρευστότητας (τοποθετήσεις σε λιγότερο ρευστά στοιχεία από ό,τι οι καταθέσεις) των διαθέσιμων δανειακών κεφαλαίων.

Η Τράπεζα της Ελλάδος προωθεί και επιβλέπει την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών, καθώς και συστημάτων διαπραγματεύσεως, διακανονισμού και εκκαθάρισης εξω-χρηματοπιστηριακών συναλλαγών επί τίτλων και λοιπών χρηματοπιστωτικών μέσων και, ενεργώντας σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις που διέπουν το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, δύναται να θέτει τους κανόνες λειτουργίας τους.

Τα πιστωτικά ιδρύματα που εποπτεύονται άμεσα από την Τράπεζα της Ελλάδος αποτελούν το 80% του χρηματοπιστωτικού τομέα. Εάν συμπεριληφθούν και οι επιχειρήσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα που ελέγχονται από τις τράπεζες, τότε το ποσοστό αυτό υπερβαίνει το 90%. Στόχος των εποπτικών αρχών είναι να εδραιώσουν την εμπιστοσύνη αυτή με τη διασφάλιση της οικονομικής ευρωστίας των επιμέρους πιστωτικών ιδρυμάτων και την ενίσχυση της ικανότητάς τους να αντιμετωπίζουν τις επιπτώσεις από τυχόν εξωγενείς διαταραχές, συμβάλλοντας στη σταθερότητα του ευρύτερου χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας⁶³. Σε ένα σύστημα απελευθερωμένο από διοικητικούς περιορισμούς, οι τοποθετήσεις των τραπεζών υπόκεινται σε πλήθος κινδύνων, τους οποίους είναι κατά κανόνα δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να αξιολογήσουν επαρκώς οι καταθέτες, εκτός των άλλων επειδή δεν διαθέτουν την αναγκαία προς τούτο πληροφόρηση. Επιπλέον, οι τράπεζες, καθώς η κερδοφορία τους σχετίζεται άμεσα με την ανάληψη κινδύνων, έχουν κίνητρο να αναλαμβάνουν υψηλότερους κινδύνους από αυτούς που αναλογούν στους μετόχους τους⁶⁴ (δηλ. στα ίδια κεφάλαιά τους). Με τον τρόπο αυτό, μέρος των κινδύνων μεταφέρεται στους καταθέτες τους ή και ευρύτερα στο κοινωνικό σύνολο, στην περίπτωση που τυχόν αποτυχία συγκεκριμένης τράπεζας επηρεάσει την εμπιστοσύνη σε ολόκληρο το πιστωτικό σύστημα. Για την κάλυψη των κινδύνων αυτών και την αποτροπή του κινδύνου μαζικής ανάληψης καταθέσεων λειτουργούν τα συστήματα εγγύησης των καταθέσεων, τα οποία όμως καλύπτουν το ποσό των καταθέσεων ανά καταθέτη έως ένα ορισμένο ύψος. Έτσι, ο έλεγχος των κινδύνων που αναλαμβάνουν τα επιμέρους πιστωτικά ιδρύματα έχει ανατεθεί σε ανεξάρτητες αρχές, ώστε να πιστοποιείται ότι οι κίνδυνοι αυτοί βρίσκονται μέσα σε (γενικώς) αποδεκτά όρια και να διασφαλίζεται το δημόσιο συμφέρον. Σε ορισμένες χώρες μάλιστα οι εποπτικές αρχές καλύπτουν και θέματα σχετικά με την προστασία των συναλλασσομένων και των καταναλωτών.

Η αρμοδιότητα εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων περιλαμβάνει τη θέσπιση υποχρεωτικών κανόνων και την παρακολούθηση της εφαρμογής τους, εκτείνεται δε από την παροχή της άδειας λειτουργίας, του ελέγχου της καταλληλότητας του Διοικητικού Συμβουλίου, της Διοίκησης και των στελεχών που εκπληρώνουν βασικές λειτουργίες, την απαίτηση λήψης διορθωτικών μέτρων, μέχρι και την επιβολή κυρώσεων (που υπό προϋποθέσεις δημοσιοποιούνται), περιλαμβανομένης και της ανάκλησης της άδειας λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Το πλαίσιο “Βασιλεία II” (Ν. 3601/2007) κινείται προς την κατεύθυνση της προσέγγισης των στόχων των τραπεζών προς αυτούς των εποπτικών αρχών, σχετικά με την αύξηση των ανώτατων ορίων διοικητικών κυρώσεων. Η βασική καινοτομία του πλαισίου “Βασιλεία II” είναι η ανάδειξη της σημασίας που έχουν για τη διατήρηση της ευρωστίας μιας τράπεζας η κατανόηση και μέτρηση των κινδύνων που αναλαμβάνει, η σύνδεση των κινδύνων με τα ίδια κεφάλαια και η εν γένει συνετή διαχείριση

⁶³ http://www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/Πλαίσιο_Εποπτικές_Αρμοδιότητες

⁶⁴ Οι εποπτικές αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος στο νέο χρηματοοικονομικό περιβάλλον, www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/Πλαίσιο_Εποπτικές_Αρμοδιότητες.pdf

κινδύνων από τη Διοίκηση και το Διοικητικό Συμβούλιο, καθώς και η αξιολόγηση των προοπτικών, και βεβαίως ο εσωτερικός έλεγχος αλλά και ο έλεγχος από εξωτερικούς ελεγκτές.

Ο ρόλος των εποπτικών αρχών στο νέο θεσμικό πλαίσιο

Οι αρμόδιες αρχές είναι εξουσιοδοτημένες να ελέγχουν αν οι κίνδυνοι που αναλαμβάνουν τα πιστωτικά ιδρύματα καλύπτονται από τα δικά τους κεφάλαια χωρίς όμως, να υπολογίζουν το είδος και την έκταση του κινδύνου που μπορεί να αναλάβει κάθε συγκεκριμένη τράπεζα. Ο λόγος είναι ότι δεν μπορούν, ή δεν επιθυμούν να ορίσουν την αξία των προσφερόμενων τραπεζικών αγαθών. Συνεπώς δεν λαμβάνουν αποφάσεις για τις πολιτικές που ακολουθούν οι τράπεζες⁶⁵. Απομένει λοιπόν αποκλειστικά σε κάθε τράπεζα η επιλογή του ρίσκου που παίρνουν να συνάδει με το μέγεθος των κεφαλαίων που διαθέτει.⁶⁶

Συνεπώς η εποπτεία δεν είναι αρμόδια να καθορίσει τον κίνδυνο ρευστότητας ή τον κίνδυνο που προέρχεται από την αδυναμία ή άρνηση του δανειολήπτη να καταβάλει τις οφειλές του. Παράλληλα όμως, η μεθοδολογία και οι πρακτικές που εφαρμόζονται θα πρέπει να ικανοποιούν κάποιες απαιτήσεις και ανάγκες, όπως, την απαίτηση των εποπτευόμενων πιστωτικών ιδρυμάτων για διαφοροποιημένη αντιμετώπιση από τις εποπτικές αρχές, ανάλογα τόσο με το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των συναλλαγών τους, όσο και με την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης κινδύνων και των μηχανισμών ελέγχου που εφαρμόζουν, την ανάγκη για διαφάνεια⁶⁷ και τέλος την ανάγκη εναρμόνισής τους με τα διεθνή πρότυπα.⁶⁸

Λαμβανομένου υπόψη ότι, η εποπτεία έχει σαν κύριο σκοπό την προστασία των καταθετών, η ανάθεση στην Τράπεζα της Ελλάδος της αρμοδιότητας εποπτείας, αποσκοπεί ταυτόχρονα και στην ενίσχυση της διαπραγματευτικής δύναμης των τραπεζών. Έτσι, η Τράπεζα της Ελλάδος επέβαλλε στις τράπεζες ένα πλαίσιο υποχρεώσεων που ενημερώνει τους ενδιαφερόμενους για συναλλαγή, πριν από τη σύναψη της σύμβασης. Κατά αυτόν τον τρόπο, εξασφαλίζεται ότι οι συναλλασσόμενοι θα μπορούν να λαμβάνουν αποφάσεις γνωρίζοντας τα δικαιώματά τους αλλά και τις υποχρεώσεις τους. Η ενημέρωση αυτή λαμβάνει χώρα και μέσω του διαδικτύου, παρέχοντας πληροφορίες για τα επιτόκια και τις προμήθειες που οφείλουν να χρεώνουν οι τράπεζες σε συγκεκριμένες βασικές υπηρεσίες τους. Έτσι, διασφαλίζεται ο υγιής ανταγωνισμός, και ωφελούνται τόσο οι τράπεζες όσο και οι συναλλασσόμενοι με αυτές.

Αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Εδώ η προληπτική εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος επικεντρώνεται στη διασφάλιση της αντιμετώπισης του κινδύνου ξεπλύματος χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας περιλαμβανομένης της λειτουργίας της ειδικής μονάδας συμμόρφωσης, η σύσταση και λειτουργία της οποίας προβλέπεται στο νόμο. Αυτό επιτυγχάνεται με την υποχρέωση υποβολής εμπιστευτικών αναφορών, ύποπτων συναλλαγών

⁶⁵ Οι εποπτικές αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος στο νέο χρηματοοικονομικό περιβάλλον www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/Πλαίσιο_Εποπτικές_Αρμοδιότητες.pdf

⁶⁶ Καινοτόμο στοιχείο του πλαισίου “Βασιλεία II” είναι ο Πυλώνας II 6,

⁶⁷ Η αποτελεσματικότητα της εποπτείας που ασκεί η Τράπεζα της Ελλάδος υπόκειται σε διαρκή παρακολούθηση και αξιολόγηση από διεθνείς φορείς και άλλους ιδιωτικούς οργανισμούς αξιολόγησης. Η αξιολόγηση αυτή αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της συνολικής αξιολόγησης της χώρας ως προς το βαθμό κινδύνου που αναλαμβάνουν οι ξένοι επενδυτές αλλά και, ιδίως, ως προς το αν ο τραπεζικός τομέας αποτελεί πηγή συστημικού κινδύνου σε εθνικό και διασυνοριακό επίπεδο.

⁶⁸ Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ιδίως το τελευταίο διάστημα, ως πρώτη προτεραιότητα έχει τεθεί η σύγκλιση των εποπτικών πρακτικών, με στόχο όχι μόνο την αποτελεσματικότητα της εποπτείας τόσο σε ομαλές περιόδους όσο και σε περιπτώσεις διασυνοριακής κρίσης, αλλά και για τη μείωση ή και εξάλειψη των επικαλύψεων που αυξάνουν το διοικητικό κόστος της εποπτείας.

απαγόρευση γνωστοποίησης αυτών εκ μέρους των τραπεζών και των άλλων υπόχρεων προσώπων σε κάθε χώρα. Τα στοιχεία και οι πληροφορίες που προκύπτουν από τη διαδικασία αυτή, υποβάλλονται στην ειδική Μονάδα Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (*Financial Intelligence Unit*) της χώρας εγκατάστασης του υπόχρεου προσώπου.

Στην Ελλάδα, οι αναφορές υποβάλλονται από τις εποπτευόμενες τράπεζες στην Τράπεζα της Ελλάδος. Το ίδιο συμβαίνει και με τα λοιπά υπόχρεα πρόσωπα που καθορίζονται στο νόμο στην Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης του άρθρου 7 του Ν. 3691/08. Οι αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδας περιλαμβάνουν την απαγόρευση κίνησης λογαριασμών, καθώς και της μεταβίβασης ή εκποίησης περιουσιακών στοιχείων. Η Τράπεζα της Ελλάδος εποπτεύει επίσης τη συμμόρφωση των πιστωτικών ιδρυμάτων προς το κανονιστικό πλαίσιο πρόληψης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και εάν διαπιστώσει παραβάσεις των υποχρεώσεων αυτών επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις ή/και διορθωτικά μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 52 του Ν.3691/2008.

Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης (EME)⁶⁹

Ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης, που ιδρύθηκε το 2012 κατόπιν εισήγησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αποτελεί συνέχεια του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (EEM), μπήκε σε ισχύ το έτος 2014 δίνοντας στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) την εξουσία να εποπτεύει άμεσα τις τράπεζες στην ζώνη του ευρώ, (αλλά και σε άλλες χώρες-μέλη που αποφάσισαν να συμμετάσχουν στην Τραπεζική Ένωση).

Ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης διασφαλίζει ότι «αν, παρά την αυστηρή εποπτεία», μια τράπεζα που υπάγεται στον ΕΜΕ αντιμετωπίζει σοβαρές δυσχέρειες, η εξυγίανσή της θα μπορεί να αντιμετωπιστεί με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο και με το ελάχιστο κόστος για τους φορολογούμενους και την κρατική και ευρωπαϊκή οικονομία.

Νομισματική Πολιτική και Χρησιμότητα του Τραπεζικού συστήματος⁷⁰

Σαν **‘Νομισματική Πολιτική’** εννοείται η πολιτική «καθορισμού των βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ». Η νομισματική πολιτική ασκείται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ). Το Διοικητικό Συμβούλιο επιδιώκει τη διατήρηση του ετήσιου ρυθμού πληθωρισμού κάτω αλλά πλησίον του 2% μεσοπρόθεσμα - για τη ζώνη του ευρώ. Με αυτή την έννοια, μπορούμε να πούμε ότι η Τράπεζα της Ελλάδος λειτουργεί ως ανεξάρτητο μεν, αλλά αναπόσπαστο τμήμα του Ευρωσυστήματος. Συμμετέχει στη διαμόρφωση της νομισματικής πολιτικής και στην άσκηση της νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος και ενημερώνει το ελληνικό κοινό για τη νομισματική πολιτική που ακολουθείται στη ζώνη του ευρώ.

Επίσης, δίνει τη δυνατότητα «Παροχής Έκτακτης Ενίσχυσης σε Ρευστότητα». Πιο συγκεκριμένα, όλα τα πιστωτικά ιδρύματα στη ευρωζώνη έχουν το δικαίωμα να χρηματοδοτούνται από τις κεντρικές τράπεζες, είτε με τη «διενέργεια πράξεων νομισματικής πολιτικής», είτε σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μέσω της «παροχής έκτακτης ενίσχυσης σε ρευστότητα (Emergency Liquidity Assistance - **ELA**)».

Με τον όρο **«έκτακτη ενίσχυση σε ρευστότητα»**⁷¹ εννοείται η παροχή εκ μέρους οποιοσδήποτε εθνικής κεντρικής τράπεζας (ΕθνΚΤ) του Ευρωσυστήματος είτε χρήματος ή/και κάθε άλλης μορφής στήριξης, η οποία ενδέχεται να επιφέρει αύξηση του χρήματος αυτής της κεντρικής τράπεζας προς «φερέγγυο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα», ή προς «όμιλο φερέγγυων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων», που αντιμετωπίζει προσωρινά

⁶⁹ Τραπεζική Εποπτεία, Βασιλεία I-II-III. ΤΕΙ Πελοποννήσου, Πτυχιακή εργασία, Καλαμάτα, Μαΐος 2014 σελ. 53)

⁷⁰ Τραπεζική Εποπτεία, Βασιλεία I-II-III. ΤΕΙ Πελοποννήσου, Πτυχιακή εργασία, Καλαμάτα, Μαΐος 2014 σελ. 20.

⁷¹ Tucker P., *Bank for International Settlements*, 2014 delivered speech

προβλήματα ρευστότητας, χωρίς όμως η ενέργεια αυτή να «εντάσσεται στο πλαίσιο άσκησης της ενιαίας νομισματικής πολιτικής».

Το Ευρωσύστημα διαθέτει ειδικά «εργαλεία νομισματικής πολιτικής» έτσι ώστε να επιτυγχάνεται και να διατηρείται η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών στην ευρωζώνη. Επίσης βοηθά τα πιστωτικά ιδρύματα να ικανοποιήσουν τις ανάγκες ρευστότητάς τους χωρίς να διακινδυνεύουν τα ίδια ή η οικονομική ευρωστία της ΕΕ.

Η νομισματική οικονομική πολιτική στην Ευρώπη είναι τόσο κεντρική όσο και αποκεντρωμένη. Δηλαδή στο κέντρο υπάρχει η ΕΚΤ η οποία παίρνει τις αποφάσεις και στην περιφέρεια υπάρχουν οι εθνικές τράπεζες που αναλαμβάνουν την εφαρμογή τους στη χώρα τους.

Πράξεις Ανοιχτής Αγοράς: το Ευρωσύστημα για να υποχρεώσει τα πιστωτικά ιδρύματα να τηρούν ελάχιστα αποθέματα, προβαίνει στις λεγόμενες πράξεις ανοιχτής αγοράς, παραχωρώντας τους ορισμένες διευκολύνσεις.

Αυτές οι πράξεις, ανάλογα με τους στόχους, την χρονική του διάρκεια και τις διαδικασίες τους, διακρίνονται ως κάτωθι:

Οι πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης, είναι βραχυπρόθεσμες παροχές ρευστότητας, που η διάρκειά τους δεν ξεπερνά την μια εβδομάδα.

Οι πράξεις μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης, διαρκούν τρεις μήνες.

Οι πράξεις εξομάλυνσης βραχυχρόνιων διακυμάνσεων ρευστότητας, οι οποίες αποσκοπούν στη διαχείριση της ρευστότητας στην αγορά. Πρόκειται δηλαδή για διορθωτικές πράξεις.

Οι «συμβαλλόμενοι» μπορούν να αιτήσουν χρηματοδότηση από την Εθνική Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) του κράτους - μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένοι χρησιμοποιώντας περιουσιακά στοιχεία που ευρίσκονται στο κράτος μέλος όπου εδρεύουν ή και σε οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος, εφόσον τα περιουσιακά τους στοιχεία είναι νόμιμα και αποδεκτά. Με λίγα λόγια, το Ευρωσύστημα παρέχει «ρευστότητα εφόσον εξασφαλίζει ότι υπάρχουν αποδεκτά περιουσιακά στοιχεία. Η χρήση περιουσιακών στοιχείων σε διασυνοριακή βάση, εξασφαλίζεται με το Σύστημα Ανταποκριτριών Κεντρικών Τραπεζών

Κατά την τελευταία κρίση, το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Ευρωζώνης υπέστη ζημιές διότι τα ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εκτέθηκαν σε αμερικανικά ομόλογα που έχασαν την αξία τους από τη μια μέρα στην άλλη. Έκτοτε, και μέχρι σήμερα, η ευρώ - περιφέρεια βρίσκεται σε κρίση που οφείλεται στις σχέσεις κυβερνητικού/τραπεζικού χρέους. Από το 2007 έως και το 2010, η ζημιά των τραπεζών ανήλθε σε ένα(1) τρις. ευρώ. Το 2012 έφτασε στα δύο δις και τετρακόσια εκ. (2,4) ευρώ. Το ίδιο συνεχίστηκε και το έτος 2013, όπου παρατηρήθηκε μείωση του ενεργητικού των τραπεζών κατά 850 δις ευρώ. Αυτή η μείωση του ενεργητικού των τραπεζών δεν αποτελεί σημείο πτώχευσης διότι το ενεργητικό τους υπερβαίνει τα 32 τρις ευρώ, που θεωρείται τριπλάσιο του ΑΕΠ της ευρωζώνης.

Τα πλέον σημαντικά προβλήματα του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος είναι η μικρή συμμετοχή ιδιωτών επενδυτών, η οποία μαζί με τα υψηλά leverage⁷² και τον υψηλό αριθμό μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs⁷³), εμποδίζουν την ισορρόπηση της νομισματικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Σε αυτά έρχονται να προστεθούν η αδιαφάνεια, η διάσπαση του χρηματοπιστωτικού τομέα και η παρουσία

⁷² Leverage(μόχλευση), είναι οποιαδήποτε τεχνική που συνεπάγεται τη χρήση δανειακών κεφαλαίων για την αγορά ενός περιουσιακού στοιχείου, με την προσδοκία ότι τα έσοδα μετά από φόρους από την ανατίμηση των περιουσιακών στοιχείων θα υπερβούν το κόστος δανεισμού

⁷³ Ένα μη εξυπηρετούμενο δάνειο, ή το NPL, είναι ένα δάνειο που βρίσκεται σε αδυναμία πληρωμής ή κοντά σε αθέτηση υποχρεώσεων. Πολλά δάνεια καθίστανται μη εξυπηρετούμενα μετά την παρέλευση 90 ημερών, αλλά αυτό μπορεί να εξαρτηθεί από τους συμβατικούς όρους

πολλών προβληματικών τραπεζών, στοιχεία, που καθιστούν πολύ δύσκολο τον σχεδιασμό ενός αποτελεσματικού και σταθερού τραπεζικού μοντέλου, χωρίς να προκύπτει ρίσκο για τις επενδύσεις. Αυτό διαφαίνεται στη σχέση μεταξύ των αποδόσεων των ασφαλιστρών κινδύνου (CDS) των κρατών και των ασφαλιστρών κινδύνου των τραπεζών.

Πίνακας 3. Δημιουργία Τραπεζικών Κινδύνων

<p>1^η ΦΑΣΗ – Δημιουργία Τραπεζικών Κινδύνων (λόγω κακής διαχείρισης)</p> <p><u>Κακή λειτουργία τραπεζών</u> (bad banking) πχ. Κακή διαχείριση, ανάληψη ρίσκων, έλλειψη εσωτερικού ελέγχου, αναντιστοιχία υποχρεώσεων και υπαρχόντων ρευστών κλπ. Παρόμοια προβλήματα αποφεύγονται όταν διατηρούνται από την τράπεζα επαρκή κεφάλαια και γίνονται ασφαλείς επενδύσεις. Επίσης ως κακή λειτουργία, εννοείται και ο πλουτισμός των διοικητικών στελεχών, εις βάρος των ιδιοκτητών μετόχων και των Μικροκαταθετών. Οι πολικές ηγεσίες, είτε αγνοούν τα υπάρχοντα προβλήματα, είτε επιτρέπουν την κακή λειτουργία, και τις στηρίζουν χρηματοδοτώντας τις εις βάρος του δημοσίου ταμείου. Αυτό ισχύει πολύ περισσότερο όταν οι τράπεζες τελούν υπό κρατικό καθεστώς ιδιοκτησίας. Οι τράπεζες αυτές στηρίζονται σε μεγάλο βαθμό από τη στήριξη των κυβερνητικών δαπανών και παρέχουν προνομιακές χρηματοδοτήσεις με την υπόδειξη των κυβερνήσεων.</p> <p><u>Κακό οικονομικό περιβάλλον</u> (bad operating environment) Συνήθως οι κρίσεις αποδίδονται σε κακοδιαχείριση αλλά κάποιες φορές τα αίτια οφείλονται σε μακροοικονομικές διαταραχές που οφείλονται σε λανθασμένες κυβερνητικές πολιτικές. πχ. Μια μακροοικονομική διαταραχή μπορεί να επηρεάσει αρνητικά το εισόδημα των πολιτών οι οποίοι δεν είναι σε θέση να αποπληρώσουν τα δάνειά τους. Κάτι τέτοιο επηρεάζει αρνητικά το παθητικό της τράπεζας και περιορίζει τη δυνατότητα ρευστοποίησης.</p> <p>Υπάρχει μια αμφίδρομη σχέση μεταξύ μικροοικονομικής διαχείρισης του ίδιου του πιστωτικού ιδρύματος σε σχέση με τις μακροοικονομικές πολιτικές της χώρας όπου εδράζει. Αλλά και η δομή και η ποιότητα των τραπεζών εν γένει επηρεάζουν την μακροοικονομική σταθερότητα της χώρας. Άρα η δημιουργία κινδύνων είναι αποτέλεσμα συνδυασμού μικροοικονομικών και μακροοικονομικών παραγόντων⁷⁴.</p>
<p>2^η ΦΑΣΗ - Εκδήλωση Τραπεζικής Κρίσης (έλλειψη εμπιστοσύνης από χρηματοδότες) Κατά τη δεύτερη φάση εκδήλωσης μιας τραπεζικής κρίσης αρχίζει να διαφαίνεται η κατάρρευση του τραπεζικού Συστήματος. Οι βασικοί χρηματοδότες των τραπεζών είναι οι παρακάτω:</p> <p>Καταθέτες -Η τοπική κυβέρνηση (ως εγγυητής) -Ιδιωτικοί εξωτερικοί δανειστές -Διακυβερνητικοί οικονομικοί οργανισμοί</p> <p>Η έλλειψη εμπιστοσύνης ως προς τη συγκεκριμένη τράπεζα ειδικότερα ή η κατάρρευση της κυβέρνησης γενικότερα επηρεάζουν τους καταθέτες οι οποίοι σπεύδουν να αποσύρουν τις καταθέσεις τους για να τις διασφαλίσουν. Παρόμοιες καταστάσεις παρατηρούνται σε περιπτώσεις πολέμων ή εσωτερικών ταραχών.</p>
<p>3^η ΦΑΣΗ - Εξάπλωση Τραπεζικής Κρίσης (τραπεζική ανησυχία και κρίση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα)</p> <p>Εγχώρια Διατραπεζική Αγορά Διεθνείς Οργανισμοί</p> <p>Η κατάρρευση μιας τράπεζας που είναι συνδεδεμένη με άλλες δημιουργεί ντόμινο, συμπαρασύροντας και τις άλλες μαζί της. Η διάχυση της κρίσης είναι το τελικό αποτέλεσμα. Όταν προκαλεί αποσταθεροποίηση της οικονομίας τότε αναφερόμαστε σε συστηματικό κίνδυνο που οδηγεί σε τραπεζικό πανικό και σε πιθανή πτώχευση των τραπεζών.</p>

⁷⁴ Με τον όρο μακροοικονομία, ή μακροοικονομική χαρακτηρίζεται ο κλάδος των οικονομικών, που ασχολείται και μελετά μόνο τα οικονομικά προβλήματα ομάδων, ή συνόλων ή ενοτήτων, δηλαδή με τα συνολικά μεγέθη της οικονομίας, αγνοώντας την ατομική οικονομική συμπεριφορά των υποκειμένων της οικονομίας, σε αντιδιαστολή με τα ατομικά που ασχολείται η μικροοικονομία ή μικροοικονομική. <https://el.wikipedia.org/wiki/Μακροοικονομία>

Χαρακτηριστικά Παραδείγματα προβλημάτων στην ευρωζώνη

Σε **Ιρλανδία** και την **Ισπανία** τα προβλήματα δημιουργήθηκαν από την αποκαλούμενη φούσκα των στεγαστικών δανείων. Στη **χώρα** μας μεγάλο ρόλο έπαιξε ο PSI⁷⁵, η μείωση δηλαδή, των ιδιωτικών καταθέσεων συνδυαζόμενη με την ύφεση που δημιουργήθηκε. Τα παραπάνω παραδείγματα αναφέρονται κυρίως στην περιφέρεια της ευρωζώνης, αλλά παρόμοια προβλήματα αντιμετωπίζουν και οι τράπεζες του πυρήνα.

Συγκεκριμένα στη Γερμανία, οι τράπεζες διαθέτουν μεγάλη σχετικά ρευστότητα, αλλά αντιμετωπίζουν προβλήματα κεφαλαιακής επάρκειας τόσο οι συστημικές όσο και οι περιφερειακές, οι γνωστές «landesbanks».

Συνεπώς η κρίση στην Ευρώπη οφείλεται σε λάθη λόγω απειρίας ως προς τα τραπεζικά επιτοκία **Libor**⁷⁶, εσφαλμένες χρηματιστηριακές κινήσεις, τα *credit default swap* (CDS⁷⁷), προβλήματα στην εσωτερική επικοινωνία και ιδίως στην πληροφόρηση κλπ.

Ενώ οι ευρωπαϊκές τράπεζες, για να επιβιώσουν πρέπει να κάνουν συμμαχίες, έτσι ώστε να αναλάβουν τον ρόλο τους στην οικονομία των χωρών τους, ταυτόχρονα πρέπει να εξασφαλιστεί και η νομισματική σταθερότητα στην ευρωζώνη. Έτσι, η ΕΚΤ το έτος 2014 εισήγαγε νέα τεστ αντοχής των τραπεζών, για να εντοπισθούν οι κεφαλαιακές ανάγκες του χρηματοπιστωτικού συστήματος .

Με τους νέους κανόνες επιβάλλεται στις τράπεζες να διατηρούν περισσότερα ιδιωτικά κεφάλαια και να αποβάλλουν μέχρι το 2018, όλα τα βάρη του ισολογισμού τους ύψους που ανέρχονται σε τρία τρις και διακόσια δις. ευρώ (3,2 τρις). Το νέο πλαίσιο που θα εφαρμοστεί τον Ιανουάριο του 2018, αφορά την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών και θα πραγματοποιηθεί με την ανάληψη του κόστους από τους πιστωτές «διάσωση με ίδια μέσα», το γνωστό **bail in** και με τη συμβολή των εθνικών ταμείων εξυγίανσης, και του «ESM». Έτσι, οι τράπεζες θα μπορούν να πραγματοποιήσουν ανακεφαλαιοποίηση προβαίνοντας σε διαγραφή ή όπου δεν είναι δυνατόν, αποδυνάμωση των μετόχων τους, ενώ παράλληλα οι πιστωτές θα πρέπει να ελαττώσουν τις απαιτήσεις τους. Πιο συγκεκριμένα, οι ανακεφαλαιοποιήσεις των τραπεζών θα καλύπτονται με την μείωση των απαιτήσεων των μετόχων, των πιστωτών και των ανασφάλιστων καταθέσεων άνω των 100.000 ευρώ. Η διαδικασία αυτή θα ξεκινήσει πρώτα με τις μεγάλες εταιρίες, μετά τα φυσικά πρόσωπα και θα προχωρήσει στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Από αυτή τη διαδικασία δεν θα επηρεαστούν οι μισθολογικές υποχρεώσεις των εταιριών και του δημοσίου και τα διατραπεζικά δάνεια με περίοδο ωριμότητας μικρότερη των επτά ημερών.

⁷⁵ (PSI) Private Sector Involvement: Η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα σε σχέδια της κυβέρνησης. Σημαίνει συγκεκριμένα τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην καταγραφή των κρατικών χρεών σε περιπτώσεις κούρεματος.

⁷⁶ Το LIBOR είναι το επιτόκιο προσφοράς στο οποίο οι μεγάλες διεθνείς τράπεζες στο Λονδίνο δανείζονται κεφάλαια (ευρωδολάρια) μεταξύ τους. Χρησιμοποιείται επίσης σαν επιτόκιο αναφοράς για τον καθορισμό πολλών άλλων κυμαινόμενων επιτοκίων σε πολλές αγορές του κόσμου. Είναι με άλλα λόγια ένα διατραπεζικό επιτόκιο. Το LIBOR, σαν διατραπεζικό επιτόκιο, είναι εξαιρετικά σημαντικό γιατί δίνει μία εκτίμηση στις τράπεζες του οριακού κόστους άντλησης νέων κεφαλαίων. Η διατραπεζική αγορά δίνει την δυνατότητα στις τράπεζες να ισορροπήσουν την εισροή καταθέσεων με την ζήτηση για δάνεια. Παράδειγμα: Μία τράπεζα με νέες καταθέσεις και καμία άμεση ζήτηση για δάνεια μπορεί να κάνει μία κατάθεση στην διατραπεζική αγορά (διατραπεζική κατάθεση) και να έχει μία απόδοση στα κεφάλαια της, ή μία τράπεζα με άμεση ζήτηση για δάνεια και χωρίς νέες καταθέσεις μπορεί να αντλήσει προσωρινά κεφάλαια. <https://www.euretirio.com/libor/>

⁷⁷ "Swap Credit Default - CDS": Είναι μια συμφωνία ανταλλαγής κινδύνου αθέτησης. Σε μια ανταλλαγή πιστωτικού κινδύνου, ο αγοραστής πραγματοποιεί πληρωμές στον πωλητή της ανταλλαγής μέχρι τη λήξη της σύμβασης. Σε αντάλλαγμα, ο πωλητής συμφωνεί ότι, σε περίπτωση που ο εκδότης χρεογράφων αθετήσει ή αντιμετωπίσει άλλο πιστωτικό συμβάν, ο πωλητής θα πληρώσει στον αγοραστή τα ασφάλιστρα της ασφάλειας καθώς και όλες τις πληρωμές τόκων που θα είχαν πληρωθεί μεταξύ αυτού του χρόνου και της λήξης.

Στην εσχάτη περίπτωση άμεσης ανακεφαλαιοποίησης μπορεί να γίνει προσφυγή στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ESM). Στην περίπτωση αυτή η ανακεφαλαιοποίηση θα συνοδεύεται από συγκεκριμένα για την εκάστοτε περίπτωση προαπαιτούμενα (βλ. **conditionality**⁷⁸).

Σε παλαιότερες περιπτώσεις, οι πιστωτές ανέλαβαν ανεπίσημα το κόστος διάσωσης των τραπεζών (βλ. *Ισπανία, Ολλανδία, Δανία, Ηνωμένο Βασίλειο*). Για πρώτη φορά όμως, το Ecofin⁷⁹ θεσμοθετεί για τον ευρωπαϊκό χώρο τη «**διάσωση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων από τους πιστωτές**», (βλ. την πρόσφατη διάσωση της **Κύπρου με ίδια μέσα**). Με βάση την παραπάνω πολιτική οι **καταθέτες μετατρέπονται σε επενδυτές χωρίς τη συγκατάθεσή τους ούτε να τους δοθεί προηγούμενη πληροφόρηση. Το μέτρο αυτό αφορά όλους τους καταθέτες άνω των 100.000 ευρώ.**

Έτσι, στο μέλλον, το κόστος εξυγίανσης των τραπεζών θα μετακυλιείται από τα δημόσια ταμεία στους πάσης φύσεως μετόχους. Αυτή η πολιτική βέβαια δεν συνάδει με την επιθυμία των πιστωτών και μετόχων των τραπεζών, οι οποίοι δεν ερωτήθηκαν για τις ζημιές που θα υποστούν σε περίοδο νέας κρίσης, αλλά προφανώς αποτελεί μέρος της φιλοσοφίας... το μη χείρον βέλτιστο. Με αυτή την έννοια, η διάσωση των τραπεζών έχει πρωταρχική σημασία, εφόσον το χρηματοπιστωτικό σύστημα, αποτελεί τον θεμέλιο λίθο για την οικονομική ζωή της ευρωζώνης. Αναμένεται ότι, μόνο με την αποκατάσταση των κεφαλαιακών δεικτών θα επανέρθει η εμπιστοσύνη των επενδυτών στον ευρωπαϊκό τραπεζικό κλάδο (θα μειωθεί το κόστος δανεισμού σε χαμηλά επίπεδα, καθιστώντας έτσι τον τραπεζικό τομέα ανθεκτικότερο.

Δυσκολίες θα αντιμετωπίσουν οι ευρωπαϊκές τράπεζες με την υιοθέτηση των νέων κανόνων για την οργάνωση και τη λειτουργία τους, που θα διαχωρίσουν στο μέλλον τις επενδυτικές δραστηριότητες από την εμπορική τραπεζική φέρνοντας έτσι μεγαλύτερη τυποποίηση και διαφάνεια στον τομέα των εξω χρηματιστηριακών παραγώγων (**OTC derivatives**).

Τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα είναι συμβόλαια που αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης (και ιδιωτικής διαπραγμάτευσης) απευθείας μεταξύ δύο μερών, χωρίς να διενεργούνται ανταλλαγές ή άλλοι διαμεσολαβητές. Προϊόντα όπως συμφωνίες ανταλλαγής επιτοκίων, προθεσμιακές συμβάσεις επιτοκίων, εξωτικά δικαιώματα προαίρεσης - και άλλα εξωτικά παράγωγα - διαπραγματεύονται σχεδόν πάντα κατ' αυτόν τον τρόπο⁸⁰.

Ανασυγκρότηση τραπεζικών ιδρυμάτων/ επιτόκια δανεισμού σε περιφέρειας και πυρήνα Ευρωζώνης

Η ανασυγκρότηση των τραπεζικών ιδρυμάτων αναμένεται να διασαφηνίσει τις εποπτικές και διοικητικές αρμοδιότητες, να μειώσει το ρίσκο οριζόντιας μετάδοσης της κρίσης και να διευκολύνει την άμεση εκκαθάριση των τραπεζών.

Η έκθεση «**Liikanen**⁸¹» προτείνει... {ο κάθε τραπεζικός όμιλος που διαθέτει ενεργητικό υψηλότερο των 100 δις. ευρώ θα πρέπει να ιδρύσει μία νέα νομική οντότητα με διαφορετική βάση κεφαλαίων από την παραδοσιακή τράπεζα}. Όμοιες πολιτικές εφαρμόζονται στο αμερικάνικο τραπεζικό σύστημα, με την επαναφορά του νόμου «Glass-Steagall»⁸². Επίσης ο κανόνας Volcker στην Αμερική, αποσυνδέει τις επενδυτικές συναλλαγές από την εμπορική τραπεζική πολιτική, περιορίζοντας τις επενδύσεις που διενεργούνται για όφελος της τράπεζας.

⁷⁸ Στην πολιτική οικονομία και τις διεθνείς σχέσεις, conditionality είναι οι προϋποθέσεις που συνδέονται με την παροχή παροχών όπως δάνειο, ελάφρυνση χρέους ή διμερή βοήθεια. Οι συνθήκες αυτές επιβάλλονται συνήθως από διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ή περιφερειακούς οργανισμούς και αποσκοπούν στη βελτίωση των οικονομικών συνθηκών εντός της δικαιούχου χώρας.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Conditionality> σελ. 1

⁷⁹ ECOFIN: Economic and Financial Committee.

⁸⁰ https://www.google.gr/search?rlz=1C1GGRV_enGR751GR751&q=OTC+derivatives&oq=OTC+derivatives&gs_

⁸¹ η έκθεση Liikanen είναι η "Έκθεση της ομάδας εμπειρογνομόνων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη διαρθρωτική μεταρρύθμιση των τραπεζών" (γνωστή ως "ομάδα Liikanen"). https://en.wikipedia.org/wiki/Liikanen_report σελ. 1

⁸² Lichtenstein 2010, σελ. 219-224

Στο ίδιο πλαίσιο αποβλέπει η Έκθεση Vickers στην Μεγάλη Βρετανία, ενώ ταυτόχρονα στις ΗΠΑ, ο νόμος “Glass-Steagall αντικαταστάθηκε με τον ομοσπονδιακό νόμο “Gramm-Leach-Bliley Act”⁸³

Αν και το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο έχει στόχο να καλυτερεύσει την αντοχή των τραπεζών σε περίοδο κρίσης ώστε να εξασφαλίζεται η σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος, από την άλλη αυξάνει το κόστος δανεισμού με αποτέλεσμα η αγορά να παγώνει, και αυτό ουσιαστικά είναι το ζητούμενο, διότι έχει σαν αποτέλεσμα την ελαχιστοποίηση της κατάρρευσης των τραπεζών, επειδή δεν διενεργούνται εσφαλμένες επενδύσεις.

Με αυτές τις προϋποθέσεις, η ΕΚΤ δεν μπορεί πλέον να εγγυηθεί τη διάθεση κεφαλαίων με ίσους όρους σε ολόκληρη την ευρωζώνη. Υπό κανονικές συνθήκες η ΕΚΤ θα είχε τη δυνατότητα να «εγγυηθεί» ότι, η μείωση του βασικού της επιτοκίου θα επιφέρει, για παράδειγμα, ανάλογη μείωση του κόστους χρηματοδότησης των επιχειρήσεων, που αποτελούν την ραχοκοκαλιά της νομισματικής πολιτικής στην ευρωζώνη. Παρόλα αυτά, με την απενεργοποίηση του μηχανισμού μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής, επέρχεται μείωση του επιτοκίου που δεν συνεπάγεται μείωση του κόστους χρηματοδότησης για όλα τα κράτη- μέλη της ζώνης ευρώ. Το 2003 η ΕΚΤ άσκησε περιοριστική πολιτική αυξάνοντας το επιτόκιο από 2% στο 4%. Τότε αυξήθηκε το κόστος χρηματοδότησης των επιχειρήσεων από το 4% στο 6%», αλλά, όταν η ΕΚΤ μετά την οικονομική κρίση (2008) μείωσε το επιτόκιο στο 1% από το 4,25%, το κόστος δανεισμού των επιχειρήσεων δεν μειώθηκε για όλες τις τράπεζες της ευρωζώνης. Από αυτό προκύπτει ότι, η διαφορά στο κόστος δανεισμού των τραπεζών στην ευρωζώνη, οφείλεται σε μακροοικονομικές συνθήκες σε επίπεδο κράτους μέλους, και στη φερεγγυότητα του κρατικού χρέους.

Αυτό σημαίνει ότι, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην ευρω-περιφέρεια δανείζονται «ακριβότερα» από τις αντίστοιχες του «πυρήνα», (με ποσοστό 4.4% στην Ιταλία, 5.4% στην Ισπανία και 6.6% στην Πορτογαλία, ενώ τα επιτόκια για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις της Γερμανίας να αγγίζουν το 3%, της Γαλλίας το 2.9%, της Φιλανδίας το 2.8% και της Αυστρίας το 2.3%).

Ιδίως, η διαφορά επιτοκίου για τις μικρομεσαίες σε σχέση με τις «μεγάλες» επιχειρήσεις είναι πολύ υψηλότερη στις χώρες της ευρω-περιφέρειας (λόγου χάρι: 2.3 ποσοστιαίες μονάδες για την Ισπανία, ενώ μόλις 1 ποσοστιαία μονάδα στην Γαλλία).

Σύμφωνα με σχετικά πρόσφατη μελέτη της ΕΚΤ, δημιουργούνται εμπόδια στην προσφορά πίστωσης (credit supply) σε κάποιες χώρες-μέλη της ευρω-περιφέρειας, λόγω της διαρκώς συνεχιζόμενης ύφεσης, της απόμολεσης και τη μείωσης εξάρτησης από τον δανεισμό της ΕΚΤ (LTRO ή/και ELA)

Από το 2012 μέχρι το 2013, το 70%-80% των μικρομεσαίων επιχειρήσεων του πυρήνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έλαβαν δάνεια αποκλειστικά από το δικό τους τραπεζικό σύστημα. Το αντίστοιχο ποσοστό στην ευρωπεριφέρεια δεν ξεπέρασε το 30%-50%.

Στην **Ελλάδα**, οι επιχειρήσεις που δανείστηκαν από ελληνικές τράπεζες δεν ξεπέρασαν το 25%. Επομένως, η ΕΚΤ ως απόλυτα υπεύθυνος φορέας για την νομισματική πολιτικής στην ευρωζώνη, έπρεπε να παρέμβει για να επιτευχθεί η και να «βελτιώσει τη ρευστότητα» του τραπεζικού συστήματος αλλά και αυτήν της «πραγματικής» οικονομίας. Έτσι, προσέφερε συνολική ρευστότητα 1 τρισ. ευρώ, με επιτόκιο 1 % και περίοδο λήξης τριών ετών (LTROs), στην προσπάθεια της να εξομαλύνει τις δυσμενείς συνθήκες πίστωσης των τραπεζών της ευρωπεριφέρειας. Η εν λόγω προσπάθεια κατάφερε να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη στη διατραπεζική αγορά, αλλά μεγάλο **μέρος των πιστώσεων αυτών «επανακατατέθηκε» στην ίδια την ΕΚΤ**, ενώ ένα άλλο χρησιμοποιήθηκε για την «αγορά δημόσιου χρέους από τη δευτερογενή αγορά».

Η κρίση ανέδειξε τον αρνητικό ρόλο που διαδραματίζει ο δεσμός μεταξύ τραπεζών και κυβερνήσεων. Η αλληλεξάρτηση αυτή βοήθησε στην επέκταση της κρίσης (*contagion*), διότι δεν υπήρχαν μηχανισμοί

⁸³ Yeager, Timothy J. and Yeager, Fred C. and Harshman, Ellen F., *the Financial Modernization Act: Evolution or Revolution?* 2004

εκκαθάρισης των προβληματικών τραπεζών και οι κυβερνήσεις αποφάσισαν να προστατέψουν τις τράπεζες με κρατικά κεφάλαια.

Ο μηχανισμός αυτός λειτούργησε αμφίδρομα, τόσο για τις κυβερνήσεις όσο και για τις τράπεζες. Για παράδειγμα η Ιρλανδία, πλήρωσε το κόστος της εξυγίανσης και εκκαθάρισης των τραπεζών της με καταστρεπτικές συνέπειες για την οικονομία της. Αντίθετα στην **Πορτογαλία** οι τράπεζες χρεώθηκαν τις κακές επενδύσεις του κράτους τους, μεγάλωσε το κόστος δανεισμού τους και μειώθηκε η επάρκεια των κεφαλαίων τους.

Στην Ελλάδα, η κρίση τα τελευταία χρόνια και η αναδιάρθρωση του χρέους της χώρας (PSI/επαναγορά ομολόγων) είχαν ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό των τραπεζών από κάθε δανεισμό από την ευρωπαϊκή και διεθνή διατραπεζική αγορά. Η μόνη διέξοδος ήταν να προσφύγουν στον έκτακτο αλλά ακριβό μηχανισμό ρευστότητας της ΕΚΤ (τον **ELA**). Ταυτόχρονα παρατηρήθηκε εξαγωγή και ανάληψη καταθέσεων, αλλά και η αδυναμία αποπληρωμής των δανειακών συμβάσεων από το σύνολο των δανειζόμενων, με αποτέλεσμα να περιέλθει η βιωσιμότητα των τραπεζών σε κρίση. Η σωστή κίνηση ανακεφαλαιοποίησης των ελληνικών τραπεζών με κεφάλαια από το **ΤΧΣ**⁸⁴ και τις αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου έκανε τους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας να επανέλθουν σε υγιή επίπεδα έτσι ώστε, να αντιμετωπίζονται εκ νέου με εμπιστοσύνη. Το νέο τραπεζικό σύστημα πλέον αποτελείται από τέσσερις συστημικές και πλήρως κεφαλαιοποιημένες τράπεζες, καθώς και λίγες - εξίσου κεφαλαιοποιημένες - μικρότερες. Για να μπου όμως οι Ελληνικές τράπεζες σε περίοδο κερδοφορίας, πρέπει να εξορθολογήσουν το λειτουργικό τους κόστος και να απεξαρτηθούν από τον έκτακτο μηχανισμό ρευστότητας της ΕΚΤ.

Αναμένεται ότι η διόρθωση στις τιμές των ακινήτων, θα βοηθήσει να επηρεασθούν οι ισολογισμοί των τραπεζών. Εδώ θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι, οι τέσσερις συστημικές τράπεζες της Ελλάδας, θα προχωρούσαν στην ίδρυση μιας "κακής" τράπεζας όπου θα φορτώσουν όλα τα προβληματικά περιουσιακά στοιχεία τους. Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα ότι η «καλή» τράπεζα θα απελευθερωνόταν από τα βάρη και θα μπορούσε να προχωρήσει σε νέους δανεισμούς και επενδυτικές κινήσεις. Όμως, η πιστωτική επέκταση δεν είναι μόνο προσωρινά δύσκολη. Το ΔΝΤ προέβλεψε αρνητική τάση μέχρι το 2015. Με αυτά τα δεδομένα είναι άγνωστο το πότε ακριβώς θα μπορέσουν οι τράπεζες να περάσουν σε θετικό ρυθμό ανάπτυξης. Η προσπάθεια λοιπόν των τραπεζών προσβλέπει στην επένδυση κεφαλαίων, γι' αυτό είναι σημαντικό ότι η Κυβέρνηση προέβη στην ίδρυση του Ελληνικού Επενδυτικού Ταμείου στα πρότυπα της γερμανικής τράπεζας KfW, που ρόλος του είναι να βοηθήσει στη χορήγηση δανείων, κυρίως σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ώστε να δύναται να ανακάμψει η αγορά.

Τραπεζική Δεοντολογία

Με τον όρο δεοντολογία⁸⁵ νοείται η δέσμευση των επαγγελματιών ενός ορισμένου χώρου να τηρούν συγκεκριμένες υποχρεώσεις και συμπεριφορές στα πλαίσια της δραστηριότητάς τους, τις οποίες ρυθμίζουν οι ίδιοι και οι οποίες είναι ανεξάρτητες από εκείνες, που απορρέουν από την έννομη τάξη.⁸⁶ Στόχος των επαγγελματιών είναι η εύρυθμη λειτουργία του επαγγέλματός τους και η προστασία της εμπιστοσύνης που απορρέει από την επαγγελματική τους δραστηριότητα. Οι ίδιοι είναι σε θέση να γνωρίζουν τις αδυναμίες και τα προβλήματα του κλάδου τους και, ως εκ τούτου, θεσπίζουν μέσω των Ενώσεών τους κανόνες συμπεριφοράς, οι οποίοι καταρχήν δεν έχουν νομική δεσμευτικότητα, ώστε να προστατευθούν τόσο από τον αθέμιτο ανταγωνισμό, όσο και από την έντονη κοινωνική κριτική. Συνεπώς, δεοντολογία και αυτορρύθμιση συγχέονται στο βαθμό που και οι δυο αναφέρονται στην προέλευση των κανόνων συμπεριφοράς από τα ίδια

⁸⁴ Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας

⁸⁵ Χριστίνα Κ. Λιβαδά, Κώδικες Δεοντολογίας του χρηματοοικονομικού τομέα. Νομική φύση και λειτουργία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή 2005, σελ. 14,

⁸⁶ Farjat Gérard, Nouvelles réflexions sur les codes de conduite privée, Les transformations de la régulation juridique, 1998, σελ. 151.

τα υποκείμενα στα οποία αφορούν. Η δεοντολογία, όμως, προχωρά κι ένα βήμα παραπάνω αναφερόμενη όχι μόνο στην προέλευση, αλλά και στο περιεχόμενο των θεσπιζόμενων κανόνων. Ειδικότερα⁸⁷ δε στον χρηματοοικονομικό τομέα η δεοντολογία διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στα πλαίσια λειτουργίας της αγοράς. Η σχέση, για παράδειγμα, πελάτη – τράπεζας προϋποθέτει το στοιχείο της εμπιστοσύνης, το οποίο οικοδομείται πάνω σε αρχές δεοντολογίας, όπως η αρχή της διαφάνειας, της πίστης, της επιμέλειας, της πληροφόρησης, της προστασίας του απορρήτου, το γενικό πλαίσιο των οποίων καθορίζεται από την οικεία νομοθεσία, η εξειδίκευσή τους, όμως, αποτελεί συχνά αντικείμενο δεοντολογικών κανόνων. Η εμπιστοσύνη με λίγα λόγια, ένας από τους βασικότερους παράγοντας ομαλότητας της αγοράς, εδραιώνεται ευχερέστερα με τη θέσπιση κανόνων δεοντολογίας παρά με επιβολή νομικών επιταγών.

Η σχέση της δεοντολογίας με το δίκαιο δεν είναι αντικρουόμενη, αλλά συμπληρωματική. Δίκαιο και δεοντολογία πρέπει να συνυπάρχουν αρμονικά, με σκοπό την ομαλή ρύθμιση των κανόνων της αγοράς και τη διασφάλιση της εμπιστοσύνης. Η δεοντολογία δε μπορεί να υποκαταστήσει το δίκαιο και το δίκαιο δε μπορεί να ανταποκριθεί στην ανάγκη έγκαιρης και συνεχούς ρύθμισης των διευρυμένων πλαισίων λειτουργίας της χρηματοοικονομικής αγοράς, ώστε να καθίσταται αναπόδραστη και αναγκαία η συνεργασία τους και η ομαλή και αρμονική τους συνύπαρξη. Η σχέση της δεοντολογίας με το δίκαιο δεν είναι αντικρουόμενη, αλλά συμπληρωματική. Δίκαιο και δεοντολογία πρέπει να συνυπάρχουν αρμονικά, με σκοπό την ομαλή ρύθμιση των κανόνων της αγοράς και τη διασφάλιση της εμπιστοσύνης. Η δεοντολογία δε μπορεί να υποκαταστήσει το δίκαιο και το δίκαιο δε μπορεί να ανταποκριθεί στην ανάγκη έγκαιρης και συνεχούς ρύθμισης των διευρυμένων πλαισίων λειτουργίας της χρηματοοικονομικής αγοράς, ώστε να καθίσταται αναπόδραστη και αναγκαία η συνεργασία τους και η ομαλή και αρμονική τους συνύπαρξη.

Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (BCBS)⁸⁸.

Η ονομασία προέρχεται από την ομώνυμη πόλη της Ελβετίας, όπου έχει την έδρα της η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (*Bank for International Settlements*) και βασίζεται στην Επιτροπή της Βασιλείας για την Εποπτεία του Τραπεζικού Συστήματος (*Basel Committee on Banking Supervision*). Η Επιτροπή ιδρύθηκε το 1974 με στόχο τη διαμόρφωση προτύπων εποπτείας και κατευθυντηρίων οδηγιών για τη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος.

Το 1988 η Επιτροπή εισήγαγε ένα σύστημα κεφαλαιακής μέτρησης με την ονομασία *Basel Capital Accord* που εκδόθηκε στο πλαίσιο εποπτείας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος με την ονομασία **Βασιλεία I**. Στόχος ήταν η αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου μέσω της θέσπισης ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Στην αρχή της δεκαετίας του 2000 το πλαίσιο **Βασιλεία II**, το οποίο αντικατέστησε τη Βασιλεία I, αποσκοπούσε στην πληρέστερη απεικόνιση των αναλαμβανομένων κινδύνων από τα πιστωτικά ιδρύματα και στη σύνδεση των κεφαλαιακών απαιτήσεων με τους κινδύνους αυτούς. Τέλος, στο πλαίσιο **Βασιλεία III**, παρουσιάζονται κανονιστικά πρότυπα που αφορούν την κεφαλαιακή επάρκεια και ρευστότητα των τραπεζών.

⁸⁷ Χρ. Κ. Λιβαδά, Κώδικες Δεοντολογίας του χρηματοοικονομικού τομέα. Νομική φύση και λειτουργία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή 2005, σελ. 18

⁸⁸ ο BCBS είναι ο πρωταρχικός ρυθμιστής παγκόσμιων προτύπων για την εποπτική ρύθμιση των τραπεζών για συνεργασία σε θέματα τραπεζικής εποπτείας. Η εντολή του είναι να ενισχύσει τη ρύθμιση, την εποπτεία και τις πρακτικές των τραπεζών παγκοσμίως με σκοπό την ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας.

Διεθνές Νομισματικό Ταμείο⁸⁹ - επικρίσεις και Συμφωνία Bretton Woods

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) (αγγλικά: International Monetary Fund – **IMF**), είναι ένας διεθνής οργανισμός ο οποίος επιβλέπει το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα παρακολουθώντας τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα ισοζύγια πληρωμών και προσφέροντας οικονομική και τεχνική βοήθεια όταν του ζητηθεί. Το ΔΝΤ ιδρύθηκε στις 27 Δεκεμβρίου του 1945 όπως κυρώθηκε στο Φεκ 315 και τον Αναγκαστικό Νόμο 766 [2] στην Ουάσιγκτον, την πρωτεύουσα των ΗΠΑ κατόπιν συνομολόγησης 29 Χωρών που είχαν συμβάλει στο 80% του κεφαλαίου. Η ίδρυση του Οργανισμού αυτού είχε προπαρασκευαστεί κατά τη Διεθνή Νομισματική και Χρηματοδοτική Συνδιάσκεψη που συνήλθε στο Μπρέτον Γουντς, του Νιου Χάμσαϊρ των ΗΠΑ, ενάμισι χρόνο πριν, από 1ης Ιουλίου μέχρι 22 Ιουλίου του 1944. Έδρα του Οργανισμού ορίστηκε η Ουάσιγκτον ως πρωτεύουσα της χώρας με το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής.

Κύριος σκοπός του εν λόγω οργανισμού είναι η προώθηση της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών με ισόρροπη ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου. Για τον σκοπό αυτό προωθούνται συγκεκριμένα μέτρα, ή οσάκις κρίνεται αναγκαίο αποφασίζονται ιδιαίτερα μέτρα, μεταξύ των οποίων είναι:

- Η ενιαία διαδικασία ομαλής προσαρμογής εκάστου κράτους μέλους στις συναλλαγματικές ισοτιμίες.
- Διεθνείς διαβουλεύσεις σε περιπτώσεις σημαντικών αλλαγών των ακολουθουμένων συναλλαγματικών πρακτικών.
- Επιβολές ορισμένων περιοριστικών συναλλαγματικών μέτρων και τέλος
- Άρση των παραπάνω περιοριστικών μέτρων κατόπιν διαπιστωμένης βελτίωσης οικονομικής θέσης του συγκεκριμένου κράτους-μέλους.

Μέλη του ΔΝΤ γίνονται δεκτά μόνο ελεύθερες και κυρίαρχες χώρες. Το 2000 τα μέλη του ΔΝΤ αριθμούσαν 182 (χώρες). Στα συστήματα παρακολούθησης των οικονομιών, συνεισφέρουν στατιστικά δεδομένα χωρίς να είναι μέλη του ΔΝΤ, οι Παλαιστινιακές Αρχές, το Χονγκ Κονγκ, όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για την Ευρωζώνη και η Eurostat για όλη την ΕΕ. Δεν είναι μέλη επίσης οι εξής χώρες: Κούβα, Ανδόρρα, Λίχτενσταϊν, Μονακό, Ναούρου και Βόρεια Κορέα.

Η βασική αποστολή του ΔΝΤ είναι να παρέχει τεχνική και οικονομική βοήθεια σε χώρες που βρίσκονται σε πολύ δύσκολη οικονομική κατάσταση. Χώρες-μέλη που έχουν πρόβλημα με το ισοζύγιο πληρωμών μπορούν να ζητήσουν δάνεια και βοήθεια στη διαχείριση της εθνικής τους οικονομίας. Για να δοθεί η βοήθεια απαιτείται συνήθως από τις χώρες αυτές να προβούν σε μεταρρυθμίσεις (οι οποίες αναφέρονται σε μερικές περιπτώσεις ως "συναίνεση της Ουάσιγκτον"). Αυτές οι μεταρρυθμίσεις συνήθως απαιτούνται γιατί χώρες με σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία μπορούν να δημιουργήσουν οικονομικές, νομισματικές και πολιτικές πρακτικές οι οποίες να οδηγήσουν οι ίδιες το σύστημα σε κρίση. Για παράδειγμα, χώρες με τεράστια ελλείμματα προϋπολογισμού, ανεξέλεγκτο πληθωρισμό, αυστηρό έλεγχο τιμών, ή ιδιαίτερα υπερτιμημένο ή υποτιμημένο νόμισμα διατρέχουν τον κίνδυνο να αντιμετωπίσουν στο μέλλον σοβαρό πρόβλημα με το ισοζύγιο πληρωμών. Έτσι, τα προγράμματα αυτά έχουν ως στόχο, να διορθώσουν τις συνθήκες που οδήγησαν στην οικονομική κρίση και όχι απλώς να χρηματοδοτήσουν την έλλειψη υπεύθυνης στάσης στα οικονομικά. Όταν η βοήθεια συνίσταται από δάνεια, αυτά συνήθως δίνονται σε δόσεις, καθεμιά από τις οποίες δίνεται υπό την προϋπόθεση ότι έχουν επιτευχθεί συγκεκριμένοι στόχοι.

Η προσέγγιση του ΔΝΤ έχει δεχτεί πολλές επικρίσεις. Σύμφωνα με πολλούς υποστηρικτές του ΔΝΤ, κάποιες από αυτές τις επικρίσεις είναι αποτέλεσμα του ότι οι περισσότεροι άνθρωποι δεν γνωρίζουν καλά τις

⁸⁹ https://el.wikipedia.org/wiki/Διεθνές_Νομισματικό_Ταμείο.

λειτουργίες και τους στόχους του ΔΝΤ, και αυτό οφείλεται στην έλλειψη διαφάνειας εντός του ΔΝΤ, καθώς και στην περίπλοκη φύση του διεθνούς οικονομικού συστήματος γενικότερα.

Οι εισηγήσεις για βελτίωση αυτής της κατάστασης περιλαμβάνουν τη μείωση των οικονομολόγων, οι οποίοι - πολλοί φοβούνται - ότι χρησιμοποιούν τις χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου ως πειραματόζωα. Από την άλλη, κάποιος φοβούνται ότι, οι αλλαγές αυτές που προτείνονται, εισάγουν θέματα περισσότερο πολιτικά παρά οικονομικά και τα οποία έχουν ήδη οδηγήσει σε οικονομικές κρίσεις. Σύμφωνα με τον Ούλριχ Μπεκ⁹⁰, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει ως πρωταρχικό στόχο την αποτροπή μια παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.

Η Συμφωνία του Bretton Woods είναι το σύστημα ορόσημο για τη νομισματική διαχείριση και τη διαχείριση των συναλλαγματικών ισοτιμιών που καθιερώθηκε το 1944. Καταρτίστηκε κατά τη νομισματική και χρηματοοικονομική διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών που πραγματοποιήθηκε στο Bretton Woods, New Hampshire, από την 1η Ιουλίου έως τις 22 Ιουλίου 1944. Σύμφωνα με τη συμφωνία, τα νομίσματα ήταν συνδεδεμένα με την τιμή του χρυσού και το δολάριο θεωρήθηκε ως αποθεματικό νόμισμα που συνδέεται με την τιμή του χρυσού.

Η συμφωνία του Bretton Woods παραμένει ένα σημαντικό μέρος της παγκόσμιας οικονομικής ιστορίας. Η δημιουργία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) και η αποτίμηση των τιμών χρυσού και συναλλάγματος παραμένουν σημαντικές μέχρι σήμερα. Η συμφωνία έκανε επίσης τα νομίσματα μετατρέψιμα για συναλλαγές και άλλες συναλλαγές τρεχούμενου λογαριασμού. Η ισχυρή αξία του δολαρίου ΗΠΑ οδήγησε τελικά στην κατάρρευση αυτού του συστήματος μετά από περισσότερα από 20 χρόνια.

Ο ρόλος των δύο οργανισμών του Μπρέτον Γουντς έχει αμφισβητηθεί από μερικούς από τα τέλη της ψυχροπολεμικής περιόδου. Οι επικριτές ισχυρίζονται ότι αυτοί που κατευθύνουν την πολιτική του ΔΝΤ εσκεμμένα στήριξαν καπιταλιστικές στρατιωτικές δικτατορίες που πρόκεινται φιλικά σε αμερικανικές και ευρωπαϊκές εταιρείες. Οι επικριτές ισχυρίζονται επίσης ότι το ΔΝΤ είναι σε γενικές γραμμές απαθές ή και εχθρικό στις απόψεις τους για δημοκρατία, ανθρώπινα δικαιώματα και εργατικά δικαιώματα. Η αντιπαράθεση αυτή έχει συμβάλει στη δημιουργία του κινήματος ενάντια στην παγκοσμιοποίηση. Άλλοι ισχυρίζονται ότι το ΔΝΤ δεν έχει αρκετή ισχύ για να δημοκρατικοποιήσει κυρίαρχα κράτη, αν και αυτό δεν εντάσσεται ούτως ή άλλως στους δεδηλωμένους στόχους του, οι οποίοι είναι να συμβουλεύει και να προωθεί την οικονομική σταθερότητα. Το επιχείρημα υπέρ του ΔΝΤ είναι ότι η οικονομική σταθερότητα αποτελεί πρόδρομο της δημοκρατίας.

Δύο επικρίσεις από οικονομολόγους είναι ότι η οικονομική βοήθεια δίδεται πάντοτε υπό διάφορες προϋποθέσεις (*conditionalities*), περιλαμβανομένων των Προγραμμάτων Διαρθρωτικής Προσαρμογής (*Structural Adjustment Programs*). Οι προϋποθέσεις, υποστηρίζεται, παρεμποδίζουν την κοινωνική σταθερότητα και επομένως και τους δεδηλωμένους στόχους του ΔΝΤ, ενώ τα Προγράμματα Διαρθρωτικής Προσαρμογής οδηγούν σε αύξηση της φτώχειας στις χώρες που δέχονται τη βοήθεια.

Κατά κανόνα, το ΔΝΤ και οι υποστηρικτές του είναι υπέρμαχοι της μονεταριστικής προσέγγισης. Αυτό έχει ως συνέπεια ότι εκείνοι που ανήκουν στη σχολή σκέψης της προσφοράς (*supply-side economics*) διαφωνούν ανοικτά με το ΔΝΤ.

Το ΔΝΤ υποστηρίζει συχνά την υποτίμηση νομισμάτων, την οποία η σχολή της προσφοράς θεωρεί ότι αυξάνει τον πληθωρισμό. Επίσης, συνδέουν την υψηλή φορολογία των προγραμμάτων λιτότητας με συρρίκνωση της οικονομίας. Η υποτίμηση του νομίσματος συνιστάται από το ΔΝΤ σε κυβερνήσεις χωρών των οποίων η

⁹⁰ Ο Ulrich Beck είναι καθηγητής κοινωνιολογίας στο Ludwig-Maximilian University του Μονάχου και στο London School of Economics και συγγραφέας του *World at Risk*. <https://www.theguardian.com/profile/ulrichbeck> σελ. 1

οικονομία βρίσκεται σε κακή κατάσταση. Παραδοσιακά⁹¹ όσο πιο αδύναμο είναι ένα νόμισμα, τόσο πιο μεγάλη ώθηση λαμβάνει ο εξαγωγικός κλάδος, ακόμη κι αν διεθνώς οι προμήθειες κινούνται σε μη ικανοποιητικά επίπεδα", σχολιάζουν οι τεχνοκράτες της Ουάσιγκτον. Από τα συμπεράσματα της ανάλυσής τους, προκύπτει πως με υποτίμηση κατά 10% στο νόμισμα μιας χώρας, ενισχύεται η εξαγωγική της δραστηριότητα κατά 1,5% επί του συνόλου της οικονομικής δραστηριότητας, μέσα σε έναν χρόνο. Οι οικονομολόγοι που δίνουν έμφαση στην προσφορά ισχυρίζονται ότι οι κεϋνσιανές πολιτικές του ΔΝΤ είναι καταστροφικές για την οικονομική ευημερία. Από τον Κέννς⁹² έχει πάρει το όνομά της και η **Κεϋνσιανή ρύθμιση**, η αναδιανομή δηλαδή μέρους των κερδών του κεφαλαίου στις κατώτερες τάξεις, με τη μορφή κοινωνικών και άλλων παροχών, προκειμένου να αποφεύγεται η κοινωνική δυσαρέσκεια και οι αναταραχές.

Από την άλλη, το ΔΝΤ μερικές φορές υποστηρίζει "προγράμματα λιτότητας", τα οποία συνεπάγονται αύξηση των φόρων ακόμη και όταν η οικονομία είναι αδύνατη, με στόχο να παρέχουν έσοδα στην κυβέρνηση για να αντιμετωπίσει το έλλειμμα προϋπολογισμού, κάτι που είναι αντίθετο με την κεϋνσιανή πολιτική. Αυτές οι πολιτικές επικρίθηκαν από τον **Τζόζεφ Ε. Στίγκλιτς**, πρώην οικονομολόγο και αντιπρόεδρο της Παγκόσμιας Τράπεζας, στο βιβλίο του *Globalization and Its Discontents*. Ο Στίγκλιτς υποστήριξε ότι, στρεφόμενο σε μια πιο νομισματική προσέγγιση, το ΔΝΤ δεν έχει πλέον έγκυρο στόχο, αφού σχηματίστηκε για να παρέχει κονδύλια σε χώρες για να υλοποιήσουν κεϋνσιανή αποκατάσταση των πληθωριστικών μεγεθών.

Οι πρώτες τρεις μεταπολεμικές δεκαετίες (1945 – 1975) χαρακτηρίστηκαν ως οι περίοδοι της πλήρους απασχόλησης. Τα ποσοστά ανεργίας ήταν ιδιαίτερα χαμηλά. Σημαντικός παράγοντας για τη συγκράτηση της ανεργίας σε πολύ χαμηλά επίπεδα ήταν οι υψηλοί ρυθμοί οικονομικής μεγέθυνσης που γνώρισαν οι χώρες της Ευρώπης. Τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια ήταν τα χρόνια της ανασυγκρότησης των ευρωπαϊκών οικονομιών που έβγαιναν με σημαντικές απώλειες από το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Την ίδια περίοδο η κεϋνσιανή προσέγγιση της οικονομίας ήταν κυρίαρχη. Αντιστράφηκε το δόγμα του **Say** (η προσφορά δημιουργεί τη ζήτηση) και υιοθετήθηκε η **κεϋνσιανή**⁹³ προσέγγιση ότι η ζήτηση δημιουργεί την προσφορά, άρα και το εισόδημα. Στην αγορά εργασίας η κεϋνσιανή προσέγγιση δημιουργεί νέα δεδομένα. Ανατρέπει την υπόθεση περί τέλει ανταγωνισμού και μιλάει για αθέλητη και όχι ηθελημένη ανεργία.

Αξιολόγηση του Χρηματοπιστωτικού Τομέα⁹⁴ και Ολοκλήρωση

Τραπεζικό δίκαιο είναι το σύνολο των κανόνων που ρυθμίζουν την ίδρυση, την οργάνωση και τη λειτουργία των πιστωτικών και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ως εταιρικών επιχειρήσεων.

Το τραπεζικό δίκαιο ισχύει για την άσκηση των λειτουργιών των τραπεζών και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που υπόκεινται στην αρμοδιότητά του για εποπτεία και έλεγχο.

Ευρωπαϊκό Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο είναι οι διατάξεις του Ευρωπαϊκού δικαίου που έχει σαν στόχο τη διαμόρφωση ενός ενιαίου χρηματοπιστωτικού χώρου για την επίτευξη της ενιαίας αγοράς. Η Ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση, η οποία αποτελεί τη βάση του ευρωπαϊκού τραπεζικού δικαίου ξεκίνησε πριν από 30 περίπου χρόνια και είναι σε εξέλιξη. Σκοπός της είναι η δημιουργία ενιαίου χρηματοπιστωτικού χώρου στην ευρωζώνη, σε εναρμόνιση με το άρθρο 26(2) ΣΛΕ, κατά το οποίο η εσωτερική αγορά περιλαμβάνει χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων, σύμφωνα με τις διατάξεις των συνθηκών. Η Ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση, υπάγεται στη μακρο-οικονομική ολοκλήρωση (νομισματική και δημοσιονομική) και εντάσσεται στο πεδίο της χρηματοπιστωτικής διεθνοποίησης. Η υλοποίηση της χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης αναμένεται να επιτευχθεί μέσω του ρυθμιστικού πλαισίου, της αυτορρύθμισης και των πρωτοβουλιών της αγοράς

⁹¹ ankingnews.gr/τεχνική-ανάλυση-εκθέσεις/item/216368-δντ-με-υποτίμηση-νομίσματος

⁹² <https://el.wikipedia.org/wiki>

⁹³ Η Κεϋνσιανή προσέγγιση της αγοράς εργασίας και της ανεργίας, Μιχαήλ Ψλέσος

⁹⁴ Στοιχ. Τραπεζικού Δικαίου σελ 71

Το Τραπεζικό δίκαιο δεν εκπροσωπεί το γενικό συμφέρον και συνεπώς δεν αποτελεί μέτρο ελέγχου της δράσης των τραπεζών. Παρόλα αυτά σε ορισμένες περιπτώσεις κάνει λόγο για επόπτευση των τραπεζών με σκοπό την προστασία των επενδυτών.⁹⁵ Αυτό ουσιαστικά είναι μια αρχή θα λέγαμε, για την μετεξέλιξη των τραπεζών σε ιδρύματα κοινωφελούς σκοπού, χωρίς όμως να χάσουν τον κερδοσκοπικό τους χαρακτήρα.

Το Ευρωπαϊκό Τραπεζικό Δίκαιο υπό την επίδραση των διεθνών προτύπων.

Το ευρωπαϊκό τραπεζικό δίκτυο άρχισε να διαμορφώνεται από τα μέσα του 1970 με τις πρωτοβουλίες των αρμόδιων ευρωπαϊκών οργάνων σε συνάρτηση με τη διαμόρφωση του διεθνούς χρηματοπιστωτικού δικαίου. Στην διαμόρφωση και εξέλιξη του χρηματοπιστωτικού δικαίου διακρίνονται τέσσερις ιστορικά σημαντικές περιόδους:

- 1^η Περίοδος: Από έναρξη λειτουργίας της ΕΟΚ μέχρι την έκδοση της Λευκής Βίβλου (1985)
- 2^η Περίοδος: Από το τέλος της 1^{ης} περιόδου μέχρι την έναρξη λειτουργίας της ΟΝΕ.
- 3^η Περίοδος: Από την έναρξη λειτουργίας της ΟΝΕ μέχρι την εκδήλωση της διεθνούς οικονομικής κρίσης (2007-2009).
- 4^η Περίοδος: η τρέχουσα περίοδος που διαιρείται σε 2 υποπεριόδους:
 - 2008-2010 (εκδήλωση της κρίσης στην ευρωζώνη)
 - 2010- σήμερα (ενεργοποίηση διαδικασίας για τη θεσμοθέτηση της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης)⁹⁶.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, το Φεβρουάριο του 2014⁹⁷, επισήμανε ότι, *{η εξάλειψη των ελλειμάτων και η ανάκτηση της ανταγωνιστικότητας θα αποκαθιστούσαν σταδιακά την εμπιστοσύνη και θα οδηγούσαν σύντομα σε περαιτέρω βελτιώσεις, όσον αφορά τη χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας}*. Η παραπάνω πρόβλεψη πραγματοποιήθηκε καθώς οι αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου των συστημικών τραπεζών (συνολικού ύψους 8,3 δισ. ευρώ) υπήρξαν εξαιρετικά επιτυχείς (με την συμμετοχή ξένων επενδυτών). Επιτυχής ήταν και η έξοδος του Ελληνικού δημοσίου στις αγορές, από τις οποίες άντλησε κεφάλαια ύψους 3 δισ. ευρώ με έκδοση πενταετών ομολόγων. Θετική ήταν και η ανταπόκριση των αγορών στην έκδοση εταιρικών ομολόγων. Την περίοδο Δεκεμβρίου 2012-Μαΐου 2014, κάποιες ελληνικές εταιρίες άντλησαν 4,8 δισ. ευρώ από τις αγορές εταιρικών ομολόγων του εξωτερικού. Όλα τα παραπάνω συνάδουν με την εκτίμηση ότι η εμπιστοσύνη στις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας αποκαθίσταται σταδιακά και ότι οι αγορές προεξοφλούν τη σταδιακή έξοδο από την κρίση. Αν διατηρηθεί και ενισχυθεί η δυναμική αυτή, είναι πολύ πιθανή η επάνοδος της οικονομίας στην ανάπτυξη. Η πρόβλεψη αυτή υπόκειται ωστόσο σε αβεβαιότητες που συνδέονται αφενός με τις τάσεις που θα επικρατήσουν στις διεθνείς αγορές, οι οποίες τώρα χαρακτηρίζονται από αφθονία ρευστότητας, και αφετέρου με το ενδεχόμενο “μεταρρυθμιστικής κόπωσης” και χαλάρωσης των προσπαθειών στο εσωτερικό. Η βελτίωση του κλίματος ήταν αποτέλεσμα της συνεπούς εφαρμογής του προγράμματος προσαρμογής. Καθοριστική ήταν η επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος 0,8% του ΑΕΠ το 2013, το οποίο μάλιστα υπερέβη την αρχική πρόβλεψη.

Ενδείξεις θετικών εξελίξεων παρουσιάζουν και ορισμένα μεγέθη της πραγματικής οικονομίας όπως η αποκλιμάκωση της ύφεσης από τις αρχές του 2013 έως σήμερα είναι σημαντική. Αν συνεχιστεί η έως τώρα τάση μέχρι το τέλος του έτους, το ΑΕΠ το 2014 θα παρουσιάσει αύξηση περί το 0,5%. Η κατανάλωση, που αποτελεί τη σημαντικότερη συνιστώσα του ΑΕΠ, παρουσιάζει ενδείξεις σταθεροποίησης.

Θετική αναμένεται να είναι και η συμβολή του εξωτερικού ισοζυγίου, κυρίως λόγω της αύξησης των εισπράξεων από τον τουρισμό, ενώ τα έσοδα από τη ναυτιλία κινούνται και αυτά θετικά, αντανακλώντας την

⁹⁵ Οι τράπεζες και η Εποπτεία τους (Δίκαιο του Τραπεζικού Συστήματος) Σπυρίδων Δ. Ψυχομάνη, Αναπληρωτής Καθηγητής Νομικής, εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2006 σελ. 278

⁹⁶ Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Ν. Ρόκας, Χ. Βλ. Γκόρτσος, Α. Π. Μικρουλαία, Χ. Κ. Λιβαδά, 3^η αναθεώρηση, σελ. 89

⁹⁷ www.bankofgreece.gr, Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης και Μελετών - Γραμματεία

ανοδική τάση του παγκόσμιου εμπορίου. Επιπλέον παρατηρείται τάση ανάκαμψης της βιομηχανικής παραγωγής, ενώ παράλληλα διατυπώνονται πιο αισιόδοξες προοπτικές για τους επόμενους μήνες (έρευνα IOBE, δείκτης PMI).

Τέλος, υπάρχουν ενθαρρυντικές ενδείξεις και για την απασχόληση, η οποία παρουσιάζει σημάδια ανάκαμψης. Ωστόσο, το επίπεδο της ανεργίας παραμένει ιδιαίτερα υψηλό και αναμένεται να αποκλιμακωθεί μόνο σταδιακά. Οι προοπτικές ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας εμφανίζονται θετικές, ενώ στην ΕΕ έχουν δρομολογηθεί σημαντικές θεσμικές αλλαγές που ενδυναμώνουν την οικονομική διακυβέρνηση. Ειδικότερα, το πρώτο εξάμηνο του 2014 ολοκληρώθηκαν σημαντικές πρωτοβουλίες για τη δημιουργία της Τραπεζικής Ένωσης. Η νομισματική πολιτική της ΕΚΤ συνέχισε να είναι ενθαρρυντική για την οικονομική δραστηριότητα στη ζώνη του ευρώ. Τα βασικά επιτόκια, που είχαν μειωθεί δύο φορές μέσα στο 2013, προσαρμόστηκαν και πάλι προς τα κάτω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ Η ανάγκη Δημιουργίας ενός Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (SSM)

Τραπεζική Εποπτεία στη Ευρωζώνη

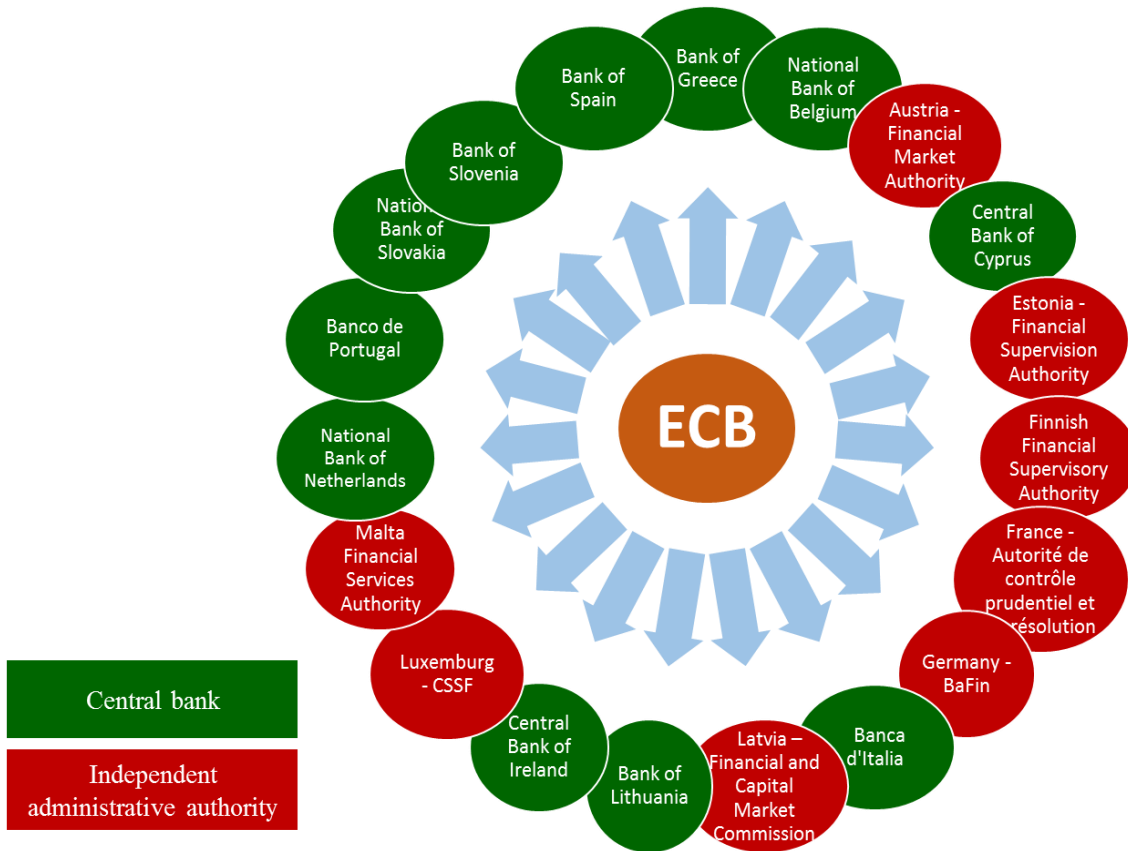
Ο οδηγός τραπεζικής εποπτείας δημιουργήθηκε και εφαρμόστηκε το 2014, με σκοπό να υλοποιηθεί ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (ΕΕΜ) που έχει σαν βάση την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών της ευρωζώνης οι οποίες ασκούν και την τραπεζική εποπτεία στην ευρωζώνη. Στόχος του είναι η διαφύλαξη της ασφάλειας του τραπεζικού συστήματος στην Ευρώπη, η χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση και σταθερότητα και διασφάλιση σωστής εποπτείας. Ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών, το Κοινοβούλιο της Ευρώπης, την Ευρωπαϊκή επιτροπή και το Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου και επιβλέπεται από την ΕΚΤ⁹⁸. Τα συμμετέχοντα κράτη μέλη είναι μεν οι χώρες της ζώνης του ευρώ αλλά και όσα κράτη δεν έχουν επιλέξει το ευρώ, αλλά επιθυμούν να συμμετέχουν στον ενιαίο εποπτικό μηχανισμό⁹⁹.

⁹⁸ Η ΕΚΤ εποπτεύει τις σημαντικές τράπεζες, ενώ οι ΕΑΑ τις λιγότερο σημαντικές.

⁹⁹ Gortsos C. «The European Banking Union in ten sections», 2016, σελ. 21

B. Composition of the SSM

2. ECB and National Competent Authorities in the context of the SSM

Ο ΕΕΜ και ο Κανονισμός της ΕΚΤ/2014/17 της 16 Απριλίου 2014 καθορίζουν το πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ ΕΚΤ και των ΕΑΑ. Ο Οδηγός Τραπεζικής Εποπτείας ορίζει τη λειτουργία του ΕΕΜ, που είναι ο καταμερισμός καθηκόντων μεταξύ ΕΚΤ και Εθνικών Αρμόδιων Αρχών και η διαδικασία λήψης αποφάσεων εντός του ΕΕΜ. Πιο συγκεκριμένα ορίζει τις άδειες λειτουργίας και τις ανακλήσεις τους, την εποπτεία των σημαντικών και λιγότερο σημαντικών ιδρυμάτων και τον έλεγχο ποιότητας και προγραμματισμού.

Ο ΕΕΜ αξιοποιεί και ενσωματώνει τις επιτυχημένες εμπειρίες των κρατών μελών και μεταφέρει την εμπειρία τους σε άλλα κράτη-μέλη και την ΕΚΤ, ή τις Εθνικές Αρμόδιες Αρχές. Βοηθάει στην αντιμετώπιση των συστημικών κινδύνων στην ΕΕ, ακόμα και στα κράτη μέλη που δεν έχουν καθιερώσει το ευρώ αλλά έχουν αποφασίσει να ενταχθούν σε αυτό αποβλέποντας έτσι στην ενδυνάμωση της διαδικασίας σύγκλησης στην ενιαία αγορά. Η εποπτεία του υπόκειται σε δημοκρατική λογοδοσία για να διασφαλίζει την εμπιστοσύνη στα συμμετέχοντα κράτη-μέλη.

Ο ΕΕΜ λαμβάνει υπόψη τη ζημιά που θα μπορούσε να προκαλέσει η χρεωκοπία ενός πιστωτικού ιδρύματος στην χρηματοπιστωτική σταθερότητα της ευρωζώνης και αυξάνεται η εποπτεία στο συγκεκριμένο ίδρυμα για να αποφευχθεί η χρεωκοπία και καθορίζει ελάχιστα επίπεδα εποπτείας για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα κατηγοριοποιώντας τα σύμφωνα με τον αντίκτυπο που θα είχε η χρεωκοπία τους στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα της ΕΕ.

Τέλος ο ΕΕΜ παρεμβαίνει όσο το δυνατόν γρηγορότερα, περιορίζοντας τυχόν ζημιές για τα πιστωτικά ιδρύματα και για τους καταθέτες. Σε περίπτωση χρεωκοπίας εφαρμόζονται οι προβλεπόμενες από την οδηγία διαδικασίες εξυγίανσης για να αποτραπούν οι επιπτώσεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και να προστατευθούν οι δημόσιοι πόροι.

Σημαντικά και λιγότερο σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα

Ο ΕΕΜ είναι υπεύθυνος για την εποπτεία 4.700 εποπτευομένων ιδρυμάτων στην ΕΕ. Τα κριτήρια με βάση τα οποία τα πιστωτικά ιδρύματα θεωρούνται σημαντικά ή λιγότερο σημαντικά, περιγράφονται στον Κανονισμό ΕΕΜ και στον Κανονισμό για το πλαίσιο του ΕΕΜ. Ο προσδιορισμός ενός πιστωτικού ιδρύματος ως σημαντικού ή λιγότερο σημαντικού γίνεται από τον ΕΕΜ μέσω μιας διαδικασίας τακτικής επανεξέτασης. Όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που διαθέτουν άδεια λειτουργίας στα συμμετέχοντα κράτη μέλη αξιολογούνται προκειμένου να διαπιστωθεί εάν πληρούν τα κριτήρια για τον προσδιορισμό της σημασίας.

Ένα πιστωτικό ίδρυμα θεωρείται σημαντικό εφόσον η συνολική αξία των στοιχείων του ενεργητικού υπερβαίνει τα 30 δισεκ. ευρώ ή η συνολική αξία των στοιχείων του ενεργητικού υπερβαίνει το 20% του εθνικού ΑΕΠ αλλά δεν είναι χαμηλότερη των 5 δισ ευρώ.¹⁰⁰

Σημαντικό επίσης θεωρείται όταν είναι ένα από τα τρία πιο σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα που υπάρχουν στο κράτος μέλος και λαμβάνει άμεση συνδρομή από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας. Αλλά ακόμη και αν δεν πληρούνται τα ως άνω κριτήρια, ο ΕΕΜ δύναται να χαρακτηρίσει ένα ίδρυμα ως σημαντικό προκειμένου να διασφαλίσει τη συνεπή εφαρμογή εποπτικών προτύπων υψηλής ποιότητας.

Όταν ένα πιστωτικό ίδρυμα που θεωρείται λιγότερο σημαντικό πληροί οποιοδήποτε από τα σχετικά κριτήρια για πρώτη φορά, χαρακτηρίζεται σημαντικό και η αντίστοιχη ΕΑΑ μεταβιβάζει την ευθύνη της άμεσης εποπτείας του στην ΕΚΤ. Το ίδιο μπορεί να συμβαίνει και αντίστροφα, οπότε, η ΕΚΤ και η εμπλεκόμενη ΕΑΑ συζητούν το θέμα και μεταβιβάζουν την εποπτική αρμοδιότητα ώστε να διασφαλίζεται η εποπτεία.

Προς αποφυγή της επαναλαμβανόμενης μεταβίβασης εποπτικών αρμοδιοτήτων η ταξινόμηση γίνεται βάσει ενός μηχανισμού εξισορρόπησης, ενώ η μεταπήδηση από την κατηγορία των λιγότερο σημαντικών ιδρυμάτων στην κατηγορία των σημαντικών ιδρυμάτων γίνεται εφόσον πληρείται ένα έστω κριτήριο σε ένα οποιοδήποτε έτος. Για να χαρακτηριστεί ως λιγότερο σημαντικό ένα σημαντικό πιστωτικό ίδρυμα θα πρέπει τα κριτήρια να μην πληρούνται για τουλάχιστον τρία έτη.

¹⁰⁰ Οδηγός τραπεζικής εποπτείας, Νοέμβριος 2014, <https://www.bankingsupervision.europa.eu/.../ssmguidetobankingsupervision>.

Εποπτεία - Σώματα Εποπτών

Τα σώματα εποπτών, αποτελούν μέσα συνεργασίας και συντονισμού των ΕΕΑ, και των διαφορετικών διασυννοριακών τραπεζών. Τα εν λόγω σώματα παρέχουν ένα πλαίσιο με βάση το οποίο οι επόπτες και οι αρμόδιες αρχές μπορούν να εκτελούν τα καθήκοντά τα οποία προβλέπονται στην οδηγία σχετικά με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις.

Στο πλαίσιο του ΕΕΜ, η ΕΚΤ δύναται να είναι εποπτική αρχή της χώρας καταγωγής για σώματα που περιλαμβάνουν επόπτες από μη συμμετέχοντα κράτη μέλη (ευρωπαϊκά σώματα) ή από χώρες εκτός ΕΕ (διεθνή σώματα).

Επίσης μπορεί να είναι εποπτική αρχή της χώρας υποδοχής για σώματα στα οποία η εποπτική αρχή της χώρας καταγωγής προέρχεται από μη συμμετέχον κράτος μέλος (ή από χώρα εκτός ΕΕ).

Εάν η ΕΚΤ ενεργεί ως αρχή ενοποιημένης εποπτείας ή εποπτική αρχή της χώρας καταγωγής αναλαμβάνει την προεδρία τόσο των ευρωπαϊκών όσο και των διεθνών σωμάτων. Οι ΕΑΑ των χωρών στις οποίες ο τραπεζικός όμιλος διατηρεί μια οντότητα συμμετέχουν στο σώμα ως παρατηρητές.

Όταν η ΕΚΤ ενεργεί ως εποπτική αρχή της χώρας υποδοχής, οι ΕΑΑ των χωρών στις οποίες ο τραπεζικός όμιλος διατηρεί μια οντότητα, συμμετέχουν κατά κανόνα, στο σώμα ως παρατηρητές, εκτός εάν ο όμιλος διαθέτει λιγότερο σημαντικές οντότητες στις αντίστοιχες χώρες, δηλαδή οντότητες που δεν υπάγονται σε άμεση εποπτεία από την ΕΚΤ, οπότε και οι ΕΑΑ συνεχίζουν να συμμετέχουν ως μέλη.

Η καθημερινή εποπτεία των σημαντικών πιστωτικών ιδρυμάτων γίνεται από Μεικτές Εποπτικές Ομάδες (ΜΕΟ). Οι ΜΕΟ περιλαμβάνουν προσωπικό, προερχόμενο τόσο από την ΕΚΤ όσο και από τις ΕΑΑ των χωρών στις οποίες εδρεύουν τα πιστωτικά ιδρύματα, οι θυγατρικές τράπεζες κλπ.

Κάθε ΜΕΟ έχει τον δικό της συντονιστή στην ΕΚΤ, ο οποίος είναι υπεύθυνος για την εκτέλεση των εποπτικών καθηκόντων και δραστηριοτήτων. Οι υπο-συντονιστές των ΜΕΟ υποστηρίζουν τον συντονιστή της ΜΕΟ στη καθημερινή εποπτεία των σημαντικών πιστωτικών ιδρυμάτων, αντανακλώνοντας επίσης τις απόψεις των αντίστοιχων ΕΑΑ. Η θητεία των συντονιστών των ΜΕΟ είναι τριετής έως πενταετής, αναλόγως του προφίλ κινδύνου και της πολυπλοκότητας του εκάστοτε ιδρύματος. Οι συντονιστές και τα μέλη των ΜΕΟ ασκούν τα καθήκοντά τους εκ περιτροπής σε τακτική βάση.

Συνεργασία με άλλα ευρωπαϊκά όργανα και φορείς

Από το 2007 έχουν εφαρμοστεί νέοι κανόνες και έχουν συγκροτηθεί νέα όργανα και φορείς τόσο στην ΕΕ όσο και στη ζώνη του ευρώ. Ως βασικό στοιχείο του νέου αυτού θεσμικού πλαισίου, ο ΕΕΜ συνεργάζεται στενά με τα παρακάτω ευρωπαϊκά όργανα και φορείς:

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ). Το ΕΣΣΚ επιβλέπει τους κινδύνους στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της ΕΕ ως συνόλου (*μακροπροληπτική επίβλεψη*). Εάν η ΕΚΤ αποφασίσει να χρησιμοποιήσει τα μακροπροληπτικά εργαλεία που προβλέπονται από την οδηγία σχετικά με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις ή τον κανονισμό σχετικά με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις, πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις συστάσεις του ΕΣΣΚ. Η συνεργασία μεταξύ ΕΣΣΚ και ΕΚΤ βοηθάει τον ΕΣΣΚ να εντοπίζει και να παρακολουθεί τους συστημικούς κινδύνους στην ΕΕ. Ταυτόχρονα ο ΕΕΜ επωφελείται επίσης από την εμπειρογνομosύνη του ΕΣΣΚ, η οποία καλύπτει ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Με το όρο μακρο-προληπτικές πολιτικές ορίζεται το σύνολο των πολιτικών που υιοθετούνται για τον περιορισμό της έκθεσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος στον συστημικό κίνδυνο¹⁰¹.

¹⁰¹ Ν. Ρόκας, Βασιλεία ΙΙΙ, σελ. 522

Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ). Η ΕΚΤ συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών. Ο ΕΕΜ πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους κανόνες της ΕΑΤ. Ο ΕΕΜ συμμετέχει στο έργο της ΕΑΤ και συμβάλλει σημαντικά στην εποπτική σύγκλιση μέσω της ενοποίησης των εποπτικών πρακτικών σε διαφορετικές δικαιοδοσίες.

Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης (ΕΜΕ). Ο ΕΜΕ μαζί με τον ΕΕΜ και ένα κοινό σύστημα εγγύησης καταθέσεων αποτελούν μια ισχυρή συνιστώσα της τραπεζικής ένωσης. Αποσκοπεί στη συγκέντρωση πόρων σε κεντρικό επίπεδο για τη διαχείριση της χρεωκοπίας οποιουδήποτε πιστωτικού ιδρύματος στα συμμετέχοντα κράτη μέλη. Διασφαλίζει ότι, εάν μια τράπεζα που εποπτεύεται από τον ΕΕΜ αντιμετωπίζει σοβαρές δυσκολίες, η εξυγίανσή της να μπορεί να γίνει αποτελεσματικά με το ελάχιστο δυνατό κόστος για τους φορολογουμένους και την πραγματική οικονομία.

Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ΕΜΣ). Ο ΕΜΣ μπορεί να ανακεφαλαιοποιεί ιδρύματα ανάμεσα να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της ΕΚΤ, εάν τα ιδρύματα αυτά αποτελούν σοβαρή απειλή για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα της ζώνης του ευρώ. Εάν ένα πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να ανακεφαλαιοποιηθεί, η ΕΚΤ είναι υπεύθυνη για τη συγκέντρωση των απαραίτητων πληροφοριών.

Αδειοδότηση¹⁰² και Ανάκληση αδειών λειτουργίας - Εποπτικός προγραμματισμός

Οι αιτήσεις αδειοδότησης αποστέλλονται στην αντίστοιχη ΕΑΑ όπου θα εδρεύει το νέο πιστωτικό ίδρυμα, για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας. Εάν από την πρώτη εξέταση μιας αίτησης προκύπτουν παραλείψεις ή ανακρίβειες, η ΕΑΑ ζητά από τον αιτούντα να προβεί στις απαραίτητες τροποποιήσεις. Εφόσον η ΕΑΑ κρίνει ότι η αίτηση πληροί τις προϋποθέσεις της εθνικής νομοθεσίας για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας¹⁰³, προτείνει στην ΕΚΤ σχέδιο απόφασης το οποίο περιλαμβάνει την αξιολόγηση και τις συστάσεις της ΕΑΑ.

Η ΕΚΤ και οι ΕΑΑ των κρατών μελών έχουν τη δυνατότητα να προτείνουν την ανάκληση της άδειας μιας τράπεζας είτε κατόπιν αίτησης του ενδιαφερόμενου πιστωτικού ιδρύματος ή, σε άλλες περιπτώσεις, με δική τους πρωτοβουλία. Η ΕΚΤ δύναται να εισηγείται ανάκληση βάσει της σχετική ενωσιακής νομοθεσίας.

Ο προγραμματισμός των εποπτικών δραστηριοτήτων διακρίνεται σε στρατηγικό και επιχειρησιακό προγραμματισμό.

Στρατηγικός προγραμματισμός: λαμβάνει υπόψη την αξιολόγηση των κινδύνων και των αδυναμιών του χρηματοπιστωτικού τομέα, τις οδηγίες και συστάσεις που εκδίδονται από άλλες ευρωπαϊκές αρχές (ιδίως από το ΕΣΣΚ και την ΕΑΤ).

Επιχειρησιακός προγραμματισμός: Ο επιχειρησιακός προγραμματισμός γίνεται από τις ΜΕΟ.

Επιθεωρήσεις βασισμένες στο HACCP

Ο ΕΕΜ διενεργεί *επιτόπιες επιθεωρήσεις* με προκαθορισμένο πεδίο εφαρμογής και χρονοδιάγραμμα, στα πιστωτικά ιδρύματα, οι οποίες περιλαμβάνουν την εξέταση των κινδύνων, και της διακυβέρνησης. Η ΕΚΤ έχει συγκροτήσει ένα Τμήμα Κεντρικής Διαχείρισης Επιτόπιων Επιθεωρήσεων, το οποίο είναι – μεταξύ άλλων – υπεύθυνο για τον προγραμματισμό των επιτόπιων επιθεωρήσεων σε ετήσια βάση.

Ο σκοπός των επιτόπιων επιθεωρήσεων είναι:

- εξετάζεται και αξιολογείται το επίπεδο, η φύση και τα χαρακτηριστικά των κινδύνων,
- αξιολογείται η καταλληλότητα και η ποιότητα της εταιρικής διακυβέρνησης.
- αξιολογούνται τα συστήματα ελέγχου και οι διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων.
- εξετάζεται η οικονομική κατάσταση του πιστωτικού ιδρύματος.
- αξιολογείται η συμμόρφωση προς τους τραπεζικούς κανονισμούς.

¹⁰² Οδηγός τραπεζικής εποπτείας, Νοέμβριος 2014, σελ. 30

¹⁰³ Guttentag, Herring International Handbook on the economics of Integration. σελ. 12-13, 1988

Η ΕΚΤ μπορεί να διενεργεί τα πάρα κάτω είδη επιθεωρήσεων όπως, πλήρεις επιθεωρήσεις, οι οποίες καλύπτουν ένα φάσμα κινδύνων και δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος προκειμένου να διαμορφωθεί μια ολοκληρωμένη εικόνα της κατάστασής του. Οι πλήρεις επιθεωρήσεις είναι συνήθως οριζόντιες Στοχευμένες επιθεωρήσεις που επικεντρώνονται σε ένα συγκεκριμένο μέρος της δραστηριότητας του πιστωτικού ιδρύματος ή σε συγκεκριμένο ζήτημα ή κίνδυνο, οι οποίες είναι κάθετες επιθεωρήσεις και τις θεματικές επιθεωρήσεις που επικεντρώνονται σε ένα και μόνο ζήτημα.

Η σύνθεση της ομάδας σε μέγεθος, δεξιότητες, εμπειρογνωμοσύνης κλπ. προσαρμόζεται κατάλληλα ανάλογα με την επιθεώρηση. Η στελέχωση των ομάδων επιθεώρησης γίνεται από την ΕΚΤ σε στενή συνεργασία με τις ΕΑΑ. Ο επικεφαλής της ομάδας επιθεώρησης (επικεφαλής αποστολής) και οι επιθεωρητές διορίζονται από την ΕΚΤ σε συνεννόηση με τις ΕΑΑ. Το αποτέλεσμα των επιτόπιων επιθεωρήσεων λαμβάνει τη μορφή έγγραφης έκθεσης σχετικά με τους τομείς που επιθεωρήθηκαν και τα σχετικά πορίσματα. Η έκθεση υπογράφεται από τον επικεφαλής της αποστολής και αποστέλλεται στην ΜΕΟ και στις εμπλεκόμενες ΕΑΑ. Βάσει αυτής της έκθεσης, η ΜΕΟ καλείται να συντάξει συστάσεις. Η ΜΕΟ αποστέλλει στη συνέχεια την έκθεση και τις συστάσεις της στο πιστωτικό ίδρυμα και συγκαλεί συνήθως μια τελική σύσκεψη με το πιστωτικό ίδρυμα.

Οργάνωση της Διαχείριση κρίσεων με Χρήση εποπτικών μέτρων και εξουσιών¹⁰⁴

Η ΕΚΤ έχει συγκροτήσει Τμήμα Διαχείρισης Κρίσεων, επιφορτισμένο να παρέχει στήριξη στις ΜΕΟ σε περιόδους κρίσης. Το Τμήμα Διαχείρισης Κρίσεων εξετάζει τα σχέδια ανάκαμψης των πιστωτικών ιδρυμάτων και προβαίνει σε περαιτέρω αναλύσεις, οι οποίες δημιουργούν δυνατότητες συγκριτικής αξιολόγησης, ελέγχου ποιότητας, ελέγχων συνέπειας και υποστήριξης εμπειρογνομώνων προς τις ΜΕΟ. Η ΕΚΤ μπορεί να ζητά από τα σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα να λαμβάνουν μέτρα για την αντιμετώπιση προβλημάτων ώστε να διασφαλίζεται η βιωσιμότητά τους. Οι εποπτικές εξουσίες συνίστανται σε μέτρα που χαρακτηρίζονται από αυξανόμενο βαθμό έντασης, και μπορούν να συνεπάγονται:

- την ακριβή απαρίθμηση των στόχων και τον ορισμό χρονοδιαγράμματος επίτευξής τους με ταυτόχρονη ανάθεση στο πιστωτικό ίδρυμα, με δική του ευθύνη.
- η επιβολή υποχρέωσης στο πιστωτικό ίδρυμα να λάβει ειδικά μέτρα σχετικά με ρυθμιστικά ζητήματα (οργάνωση της διαχείρισης κινδύνων και των εσωτερικών ελέγχων, κεφαλαιακή επάρκεια, επιτρεπόμενες συμμετοχές, περιορισμός κινδύνου, γνωστοποίηση πληροφοριών) ή επιχειρησιακών ορίων ή απαγορεύσεων
- τη χρήση άλλων νομικών εξουσιών παρέμβασης που αποσκοπούν στη διόρθωση ή αντιμετώπιση παρατυπιών, απραξίας ή συγκεκριμένης αμέλειας
- την υποχρέωση ενός πιστωτικού ιδρύματος να υποβάλει σχέδιο για την αποκατάσταση της συμμόρφωσης προς τις εποπτικές απαιτήσεις.

Η ΕΚΤ αντιδρά εφόσον διαπιστώνεται μη συμμόρφωση. Οι διαδικασίες παρακολούθησης διασφαλίζουν ότι η ΕΚΤ αντιμετωπίζει επαρκώς τυχόν παρατυπίες ή ανεπάρκειες που εντοπίζονται σε ένα πιστωτικό ίδρυμα κατά την εφαρμογή των εποπτικών μέτρων, μετριάζοντας με τον τρόπο αυτό τον κίνδυνο χρεωκοπίας του πιστωτικού ιδρύματος.

Διοικητικές και χρηματικές Κυρώσεις / Παρέμβαση της ΕΚΤ

Σε περιπτώσεις παράβασης, η εποπτική αρχή επιβάλλει κυρώσεις σε πιστωτικά ιδρύματα ή/και στη διοίκησή τους. Η ΕΚΤ μπορεί να επιβάλλει σε χρηματικά πρόστιμα που φτάνουν έως το διπλάσιο του ποσού των κερδών που αποκτήθηκαν ή των ζημιών που αποφεύχθηκαν λόγω της παράβασης ή έως το 10% του συνολικού ετήσιου κύκλου εργασιών. Επιπλέον, η ΕΚΤ δύναται να επιβάλλει περιοδική χρηματική ποινή. Η περιοδική

¹⁰⁴ Τράπεζα Πειραιώς, Πώς θα διαχειρίζεται τις τραπεζικές κρίσεις η ΕΚΤ, 2014. www.newmoney.gr/palmos-oikonomias/

χρηματική ποινή υπολογίζεται σε ημερήσια βάση, έως την ημερομηνία συμμόρφωσης προς την εποπτική απόφαση ή κανονισμό της ΕΚΤ (σημειώνουμε ότι, η περιοδική ποινή επιβάλλεται μέχρι έξι μήνες).

Έλεγχος και διασφάλιση προγραμματισμού

Η εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων βασίζεται σε μηχανισμούς που εξασφαλίζουν ότι, η προσέγγιση του ΕΕΜ κατά την εποπτεία, είναι ομοιόμορφη και ύψιστης ποιότητας. Ο στόχος της διασφάλισης ποιότητας είναι η αξιολόγηση της συνέπειας της εφαρμογής του κοινού πλαισίου και η διασφάλιση της συμμόρφωσης. Η διασφάλιση ποιότητας εξαρτάται και από την αξιολόγηση των εποπτικών πρακτικών.

Οι οριζόντιοι έλεγχοι ποιότητας εκτελούνται από την Δνση Μικροπροληπτικής Εποπτείας (IV).

Η διασφάλιση ποιότητας της εποπτείας των λιγότερο σημαντικών ιδρυμάτων γίνεται από το Τμήμα Εποπτικής Επίβλεψης και Σχέσεων της Δ/σης Μικρο-προληπτικής Εποπτείας III. Η εποπτεία των σημαντικών ιδρυμάτων, διενεργείται από το Τμήμα Σχεδιασμού και Συντονισμού Προγραμμάτων Εποπτικής Εξέτασης της ΕΚΤ το οποίο διενεργεί προγραμματισμένους ελέγχους για να διαπιστώσει εάν οι ΜΕΟ εκτελούν τα εποπτικά καθήκοντά τους. Εκτός από αυτό επιβάλλει διορθωτικές ενέργειες εφόσον κριθεί αναγκαίο. Τα λιγότερο σημαντικά ιδρύματα, εποπτεύονται από τις ΕΑΑ και, όπου κρίνεται απαραίτητο, επιβλέπεται από τη Γ. Διεύθυνση Μικρο-προληπτικής Εποπτείας III.

Το μόνο που μπορεί να απαιτηθεί από έναν διαχειριστή για να επενδύσει είναι ότι θα συμπεριφερθεί σωστά και συνετά. Ο άνθρωπος της σύνεσης, της διακριτικότητας και της ευφυΐας διαχειρίζεται τις δικές του υποθέσεις, όχι όσον αφορά την κερδοσκοπία, αλλά όσον αφορά τη μόνιμη διάθεση των κεφαλαίων του, λαμβάνοντας υπόψη το πιθανό εισόδημα, καθώς και την πιθανή ασφάλεια του κεφαλαίου που θα επενδύσει.¹⁰⁵

B. ΜΕΡΟΣ Το νέο εποπτικό ρυθμιστικό πλαίσιο και η ικανότητά του να διαφυλάξει τη σταθερότητα του Ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού τομέα σε συνθήκες αυξημένου ανταγωνισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ Ο Τραπεζικός Τομέας εξεταζόμενος σαν μια Ιδιαίτερης Μορφής Υπηρεσία¹⁰⁶.

Η μακροοικονομία ενός κράτους μέλους, ή της Ε.Ε. γενικότερα, εξαρτάται άμεσα από τη δράση του χρηματοπιστωτικού συστήματος των ιδρυμάτων που εδρεύουν στην επικράτειά του επειδή αυτά αποτελούν την πηγή χρηματοδότησης κάθε οικονομικής δραστηριότητας που λαμβάνει χώρα στα κράτη μέλη. Έχει μάλιστα, αποδειχθεί σε κάθε κρίση ότι, η οποιαδήποτε μακροοικονομική αστάθεια επηρεάζει τις τράπεζες αλλά και επηρεάζεται άμεσα από αυτές.

Από το έτος που κυκλοφόρησε το ευρώ σαν ευρωπαϊκό νόμισμα(2000), δεν είχαν παρατηρηθεί φαινόμενα αστάθειας στον τομέα της μακροοικονομίας και το οικονομικό περιβάλλον στην Ε.Ε. φαινόταν και εθεωρείτο απόλυτα σταθερό, ίσως λόγω των χαμηλών επιτοκίων που βρίσκονταν σε ισχύ και της ενδυνάμωσης του ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου, σε ότι αφορούσε την ανάληψη τραπεζικών δραστηριοτήτων και την αποφυγή των κινδύνων στους οποίους αναφερθήκαμε λεπτομερώς στον Πίνακα 2.

Με την εξέλιξη της νέας τεχνολογίας στον τραπεζικό τομέα σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αναμένεται να επιδράσουν δύο εξωγενείς παράγοντες, η αυξανόμενη τεχνολογική πρόοδος της πληροφορικής και οι διασυννοριακές συναλλαγές. Ιδιαίτερα οι εξελίξεις και η εφαρμογή της πληροφορικής στον χρηματοπιστωτικό τομέα τον διευκολύνουν τα μέγιστα, να αναπτύξει ακριβείς και αποτελεσματικούς μηχανισμούς αξιολόγησης, αλλά και να διαχειριστεί τους κινδύνους που τον απειλούν, αυξάνοντας έτσι, την ποιότητα των αγαθών και των υπηρεσιών του και μειώνοντας το κόστος του. Παράλληλα η εξάρτηση του χρηματοπιστωτικού τομέα γενικότερα αλλά και τον τραπεζών ειδικότερα από τις νέες προηγμένες τεχνολογίες, δημιουργούν νέους κινδύνους, κυρίως λειτουργικούς αλλά και τεχνικούς, που δεν είχαν να αντιμετωπίσουν στο παρελθόν. Η σύνδεση των τραπεζών μεταξύ τους αυξάνεται, με την ανάπτυξη χρηματοπιστωτικών παροχών μεταξύ των κρατών μελών ή την ίδρυση υποκαταστημάτων σε άλλα κράτη μέλη. Αξίζει να σημειωθεί ότι για την αντιμετώπιση αυτών των κινδύνων, η Βασιλεία II, που εφαρμόζεται από το 2007, σαν νέο εποπτικό πλαίσιο, περιλαμβάνει διαφορετικές κεφαλαιακές απαιτήσεις από ότι στο παρελθόν. Λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων, αυξάνεται και ο ανταγωνισμός στον τραπεζικό τομέα, ενώ αναμένεται πως θα αυξηθεί ακόμα περισσότερο σε λίγα χρόνια, κάτι που μπορεί στο μέλλον να αποδειχτεί δίκικο μαχαίρι. Σε ένα διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα, αναμένεται η ανάπτυξη μηχανισμών για την άμεση και ταχύτατη ανταλλαγή πληροφοριών και την ομαλή συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων εθνικών αρχών, αλλά αναμένονται και λάθη τα οποία θα είναι μεγαλύτερης κλίμακας από ότι στο παρελθόν.

Οι τράπεζες, σαν κερδοσκοπικά ιδρύματα επιθυμούν και αγωνίζονται συνεχώς για να αυξήσουν την κερδοφορία τους. Είναι λοιπόν πιθανόν να αναπτύξουν νέες στρατηγικές βασισμένες στην μοντέρνα τεχνολογία χωρίς να γνωρίζουν πως θα αντιμετωπίσουν του κινδύνους της τεχνολογίας αυτής. Όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των υπευθύνων εποπτικών αρχών έχουν γίνει σημαντικά βήματα στην

¹⁰⁵ Peter L. Bernstein, *Against the Gods, the remarkable story of Risk* σελ. 248

¹⁰⁶ www.euro2day.gr/dm_documents/280606_gkargkanas.doc σελ. 2,3,5,6,7

Ευρωπαϊκή Ένωση με την υπογραφή μνημονίων συνεργασίας σε διμερές επίπεδο (μεταξύ εποπτικών αρχών), και σε πολυμερές επίπεδο μεταξύ εποπτικών αρχών και εθνικών κεντρικών τραπεζών της ΕΕ. Η Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας, όπου συμμετέχουν οι εκπρόσωποι όλων των εποπτικών αρχών και των κεντρικών τραπεζών της ΕΕ, παρακολουθεί και αξιολογεί τις οποιεσδήποτε αλλαγές που μπορεί να επηρεάσουν τη σταθερότητα του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Ο τραπεζικός τομέας εξεταζόμενος σαν μια ιδιαίτερης μορφής υπηρεσία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, παρουσιάζει μεγάλη δυναμική περαιτέρω ανάπτυξης των εργασιών του στη διαχείρισης χαρτοφυλακίων ιδιωτών και πάσης φύσεως ασφαλειών, (υγείας, ζωής, συνταξιοδοτικών, σπουδαστικών κλπ.) για την παροχή συμπληρωματικής ασφαλιστικής κάλυψης.

Στην Ελλάδα, όπως και σε άλλες χώρες, επιδιώκεται η αύξηση της κερδοφορίας των τραπεζών, μέσω της μείωσης του λειτουργικού κόστους (αποτελεσματικότερος έλεγχος μισθολογικών δαπανών, εξορθολογισμός του δικτύου υποκαταστημάτων ή μεταφορά κάποιων λειτουργιών σε κεντρικό επίπεδο). Επίσης, αναμένεται να αυξηθεί η συμμετοχή και δραστηριοποίηση των ελληνικών τραπεζών στις οργανωμένες αγορές για την κάλυψη των χρηματοδοτικών τους αναγκών (π.χ. αύξηση τιτλοποιήσεων δανείων ως μέσο άντλησης ρευστότητας ή μετάθεσης του πιστωτικού κινδύνου). Για την ενίσχυση της γεωγραφικής διαφοροποίησης των εσόδων τους, οι ελληνικές τράπεζες επεκτάθηκαν τα τελευταία χρόνια στο εξωτερικό, και κυρίως στις γειτονικές χώρες των Βαλκανίων¹⁰⁷ ενώ υπολογίζεται ότι το ξι τα εκατό(6%) των κερδών των μεγάλων ελληνικών τραπεζών προέρχεται από τα υποκαταστήματα αυτά. Ταυτόχρονα, η επιτόπια δραστηριοποίησή των τραπεζών στις Βαλκανικές χώρες συνέβαλε στην ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού τομέα των χωρών αυτών, διότι οι ελληνικές τράπεζες επεκτάθηκαν στην παροχή τραπεζικών υπηρεσιών προς τις τοπικές επιχειρήσεις. Παράλληλα διευκόλυναν τη δραστηριοποίηση άλλων ελληνικών επιχειρήσεων στις Βαλκανικές χώρες, συμβάλλοντας έτσι ουσιαστικά, στην οικονομική ανάπτυξή τους.

Όμως εκτός από τα Βαλκάνια, ο ελληνικός τραπεζικός τομέας στρέφεται και προς χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου, όπου ο χρηματοπιστωτικός τομέας αναπτύσσεται σημαντικά.

Η επέκταση όμως των ελληνικών τραπεζών σε άλλες χώρες συνεπάγεται αυξημένους κινδύνους οι οποίοι θα πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη και να υπολογιστούν μέσω των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων.

Εξέλιξη της εποπτείας μετά την κρίση- Επιτευχθέντες στόχοι

Από την εμφάνιση της κρίσης έως σήμερα έχουν υιοθετηθεί πολλές νομικές πράξεις από τις ευρωπαϊκές αρχές οι οποίες άλλαξαν κυριολεκτικά το τοπίο στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της ΕΕ. Οι πράξεις αυτές αποσκοπούν στην αύξηση της σταθερότητας του πληγέντος από την κρίση ευρωπαϊκού συστήματος, στη διαφάνεια και στην ακεραιότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων και στην προστασία των καταθετών.

Οι πρώτες κανονιστικές πράξεις, που έλαβαν χώρα μετά την κρίση έγιναν από Επιτροπή Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας¹⁰⁸, με βάση την διεθνή δημοσιονομική μεταρρύθμιση. Παράλληλα υιοθετήθηκαν ήπιοι κανόνες που εγκρίθηκαν από τα διεθνή φόρουμ, όπως η επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία και της Διεθνούς Οργάνωσης Επιτροπών Κινητών Αξιών.

Η κρίση επίσης επεσήμανε την ανάγκη, βελτιστοποίησης της διαφάνειας στο τραπεζικό σύστημα αλλά και σε περιπτώσεις που πραγματοποιούνται μη τραπεζικές πιστώσεις και είναι γνωστές σαν «σκιάδες τραπεζικό σύστημα». Δηλαδή το σύστημα διαμεσολάβησης στον τομέα των πιστώσεων που περιλαμβάνει οντότητες και δραστηριότητες εκτός του τακτικού τραπεζικού συστήματος.

¹⁰⁷ Σήμερα ο Ελληνικός δραστηριοποιούνται μόνο στα Βαλκάνια, δεκαοκτώ(18) θυγατρικές τράπεζες και έξη(6) υποκαταστήματα όπου απασχολούνται 15.000 εργαζόμενοι.

¹⁰⁸ Christos V. Gortsos the Single Supervisory Mechanism (SSM), Legal aspects -first pillar of the Europ.Banking Union σελ. 292

Οι οντότητες και οι δραστηριότητες της σκιώδους τραπεζικής συγκεντρώνουν χρηματοδότηση με χαρακτηριστικά όπως τα αποθέματα, εκτελούν μεταβολές ωρίμανσης ή ρευστότητας, επιτρέπουν τη μεταφορά πιστωτικού κινδύνου ή τη χρήση άμεσης ή έμμεσης μόχλευσης.

Μετά από τον Σεπτέμβριο του 2013, η Επιτροπή ενέκρινε ανακοίνωση σχετικά με τη σκιώδη τράπεζα, η οποία εκθέτει τον χάρτη πορείας για τον περιορισμό της εμφάνισης των κινδύνων.

Το ερώτημα αν οι τράπεζες έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες και σε ποιο βαθμό εξακολουθεί να βρίσκεται υπό συζήτηση. Σε κάποια κράτη μέλη στην Ευρώπη, αυτό ισχύει σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, ενώ σε άλλα έχουν τεθεί κάποιοι περιορισμοί. Το θέμα επανήλθε στην επικαιρότητα μετά την πρόσφατη διεθνή οικονομική κρίση.¹⁰⁹ Οι ΗΠΑ, έχουν ήδη ενεργοποιήσει μηχανισμούς που θέτουν όρια στις τράπεζες που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες σύμφωνα με τις διατάξεις του “Volker Rule”.

Στη Μεγάλη Βρετανία συμβαίνει το ίδιο σύμφωνα με την έκθεση Vickers. Το ίδιο συμβαίνει επίσης στη Γερμανία και στο Βέλγιο.

Σήμερα, η ΕΕ έχει θέσει πλέον ένα κοινό νομοθετικό πλαίσιο, όσον αφορά την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στα κράτη μέλη, αλλά εξακολουθεί παρόλα αυτά να διατηρεί και την εποπτεία σε εθνικό επίπεδο για κάθε κράτος μέλος¹¹⁰. Αναμένεται όμως ότι η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση θα επισπεύσει ακόμα περισσότερο την ενοποίηση η οποία είχε ήδη εξεταστεί πολύ καιρό πριν από την κρίση σαν μια αναγκαιότητα που μεγιστοποιήθηκε με την κατάρρευση της Lehman Brothers¹¹¹ το 2008 και επηρέασε την παγκόσμια οικονομία τα επόμενα τέσσερα χρόνια¹¹² σε πολλά επίπεδα, με σημαντικότερη την έλλειψη ρευστότητας και την ανασφάλεια που δημιούργησε στους καταθέτες. Άλλα κράτη που το τραπεζικό τους σύστημα βρίσκεται σε κατάσταση κατάρρευσης χρησιμοποίησαν κρατικούς πόρους επιβαρύνοντας τον κρατικό προϋπολογισμό, δηλαδή τους φορολογούμενους αλλά και τους καταθέτες, ενώ σε άλλα κράτη μειώθηκε σημαντικά η αξία των κρατικών ομολόγων τα οποία κατείχαν οι τράπεζες και χρησίμευαν για ασφάλεια στις συναλλαγές τους στη διατραπεζική αγορά. Στην περίπτωση αυτή οι τράπεζες δεν ήταν σε θέση, πλέον να ανταπεξέλθουν στην ανάπτυξη της οικονομίας.

Τα αίτια της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης ανάγονται σε αστοχίες, μεταξύ των οποίων η έλλειψη κανόνων μακρο-προληπτικής φύσης και της δημοσιονομικής νομισματικής πολιτικής ορισμένων

¹⁰⁹ Σύμφωνα με την νομοθεσία των ΗΠΑ, οι τράπεζες δεν έχουν το δικαίωμα να δανείζουν ή να έχουν θυγατρικές που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες σύμφωνα με τις διατάξεις του 1933

¹¹⁰ Goodhart/Hartmann/Llewellyn/Rosas-Suarez/Weisbord, οπ.π., σ. 6.

¹¹¹ Η Lehman Brothers Holdings Inc. (προφέρεται: [li:məh]) ήταν μια παγκόσμια εταιρεία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Πριν από την κήρυξη πτώχευσης το 2008, η Lehman ήταν η τέταρτη μεγαλύτερη επενδυτική τράπεζα στις Ηνωμένες Πολιτείες (πίσω από τις Goldman Sachs, Morgan Stanley και Merrill Lynch), την επιχειρηματική δραστηριότητα στην επενδυτική τραπεζική, τις πωλήσεις μετοχών και συναλλαγών (ιδιαίτερα τα ομόλογα των ΗΠΑ), την έρευνα, τη διαχείριση επενδύσεων, τα ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια και την ιδιωτική τραπεζική. Η Lehman λειτούργησε για 158 χρόνια από την ίδρυσή της το 1850 μέχρι το 2008. Στις 15 Σεπτεμβρίου του 2008, η εταιρεία κήρυξε προστασία πτώχευσης μετά τη μαζική έξοδο των περισσότερων πελατών της, τη δραστική μείωση των αποθεμάτων της, και την υποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων από τους οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, που σε μεγάλο βαθμό προκλήθηκε από τη συμμετοχή της Lehman στην κρίση ενυπόθηκων δανείων υψηλού κινδύνου (subprime mortgage crisis) και τους μετέπειτα ισχυρισμούς για αμέλεια και κακοδιαχείριση. Η αίτηση πτώχευσης της Lehman είναι η μεγαλύτερη στην ιστορία των ΗΠΑ, ενώ πιστεύεται ότι έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης της πρόσφατης δεκαετίας του 2000.

¹¹² Γκόρτσος Χ., «Ρυθμιστική παρέμβαση και εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος», Τιμητικός τόμος Ν. Ρόκα, 2011, σελ. 6-8

κρατών. Σύμφωνα με την Επιτροπή της Βασιλείας, ένα από τα βασικά αίτια ήταν η υπερβολική μόχλευση¹¹³ των τραπεζών πολλών κρατών, ενώ πολλές τράπεζες δεν διέθεταν επαρκή αποθέματα ρευστότητας.¹¹⁴

Στην Ελλάδα, η τρέχουσα δημοσιονομική κρίση είναι αποτέλεσμα χρόνιων δημοσιονομικών ανισορροπιών.

Από την εκδήλωση της κρίσης έως σήμερα, η ΕΕ εξέτασε τα αίτια και ανέλαβε πρωτοβουλίες για την εξομάλυνση της κρίσης, αλλά και για την αποφυγή νέων κρίσεων στο μέλλον. Στον τομέα λοιπόν της χρηματοπιστωτικής εποπτείας, η ΕΕ έχει κάνει σημαντικά άλματα σε σχέση με το 2008, χωρίς αυτό, όμως, να σημαίνει ότι έχει λύσει δια παντός τα προβλήματα κρίσης στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Έχει κάνει απλά αρκετά βήματα και έχει θωρακίσει αρκούντως, προς το παρόν το τραπεζικό σύστημα με τις μακρο-οικονομικές και μικρο-οικονομικές πολιτικές της.

Χαρακτηριστικά αναφέρουμε την έκθεση de Larosiere 2009¹¹⁵ η οποία πρότείνει λύσεις σε πολλά προβλήματα που αποτέλεσαν τη βάση του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος από την κρίση έως σήμερα.

Ουσιαστικές εξελίξεις στο ευρωπαϊκό τραπεζικό δίκαιο

1) Έκδοση Οδηγίας **2001/24/ΕΚ**¹¹⁶ τον Απρίλιο του 2001, για την αναδιάρθρωση και εκκαθάριση των πιστωτικών ιδρυμάτων η οποία αποτελεί ακόμα και σήμερα, την πρώτη και μοναδική νομική πράξη του χρηματοπιστωτικού δικαίου με την οποία καθιερώθηκαν τα μέτρα αναδιάρθρωσης και εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων (χωρίς να προηγηθεί οποιαδήποτε εναρμόνιση). Η οδηγία αυτή είναι και η μοναδική **νομική πράξη του ευρωπαϊκού τραπεζικού δικαίου**

2) Υιοθέτηση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο του αναθεωρημένου ρυθμιστικού πλαισίου της επιτροπής της Βασιλείας (2004) σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών¹¹⁷.

Ως απάντηση στον χάρτη πορείας σχετικά με μια πραγματική ONE, το Κοινοβούλιο ενέκρινε στις 20 Νοεμβρίου 2012 ψήφισμα με τίτλο «Προς μια γνήσια οικονομική και νομισματική Ένωση», που περιείχε συστάσεις προς την Επιτροπή για τη δημιουργία μιας πραγματικής Τραπεζικής Ένωσης. Με την έγκριση

¹¹³ Μόχλευση είναι με απλά λόγια η δυνατότητα να επενδύσουμε μεγαλύτερα κεφάλαια από αυτά που πραγματικά κατέχουμε.

Αυτή η πρακτική επενδύσεων μέσω μόχλευσης πολλαπλασιάζει τα ΚΕΡΔΗ αν η αγορά κινηθεί υπέρ μας αλλά και τις Ζημιές, αν η αγορά κινηθεί εναντίον μας.

¹¹⁴ Ν. Ρόκας, Βασιλεία ΙΙΙ, σελ 525

¹¹⁵ Report of the High level group on financial supervision in the EU, chaired by Jacques de Larosière
http://ec.europa.eu/internalmarket/finances/docs/de_larosiere_report_en.pdf

¹¹⁶ ΟΔΗΓΙΑ 2001/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4ης Απριλίου 2001 για την εξυγίανση και την εκκαθάριση των πιστωτικών ιδρυμάτων.

¹¹⁷ Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards or (Basel II, capital adequacy framework)

νομοθετικών πράξεων σχετικά με τον ΕΕΜ, τον ΕΜΕ, τα ΣΕΚ¹¹⁸, την ΟΑΕΤ¹¹⁹ και την ΟΚΑ IV¹²⁰ το 2013 και το 2014, το Κοινοβούλιο συνέβαλε σημαντικά στη δημιουργία μιας πραγματικής Τραπεζικής Ένωσης. Με τις παραπάνω νομοθετικές πράξεις το Κοινοβούλιο μπορεί να ελέγξει τους οργανισμούς που ιδρύθηκαν πρόσφατα.

Όσον αφορά την άσκηση των καθηκόντων εποπτείας, δηλαδή στο πλαίσιο του ΕΕΜ, η ΕΚΤ λογοδοτεί στο Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο. Οι λεπτομέρειες της λογοδοσίας προς το Κοινοβούλιο καθορίζονται σε μια Διοργανική Συμφωνία (ΔΟΣ) μεταξύ του Κοινοβουλίου και της ΕΚΤ. Μέχρι στιγμής, έχουν πραγματοποιηθεί εννέα τακτικές δημόσιες ακροάσεις της προέδρου του ΕΕΜ ενώπιον της Επιτροπής Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής (στις 18 Μαρτίου 2014, 3 Νοεμβρίου 2014, 31 Μαρτίου 2015, 19 Οκτωβρίου 2015, 22 Μαρτίου 2016, 13 Ιουνίου 2016, 9 Νοεμβρίου 2016, 23 Μαρτίου 2017, και 19 Ιουνίου 2017).

Η ίδια διαδικασία ακολουθείται και για το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης (ΕΣΕ), του οποίου η πρόεδρος συμμετέχει τουλάχιστον μία φορά κάθε ημερολογιακό έτος σε ακρόαση ενώπιον της αρμόδιας επιτροπής του Κοινοβουλίου, με αντικείμενο την εκτέλεση των καθηκόντων εξυγίανσης εκ μέρους του ΕΣΕ. Μέχρι στιγμής έχουν πραγματοποιηθεί πέντε δημόσιες ακροάσεις του ΕΣΕ ενώπιον της Επιτροπής Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής (στις 16 Ιουνίου 2015, 28 Ιανουαρίου 2016, 13 Ιουλίου 2016, 5 Δεκεμβρίου 2016, και 22 Μαρτίου 2017). Οι επιμέρους πτυχές της λογοδοσίας του ΕΣΕ προς το Κοινοβούλιο και οι σχετικές πρακτικές λεπτομέρειες καθορίζονται στη Διοργανική Συμφωνία μεταξύ του Κοινοβουλίου και του ΕΣΕ, η οποία δημοσιεύτηκε στις 24 Δεκεμβρίου 2015.

Η πορεία προς την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση μέσω της Νομισματικής συνεργασίας στην ΕΕ¹²¹.

Από τις αρχές του 1999 η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι υπεύθυνη για τη νομισματική πολιτική στην ευρωζώνη, η οποία αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες οικονομίες του πλανήτη. Ταυτόχρονα εγκαινιάστηκε η ζώνη του ευρώ, όταν η άσκηση νομισματικής πολιτικής εκχωρήθηκε από ένδεκα (11) εθνικές κεντρικές τράπεζες κρατών-μελών στην ΕΚΤ. Αυτός ήταν και ο σταθμός δημιουργίας της ζώνης του ευρώ και της ΕΚΤ, ενός υπερεθνικού οργάνου από όπου άρχισε η πορεία για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Προκειμένου να ενταχθούν στη ζώνη του ευρώ, οι χώρες μέλη έπρεπε να συγκεντρώνουν ορισμένα κριτήρια, ή προϋποθέσεις που θέτουν τις οικονομικές και νομικές βάσεις για την συμμετοχή στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

Η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ε.Ε και το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, είναι η νομική βάση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής. Τον Ιούνιο του 1998 ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ). Η ΕΚΤ αποτελεί σήμερα την καρδιά του Ευρωσυστήματος και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και μαζί με τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των χωρών μελών εκτελούν τα

¹¹⁸ Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΣΕΚ)

¹¹⁹ Οι νέοι κανόνες για τον καταμερισμό της επιβάρυνσης που ισχύουν σε περιπτώσεις εξυγίανσης τραπεζών ορίζονται στην οδηγία για την ανάκαμψη και την εξυγίανση τραπεζών (ΟΑΕΤ) τον Απρίλιο του 2014. Η εν λόγω οδηγία προβλέπει μέτρα για την εξυγίανση των προβληματικών τραπεζών χωρίς να απαιτείται η διάσωσή τους από τους φορολογούμενους, μέσω της εφαρμογής της αρχής ότι οι ζημιές πρέπει να καλύπτονται πρώτα από τους μετόχους και τους πιστωτές, και όχι με δημόσιους πόρους.

¹²⁰ Οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις ορίζουν το ύψος του κεφαλαίου που πρέπει να διαθέτει μια τράπεζα ώστε να θεωρείται ασφαλής και να μπορεί να αντιμετωπίζει μόνη της τις λειτουργικές ζημιές. Η χρηματοπιστωτική κρίση κατέδειξε ότι οι προηγούμενες κανονιστικές ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις ήταν στην πραγματικότητα ανεπαρκείς για την αντιμετώπιση σοβαρών κρίσεων. Κατά συνέπεια, συμφωνήθηκε σε διεθνές επίπεδο να αυξηθούν τα αντίστοιχα κατώτατα όρια (αρχές της συμφωνίας Βασιλεία III). Τον Απρίλιο του 2013, το Κοινοβούλιο ενέκρινε δύο νομικές πράξεις με τις οποίες μεταφέρονται στην ευρωπαϊκή νομοθεσία οι προληπτικές κεφαλαιακές απαιτήσεις για τις τράπεζες, την τέταρτη οδηγία για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις (ΟΚΑ) και τον κανονισμό για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις (ΚΚΑ). Η ΟΚΑ και ο ΚΚΑ τέθηκαν σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2014. σελ. 1 & 2. http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_4.2.4.html

¹²¹ Η ΕΚΤ, το ΕΣΚΤ και το Ευρωσύστημα - European Central Bank, <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/index.el.html>

καθήκοντα τους σε απόλυτη συνεργασία. Το ΕΣΚΤ αποτελείται από την ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών της Ε.Ε., που έχουν υιοθετήσει το ευρώ αλλά και από αυτές που θα το υιοθετήσουν στο μέλλον. Η ζώνη του ευρώ αποτελείται από τις χώρες της ΕΕ που έχουν ήδη υιοθετήσει το ευρώ, το οποίο σαν κοινό νόμισμα αποτελεί από μόνο του απόδειξη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα του ευρώ τέθηκαν σε κυκλοφορία την 1η Ιανουαρίου 2002.

Μείωση του άνισου ανταγωνισμού μεταξύ των διεθνών τραπεζών μέσω της Διεθνούς σύγκλισης διατάξεων περί μέτρησης και πρότυπων.

Βασιλεία I

Η Διεθνής σύγκλιση των διατάξεων περί μέτρησης και πρότυπων από την "*Basel Committee on Banking Supervision, 1988*), ήταν το αποτέλεσμα μιας ομάδας εργασίας εκπροσώπων των κεντρικών τραπεζών. Δεν είναι ένα νομικά δεσμευτικό κείμενο, γιατί αντιπροσωπεύει μόνο συστάσεις, αλλά τα μέλη της ομάδας εργασίας ήταν υποχρεωμένα να τα εφαρμόσουν στις χώρες τους. Ουσιαστικά πρόκειται για μια πρώτη πρόταση από την επιτροπή που δημοσιεύθηκε τον Δεκέμβριο του 1987. Η συμφωνία αυτή επικεντρώνεται στον πιστωτικό κίνδυνο (τα άλλα είδη κινδύνων έχουν απομείνει στην αρμοδιότητα των εθνικών ρυθμιστικών αρχών) με τον καθορισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων λειτουργίας μιας τράπεζας. Οι δύο στόχοι της πρωτοβουλίας αυτής ήταν να ενισχύσει την ευρωστία και τη σταθερότητα του διεθνούς τραπεζικού συστήματος και να μειωθούν οι υπάρχουσες πηγές άνισου ανταγωνισμού μεταξύ των διεθνών τραπεζών.

Οι προτάσεις της επιτροπής έπρεπε να λάβουν την επιδοκιμασία όλων των συμμετεχόντων, ο καθένας εκ των οποίων έχει δικαίωμα 'βέτο'. Το πλαίσιο της Βασιλείας I ήταν έτσι ένα σύνολο κανόνων εγκεκριμένων από τους συμμετέχοντες. Για να καταλήξουν σε συναίνεση, υπήρχαν κάποιες επιλογές που αφήνονταν στην εθνική διακριτική ευχέρεια, αλλά χωρίς σημαντικό αντίκτυπο σε σχέση με τον τρόπο υπολογισμού του δείκτη φερεγγυότητας. Οι κανόνες είχαν σχεδιαστεί έτσι, ώστε να καθιερωθεί ένα ελάχιστο επίπεδο κεφαλαίου, αλλά οι εθνικές εποπτικές αρχές να μπορούν να εφαρμόσουν αυστηρότερες απαιτήσεις. Η συμφωνία επρόκειτο να εφαρμοστεί σε τράπεζες που δραστηριοποιούνται διεθνώς, αλλά πολλές χώρες το εφάρμοσαν επίσης στο εθνικό τραπεζικό επίπεδο.

Βασιλεία II

Το πρώτο έγγραφο διαβούλευσης εκδόθηκε τον Ιούνιο του 1999. Περιείχε την πρώτη σειρά προτάσεων για την τροποποίηση της Βασιλείας I και ήταν το αποτέλεσμα ενός χρόνου εργασίας και επαφών με διάφορους τομείς εργασίας της Επιτροπής Βασιλείας. Δεκαοκτώ μήνες αργότερα, τον Ιανουάριο του 2001, ολοκληρώθηκε η πρώτη 'δέσμη' παρατηρήσεων από τον τομέα και τη συνέχιση των εργασιών της επιτροπής. Το τελευταίο έγγραφο διαβούλευσης εκδόθηκε από τα μέσα του 2003 έως και τον Ιούνιο του 2004, οπότε η τελική πρόταση δόθηκε στη δημοσιότητα.

Η λεγόμενη «Βασιλεία II» που αντικατέστησε το νομοθετικό πλαίσιο του 1988 ήταν το αποτέλεσμα περισσότερων από έξι χρόνων εργασίας ρυθμιστικών αρχών και ενεργής συζήτησης με τον τομέα. Αυτή η διαδικασία εκπόνησης χαρακτηρίστηκε από τρεις Ποσοτικές Επιπτώσεις Μελετών (QIS). Αυτές αποτελούνταν από τη συλλογή των κύριων εισροών δεδομένων που ήταν αναγκαίες για να αξιολογήσουν ποιες θα μπορούσε να είναι οι νέες κεφαλαιακές απαιτήσεις για τους διάφορους τύπους τραπεζών στη νέα Εποπτεία. Ο ρητός στόχος των ρυθμιστικών αρχών ήταν να διασφαλιστεί ότι το συνολικό επίπεδο του κεφαλαίου στον τραπεζικό τομέα θα παραμείνει κοντά στο σημερινό επίπεδο (η κύρια αλλαγή είναι μια διαφορετική κατανομή προς τις τράπεζες για να αντικατοπτρίζονται πιστότερα τα αντίστοιχα επίπεδα κινδύνου τους). Είναι κατατοπιστικό να δούμε τους τρεις δεδηλωμένους στόχους της Επιτροπής:

- Η αύξηση της ποιότητας και της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.
- Η δημιουργία και διατήρηση ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τράπεζες που δραστηριοποιούνται διεθνώς.

- Η προώθηση της υιοθέτησης αυστηρότερων πρακτικών στη διαχείριση των τομέων κινδύνου.

Οι δύο πρώτοι στόχοι είναι εκείνοι που ήταν η ‘καρδιά’ της Βασιλείας I, ο τελευταίος είναι νέος, και λέγεται από την ίδια την Επιτροπή ότι είναι ο πιο σημαντικός. Αυτό είναι το σημάδι της αρχής της μετάβασης από τον λόγο που βασίζεται στη ρύθμιση, η οποία είναι μόνο ένα μέρος του νέου πλαισίου, προς την κατεύθυνση ενός κανονισμού που θα στηρίζεται όλο και περισσότερο σε εσωτερικά δεδομένα, πρακτικές και μοντέλα. Η εξέλιξη αυτή είναι παρόμοια με αυτή που συνέβη στη ρύθμιση της αγοράς κινδύνου, όπου εσωτερικά μοντέλα έγιναν επιτρεπτά ως βάση για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο, στα παρασκήνια, οι άνθρωποι ήδη μιλάνε για μια «Βασιλεία III» που θα αναγνωρίζει πλήρως τα εσωτερικά μοντέλα πιστωτικού κινδύνου.

Με τον **Κανονισμό 575/2013 και την Οδηγία 2013/36/ΕΕ** ενσωματώθηκαν στο ευρωπαϊκό δίκαιο οι κανόνες του κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, γνωστού ως «Βασιλεία III»¹²², με τους οποίους επιδιώκεται η αντιμετώπιση ορισμένων εκ των ανεπαρκειών του προηγούμενου κανονιστικού πλαισίου, όπως αναδείχθηκαν κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2007-2009. Συγκεκριμένα, με το κανονιστικό πλαίσιο «Βασιλεία III» επιδιώκονται, μεταξύ άλλων, η ενίσχυση της ποιότητας και της ποσότητας της κεφαλαιακής βάσης των πιστωτικών ιδρυμάτων, και η καθιέρωση των ακόλουθων καινοτόμων εργαλείων προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης:

συντελεστής κάλυψης ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio),
συντελεστής καθαρής σταθερής χρηματοδότησης (Net Stable Funding Ratio),
συντελεστής μόχλευσης (Leverage Ratio).

Πολλές επαφές έπρεπε να δημιουργηθούν μεταξύ των ρυθμιστικών αρχών και του τομέα μέσω κοινών φόρουμ και διαβουλεύσεων για να συσταθεί η Βασιλεία II. Αυτό έχτισε πολύτιμες δομές επικοινωνίας που αναμένεται να διατηρηθούν ακόμη και μετά την ημερομηνία εφαρμογής της Βασιλείας II.

Η εξέλιξη αυτή μάλιστα τονίζεται και στο ίδιο το τελικό κείμενο της Επιτροπής:

η Επιτροπή αντιλαμβάνεται ότι η προσέγγιση της Βασιλείας II, αντιπροσωπεύει ένα σημείο μεταξύ αμιγώς ρυθμιστικών μέτρων της πίστωσης κινδύνου και μια προσέγγιση που βασίζεται περισσότερο σε εσωτερικά υποδείγματα πιστωτικού κινδύνου αρχικά και σε περαιτέρω κινήσεις κατά μήκος εκείνης στη συνέχεια είναι προβλέψιμες, και υπόκεινται στην ικανότητα να αντιμετωπιστούν επαρκώς οι ανησυχίες σχετικά με την αξιοπιστία, τη συγκρισιμότητα, την επικύρωση και την αγωνιστική ισότητα. (Basel Committee on Banking Supervision, 2004d).

Η Βασιλεία II, διαρθρώνεται σε τρεις κύριους πυλώνες (πυλώνες 1-3), τρεις συμπληρωματικούς άξονες ουσιαστικά σχεδιασμένους για τη στήριξη των συνολικών στόχων της οικονομικής πρακτικής σταθερότητας και της καλύτερης διαχείρισης των κινδύνων.

Πυλώνας 1. Αυτή είναι η ενημέρωση του συντελεστή φερεγγυότητας της Βασιλείας I. Πρώτον: Το Π\νΑ¹²³ εξακολουθεί να θεωρείται ως ο πιο σχετικός δείκτης ελέγχου, καθώς το κεφάλαιο είναι το κύριο ρυθμιστικό

¹²² Οδηγία 2013/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με την πρόσβαση στη δραστηριότητα πιστωτικών ιδρυμάτων ww.hba.gr/EuropeanAssociation section type CRR

¹²³ Πιστωτικός Κίνδυνος (Credit risk) <https://www.euretirio.com/pistotikos-kindynos> σελ 1

Πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος απώλειας μιας χρηματικής αμοιβής ενός επενδυτή, που οφείλεται στην αδυναμία ενός δανειστή να αποπληρώσει ένα δάνειο ή να εκπληρώσει μία συμβατική υποχρέωσή του.

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι στενά συνδεδεμένος με την αναμενόμενη απόδοση μιας επένδυσης, με τα ομόλογα να αποτελούν το πιο αξιοσημείωτο παράδειγμα. Όσο υψηλότερος είναι ο αντιληπτός πιστωτικός κίνδυνος, τόσο υψηλότερα θα είναι τα απαιτούμενα επιτόκια. Οι επενδυτές αντισταθμίζουν τον πιστωτικό κίνδυνο μέσω της απαίτησης καταβολής τόκων από την μεριά του οφειλέτη.

Οι απώλειες των επενδυτών περιλαμβάνουν: χαμένα κεφάλαια, μη εισπραχθέντες τόκους, μειωμένες ταμειακές ροές και ανξήμενα εισπρακτικά κόστη.

Παράδειγμα:

1) Ένας καταναλωτής δεν αποπληρώνει ένα στεγαστικό δάνειο ή την πιστωτική του κάρτα.

έναντι ζημιών όταν τα κέρδη γίνονται αρνητικά . Η απαίτηση 8% εξακολουθεί να είναι η αναφορική αξία, αλλά ο τρόπος που τα περιουσιακά στοιχεία σταθμίζονται έχει σημαντικά βελτιωθεί. Οι τιμές του 1988 ήταν κατά προσέγγιση εκτιμήσεις, ενώ οι τιμές της Βασιλείας II είναι άμεσα και ρητά προερχόμενες από ένα τυπικό απλοποιημένο μοντέλο του πιστωτικού κινδύνου του κεφαλαίου, οι απαιτήσεις θα πρέπει τώρα να ευθυγραμμιστούν περισσότερο με την εκτίμηση του εσωτερικού οικονομικού του πρωτεύοντος κεφαλαίου (το κατάλληλο επίπεδο του κεφαλαίου εκτιμήθηκε από την ίδια την τράπεζα, μέσω των εσωτερικών μοντέλων της).

Υπάρχουν τρεις προσεγγίσεις της αυξανόμενης πολυπλοκότητας, για να υπολογίζουν τα σταθμισμένα στοιχεία του ενεργητικού (Π\νΑ) για τον πιστωτικό κίνδυνο. Δυνητικές Ζημιές (κυρίως για πιστωτικό κίνδυνο)

- 1) Αναμενόμενη ζημιά (Expected Loss), είναι η στατιστική εκτίμηση της μέσης ζημιάς
- 2) Μη αναμενόμενη ζημιά (Unexpected Loss), είναι η μέγιστη ζημιά που θα παραβιαστεί σε δεδομένο περιορισμένο αριθμό περιπτώσεων και μόνο. Δηλαδή είναι η VaR¹²⁴ δοθέντος του επιπέδου ανοχής και
- 3) Εξαιρετική ή ασυνήθης ζημιά (Exceptional Loss), που είναι η ζημιά που είναι μεγαλύτερη από τη μη αναμενόμενη ζημιά¹²⁵

Οι προηγμένες έχουν σχεδιαστεί για να καταναλώνουν λιγότερα κεφάλαια, ενώ θα επιβάλουν βαρύτερες ποιοτικές και ποσοτικές απαιτήσεις όσον αφορά τα εσωτερικά συστήματα και διαδικασίες. Αυτό είναι ένα κίνητρο για τις τράπεζες να αυξήσουν τις εσωτερικές πρακτικές διαχείρισης κινδύνου τους.

Καθώς και σαφέστερες κεφαλαιακές απαιτήσεις με βάση τη λειτουργία των επιπέδων κινδύνου, η σημαντική επέκταση των τύπων των εξασφαλίσεων που αναγνωρίζονται για να αντισταθμιστούν οι κίνδυνοι είναι άλλο ένα κίνητρο να παράγει μια πιο συστηματική πρακτική διαχείριση των ασφαλειών. Αυτό είναι, επίσης, σημαντική βελτίωση σε σχέση με την τρέχουσα συμφωνία, όπου το πεδίο των επιλέξιμων εξασφαλίσεων είναι μάλλον περιορισμένο .

Μια άλλη σημαντική καινοτομία στον πυλώνα 1 είναι μια νέα απαίτηση για λειτουργικό κίνδυνο. Στη νέα Βασιλεία II, υπάρχει ρητή κεφαλαιακή απαίτηση για κινδύνους που σχετίζονται με πιθανές ζημιές που προκύπτουν από σφάλματα στη διαδικασία, εσωτερικές απάτες και προβλήματα στις τεχνολογίες των πληροφοριών. Και πάλι, υπάρχουν τρεις προσεγγίσεις της αυξανόμενης πολυπλοκότητας που είναι διαθέσιμες. Τέλος, το επιλέξιμο κεφάλαιο πρέπει να καλύπτει τουλάχιστον το 8 τοις εκατό των σταθμισμένων απαιτήσεων που σχετίζονται με τρεις γενικούς τύπους κινδύνων.

Πυλώνας 2. Ο δεύτερος άξονας του κανονιστικού πλαισίου βασίζεται σε εσωτερικούς ελέγχους και εποπτική αξιολόγηση. Απαιτεί από τις τράπεζες να διαθέτουν κατάλληλα εσωτερικά συστήματα και μοντέλα αξιολόγησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων τους παράλληλα με το κανονιστικό πλαίσιο και την ενσωμάτωση συγκεκριμένου προφίλ κινδύνου των τραπεζών. Οι τράπεζες πρέπει επίσης να ενσωματώσουν τα είδη των κινδύνων που δεν καλύπτονται (ή όχι πλήρως) από τη συμφωνία αυτή, όπως η φήμη κινδύνου και η στρατηγική κίνδυνο, ο κίνδυνος πιστωτικής συγκέντρωσης ή ο κίνδυνος επιτοκίων στο τραπεζικό

2) Μία επιχείρηση δεν αναγνωρίζει και δεν πληρώνει ένα τιμολόγιο.

3) Μία επιχείρηση δεν καταβάλλει τους μισθούς στους υπαλλήλους της.

4) Η κυβέρνηση δεν πληρώνει τοκομερίδια ή δεν αποπληρώνει καθόλου τα ομόλογα της.

5) Μία ασφαλιστική εταιρία δεν καταβάλλει οφειλόμενες αποζημιώσεις.

6) Μία τράπεζα δεσμεύει αδικαιολόγητα τα χρήματα των καταθετών της.

Ο πιστωτικός κίνδυνος αποκαλείται και κίνδυνος πτώχευσης.

¹²⁴ Χρηματοοικονομικός κίνδυνος: Ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος είναι η πιθανότητα οι μέτοχοι να χάσουν χρήματα όταν επενδύουν σε μια εταιρεία που έχει χρέος, εάν η ταμειακή ροή της επιχείρησης αποδειχθεί ανεπαρκής για την εκπλήρωση των οικονομικών της υποχρεώσεων. Όταν μια εταιρεία χρησιμοποιεί χρηματοδότηση με χρέος, οι πιστωτές της αποπληρώνονται ενώπιον των μετόχων της εάν η εταιρεία καταστεί αφερέγγα. Ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος αναφέρεται επίσης στη δυνατότητα μιας εταιρείας ή μιας κυβέρνησης που δεν τηρεί τα ομόλογα της, γεγονός που θα είχε ως αποτέλεσμα να χάσουν τα χρήματα αυτά οι κάτοχοι ομολόγων.

<http://www.investopedia.com/terms/f/financialrisk.asp> σελ. 1

¹²⁵ Θέματα στη Διαχείριση Τραπεζικού Κινδύνου Στέλιος Ξανθόπουλος σελ. 38

χαρτοφυλάκιο. Στο πλαίσιο του πυλώνα 2, οι ρυθμιστικές αρχές επίσης οφείλουν να δείξουν ότι οι απαιτήσεις του πυλώνα 1 τηρούνται όντως, και να αξιολογήσουν την καταλληλότητα των εσωτερικών υποδειγμάτων, που έχουν συσταθεί από τις τράπεζες. Αν οι ρυθμιστικές αρχές θεωρούν ότι το κεφάλαιο δεν είναι επαρκές, μπορεί να λάβουν διάφορες δράσεις για την αντιμετώπιση της κατάστασης. Οι πιο προφανείς απαιτούν από την τράπεζα να αυξήσει την κεφαλαιακή της βάση, ή να περιορίσει το ύψος των νέων πιστώσεων που μπορεί να χορηγήσει, αλλά τα μέτρα μπορούν επίσης να επικεντρωθούν στην αύξηση της ποιότητας των εσωτερικών ελέγχων και πολιτικών.

Η Βασιλεία II δηλώνει ρητά ότι οι τράπεζες αναμένεται να λειτουργήσουν στο πλαίσιο ενός επίπεδου κεφαλαίου υψηλότερου από 8 τοις εκατό, μιας και ο πυλώνας 2 έχει σκοπό να λάβει πρόσθετες πηγές κίνδυνου. Έτσι, ο Πυλώνας 2 είναι πολύ ευέλικτος, διότι δεν είναι πολύ περιοριστικός. Κάποιοι ισχυρίζονται ότι αυτό είναι μια αδυναμία, καθώς οι ρυθμιστικές αρχές έχουν πάρα πολύ υποκειμενικότητα, η οποία θα μπορούσε να υπονομεύσει το στόχο για ίσους όρους ανταγωνισμού. Αλλά είναι ταυτόχρονα το πιο ενδιαφέρον μέρος του πλαισίου, δεδομένου ότι υποχρεώνει τις ρυθμιστικές αρχές και τις τράπεζες να συνεργάζονται στενά για την αξιολόγηση των εσωτερικών μοντέλων. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι ρυθμιστικές αρχές χρησιμοποιούν τη συγκριτική αξιολόγηση ως ένα από τα εργαλεία για την αξιολόγηση των τραπεζών με διαφορετικές προσεγγίσεις. Αυτό τείνει να δημιουργήσει τη δυναμική που απαιτείται για την τυποποίηση και τη καλύτερη κατανόηση των ετερογενών τρόπων πιστωτικών κινδύνων όπως αξιολογούνται και να ανοίξει τελικά το δρόμο για την αναγνώριση των εσωτερικών μοντέλων και τη χρήση τους ως βάση για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων, όπως συνέβη και με τον κίνδυνο αγοράς.

Πυλώνας III. Αυτός αφορά στην πειθαρχία της αγοράς, και οι απαιτήσεις σχετίζονται με γνωστοποιήσεις. Οι τράπεζες αναμένεται να αναπτύξουν ολοκληρωμένες εκθέσεις σχετικά με τα εσωτερικά τους συστήματα διαχείρισης κινδύνων και για τον τρόπο που εφαρμόζεται η Βασιλεία 2. Οι εκθέσεις αυτές πρέπει να δημοσιοποιούνται στην αγορά τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο. Αυτό εγείρει ορισμένα θέματα εμπιστευτικότητας στον τομέα, δεδομένου ότι ο κατάλογος των στοιχείων που δημοσιεύονται είναι εντυπωσιακός:

- περιγραφή των στόχων και πολιτικές διαχείρισης κινδύνου.
- εσωτερική εμπειρία ζημιών, ανάλογα με τον βαθμό κινδύνου.
- εξασφαλίσεις πολιτικών διαχείρισης.

Ο στόχος είναι να αφήσουν την αγορά να διαθέσει επιπλέον πίεση στις τράπεζες για να βελτιώσουν τον κίνδυνο των πρακτικών διαχείρισης. Χωρίς αμφιβολία οι τραπεζικές πιστώσεις, οι αναλυτές μετοχών, οι επενδυτές ομολόγων, και άλλοι συμμετέχοντες στην αγορά, βρίσκουν τη γνωστοποίηση πληροφοριών πολύ χρήσιμη για την αξιολόγηση της ευρωστίας μιας τράπεζας.

Βασιλεία III

Ποιο είναι το μέλλον του τραπεζικού κανονισμού; Ποια θα είναι η επόμενη γρήγορη κίνηση στην εξέλιξη του κανονιστικού του πλαισίου; Τα ερωτήματα αυτά αποτελούν βασικό στοιχείο για την κορυφή της διαχείρισης καθώς οι πιο προηγμένες τράπεζες θα έχουν σαφώς σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Με τη σταδιακή ενσωμάτωση των βέλτιστων πρακτικών των μοντέλων κινδύνων μέσα στα πλαίσια ρύθμισης, οι τράπεζες που έχουν τις καλύτερες επιδόσεις της πολιτικής διαχείρισης κινδύνου, που θα μπορέσουν να πείσουν τις ρυθμιστικές αρχές ότι τα «εσωτερικά» τους μοντέλα θα ικανοποιήσουν κάποια βασικά κανονιστικά κριτήρια, θα είναι εκείνες που θα είναι σε θέση να επωφεληθούν πλήρως από τις δυνατότητες διαχείρισης κινδύνου, όπως το διπλό φόρτο της διαχείρισης των οικονομικών και εποπτικών ιδίων κεφαλαίων το οποίο γίνεται σταδιακά ένα ενιαίο έργο.

Το μέλλον είναι γεμάτο εκπλήξεις. Ωστόσο, κοιτάζοντας την ιστορία είναι ένας από τους πιο ορθολογικούς τρόπους για να οικοδομήσουμε μια πρώτη εικασία του πώς μπορεί τα πράγματα να πάνε. Ας επαναλάβουμε τις τρεις πιο σημαντικές κινήσεις:

Ο πρώτος μεγάλος διεθνής κανονισμός ήταν η Βασιλεία I - Accord, η οποία επικεντρώθηκε στον πιστωτικό κίνδυνο που ήταν ο κύριος κίνδυνος του κλάδου τη δεδομένη στιγμή. Οι υπεύθυνοι της ρύθμισης πρότειναν ένα απλό τραχύ σύστημα 'στάθμισης' των συνδεδεμένων κεφαλαίων για το επίπεδο 'κινδύνου' των στοιχείων ενεργητικού.

Μερικά χρόνια αργότερα, με την έκρηξη των συνεπειών, στη δεκαετία του 1980, και τη μεγαλύτερη μεταβλητότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών, στη βιομηχανία έγινε συνειδητό ότι η αγορά κινδύνου ήταν επίσης ένα σημαντικό θέμα. Εν συνεχεία, το προτεινόμενο πλαίσιο 'Βασιλεία II' ήταν μια αντίδραση στους επικριτές της αναποτελεσματικότητας της Βασιλείας I - Accord και των ευκαιριών 'αρμπιτράζ'¹²⁶ κεφαλαίου που οι πρόσφατες εξελίξεις το είχαν διευκολύνει. Όπου, εκτός από μια εκλεπτυσμένη προσέγγιση μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου, ήταν επίσης αναγνωρισμένη η ανάγκη να καθοριστούν αποθεματικά κεφάλαια για να καλύψουν ένα νέο είδος κινδύνου -τον επιχειρησιακό κίνδυνο.

Από αυτά τα τρία σημαντικά βήματα στη ρύθμιση του τραπεζικού συστήματος, μπορούμε ήδη να επιστήσουμε την προσοχή σε τρία γενικά συμπεράσματα :

- Κατ' αρχάς, υπάρχει μια σαφής εξέλιξη προς την κατεύθυνση όλο και μεγαλύτερης 'πολυπλοκότητας', η οποία είναι απαραίτητο να διαχειριστεί την πολυπλοκότητα των χρηματοπιστωτικών προϊόντων του σήμερα, καθώς οι απαιτήσεις του θεσμικού πλαισίου είναι ένα έργο που προορίζεται για υψηλής εξειδίκευσης ειδικούς και η τάση αυτή είναι απίθανο να αντιστραφεί.
- Δεύτερον, μπορούμε να δούμε ότι οι ρυθμιστικές αρχές έχουν την τάση να ακολουθούν τις βέλτιστες πρακτικές της αγοράς σχετικά με τη διαχείριση του κινδύνου. Είναι υποχρεωμένοι να το πράξουν, εάν θέλουν οι απαιτήσεις να έχουν αξιοπιστία. Το πλαίσιο της Βασιλείας 1 ήταν πολύ βασικό. Η Τροπολογία για τον κίνδυνο της αγοράς ήταν ήδη πολύ πιο εξελιγμένη με την αναγνώριση των εσωτερικών υποδειγμάτων VAR (σημαντικός καταλύτης με ευρεία χρήση σήμερα). Οι απαιτήσεις του πιστωτικού κινδύνου της Βασιλείας 2 ήταν επίσης βασισμένοι σε αυτό. Επιπλέον, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι μελλοντικοί κανονισμοί θα εξακολουθήσουν να ενσωματώνουν την τελευταία λέξη της εξέλιξης στη μοντελοποίηση του κινδύνου. Το πεδίο εφαρμογής των τύπων κινδύνου που ενσωματώνονται καθίσταται ευρύτερο. Η συμφωνία του 1988 επικεντρώθηκε στον πιστωτικό κίνδυνο, εισήχθη στη συνέχεια ο κίνδυνος αγοράς, και στη Βασιλεία 2 εμφανίστηκε ο λειτουργικός κίνδυνος. Μπορούμε εύλογα να αναμένουμε ότι οι μελλοντικές εξελίξεις 'θα κρατήσουν' σχετικά με τη διεύρυνση των ειδών κινδύνου που καλύπτονται.
- Η αναγνώριση των εσωτερικών μοντέλων VAR, και τα σχόλια που προαναφέρθηκαν για τη Βασιλεία 2, καθώς και οι υπεύθυνοι ρυθμίσεων όπως αυτές, υποδεικνύουν ότι αναγνωρίζουν ότι τα απλουστευμένα μοντέλα «ένα - για όλα» δεν αποτελούν λύση για την αποτελεσματική εποπτεία του χρηματοπιστωτικού τομέα, αλλά απαιτούνται διαφοροποιήσεις. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι μελλοντικές τάσεις θα περιλαμβάνουν τη συνεργασία με τις τράπεζες την επικύρωση των εσωτερικών τους υποδειγμάτων και δεν θα επιβάλλουν σε αυτές εξωτερικούς κανονισμούς.

Παρατηρήσεις επι των Πυλώνων της Βασιλείας

Μια ανασκόπηση της ιστορίας μπορεί να μας δώσει κάποιες ιδέες, αλλά μπορούμε να προχωρήσουμε περαιτέρω, αν εξετάσουμε λεπτομερέστερα τον πυλώνα II. Έτσι, επισημαίνεται ότι στην εισαγωγή της Βασιλείας II, αναφέρεται ότι: η Επιτροπή επιδιώκει επίσης να συνεχίσει να ασκεί στον τραπεζικό κλάδο, μέσω συζήτησης, τις επικρατούσες πρακτικές διαχείρισης του κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων των πρακτικών που αποσκοπούν να παράγουν ποσοτικά μέτρα κινδύνου και οικονομικού κεφαλαίου (*Basel Committee on Banking Supervision, 2004*). Το μέλλον βρίσκεται επομένως στην αύξηση της χρήσης των πλαισίων οικονομικού κεφαλαίου που θα ενσωματώσει ποσοτικά μέτρα των διαφόρων κινδύνων. Ένα ακόμα φλέγον θέμα είναι και αυτό που εκφράζεται ως «**Οικονομικό Κεφάλαιο**». Το Οικονομικό Κεφάλαιο είναι

¹²⁶ Εμπορική πράξη που συνιστάται στην απόκτηση εμπορεύματος ή συναλλάγματος σε μία αγορά και την άμεση μεταπώλησή του σε άλλη με σκοπό τον προσπορισμό κέρδους από τη διαφορά των τιμών που ισχύουν στους δύο τόπους.
<https://el.wiktionary.org/wiki/ορισμός>

παρόμοιο με το εποπτικό κεφάλαιο, εκτός από το ότι δεν έχει τη συντηρητική προκατάληψη, και είναι προσαρμοσμένο σε κάθε συγκεκριμένο κίνδυνο του εκάστοτε τραπεζικού προφίλ. Το 'Οικονομικό' Κεφάλαιο της εκάστοτε εταιρείας ανέρχεται στο απαραίτητο κεφάλαιο για να καλύψει ένα τραπεζικό κίνδυνο σε επίπεδο ομίλου, λαμβάνοντας υπόψη τη διάθεση ανάληψης κινδύνων του, και για να μετρηθεί με τα ίδια εσωτερικά μοντέλα. Αυτή είναι σαφώς μια απάντηση σε μια βασική πτυχή του πυλώνα II.

Ο Πυλώνας II είναι σύντομος και αόριστος, επειδή ούτε οι ρυθμιστικές αρχές, ούτε η βιομηχανία θα μπορούσαν να συμφωνήσουν σε μια ενιαία δέσμη κανόνων για τη διαχείριση, αλλά είναι ταυτόχρονα και ο «σπόρος» που θα οδηγήσει στην Βασιλεία III. Βασικά, σύμφωνα με τον πυλώνα II απαιτείται από τις τράπεζες :

- Ορισμός του κεφαλαίου για την κάλυψη όλων των σημαντικών κινδύνων τους, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που δεν καλύπτονται από τον πυλώνα I ως συνάρτηση του προφίλ κινδύνου της τράπεζας.
- Οι ρυθμιστικές αρχές θα αξιολογήσουν το πλαίσιο της τράπεζας που αφορά τον πυλώνα II, και η ανώτατη διοίκηση θα πρέπει να εγκρίνει και να ακολουθήσει την ΕΔΑΚΕ¹²⁷ (IOAAP).
Αυτό με απλά λόγια σημαίνει ότι οι τράπεζες θα ενθαρρυνθούν να δημιουργήσουν ολοκληρωμένα το πλαίσιο του οικονομικού κεφαλαίου, και ότι οι ρυθμιστικές αρχές θα τις αξιολογήσουν.

Πυλώνας III. Ποια θα είναι η επόμενη κίνηση; Ο Πυλώνας II είναι ένα ισχυρό κίνητρο και για τους ακαδημαϊκούς και για τη βιομηχανία, στο να εργαστούν για την ολοκληρωμένη μέτρηση και διαχείριση του κινδύνου και των απαραίτητων διαδικασιών. Αυτό το ρυθμιστικό πλαίσιο εκτιμάται ότι θα λειτουργήσει ως καταλύτης.

Τα εσωτερικά υποδείγματα (μοντέλα) θα πρέπει να ελέγχονται από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές, οι οποίες θα μπορούν να τα συγκρίνουν, μεταξύ των τραπεζών από όπου προέρχονται, και να αρχίσουν να μοιράζονται τις εμπειρίες τους με διεθνείς αρχές πλέον όπως είναι η Επιτροπή της Βασιλείας. Αυτό θα οδηγήσει πιθανότατα σε κάποια 'τυποποίηση', όχι μόνο κάποιων συγκεκριμένων μοντέλων, αλλά επίσης και των κύριων κανονιστικών αρχών.

Η Βασιλεία III θα πρέπει να είναι απλώς η έγκριση των ρυθμιστικών αρχών για τις τράπεζες στο να βασίζονται σε εσωτερικά υποδείγματα (μοντέλα) για τον υπολογισμό των εποπτικών κεφαλαιακών απαιτήσεων τους, σύμφωνα με ένα σύνολο βασικών κανόνων, που θα υποστηρίζονται από εσωτερικούς ελέγχους. Οι πιο προηγμένες τράπεζες, τότε θα έχουν σαφώς ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, ιδίως αυτές των οποίων η στρατηγική είναι να έχουν ένα προφίλ χαμηλού κινδύνου. Επί του παρόντος, οι περισσότερες τέτοιου τύπου τράπεζες, πρέπει να κρατήσουν τα επίπεδα του κεφαλαίου τους πάνω από αυτό που πραγματικά χρειάζεται σε συνάρτηση με το επίπεδο κινδύνου τους. Αυτός είναι και ο λόγος που πολλές έχουν εμπλακεί σε κανονιστικές πράξεις 'αρμπιτράζ' του κεφαλαίου .

¹²⁷ ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ 8/459/27.12.2007 - ΦΕΚ 2456/Β'/31.12.2007. Εσωτερική Διαδικασία Αξιολόγησης της Κεφαλαιακής Επάρκειας (ΕΔΑΚΕ) των Επιχειρήσεων Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών και Διαδικασία Εποπτικής Εξέτασης και Αξιολόγησης (ΔΕΕΑ) της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.
http://www.dsnet.gr/Epikairothta/Nomothesia/apof8_459_07.htm σελ. 1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ Επίτευξη οικονομικής σταθερότητας στην ενιαία αγορά μέσω της αυξημένης εποπτείας

Θα απαιτούσε μια ακριβή ανάλυση κόστους-οφέλους για κάθε ενιαία νομική πράξη που εγκρίθηκε καθώς και η πραγματική εφαρμογή και επιβολή τους, προκειμένου να εκτιμηθεί επαρκώς η συνολική αποτελεσματικότητα του νέου δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ¹²⁸. Κατά κανόνα όμως η νομική βάση όσον αφορά τη δημοσιονομική ρύθμιση, και την εποπτεία είναι σαφώς πιο ισχυρή. Παρόλα αυτά, η χρήση του όρου «υπερβολική ρύθμιση», δεν είναι ακατάλληλη στην περίπτωση αυτή.

Η ευρωπαϊκή οικονομική νομοθεσία σήμερα καλύπτει σχεδόν κάθε τομέα των οικονομικών δραστηριοτήτων στην ΕΕ. Περισσότερη νομοθεσία δεν οδηγεί απαραίτητα σε υψηλότερα επίπεδα οικονομικής σταθερότητας, επάρκεια της αγοράς και προστασία του καταναλωτή. Το μόνο που απαιτείται είναι επίβλεψη και εφαρμογή της νομοθεσίας. Αυτά μπορούν να επιτευχθούν από τις εθνικές τραπεζικές εποπτικές αρχές, στον τομέα της αγοράς και ασφάλειας κεφαλαίου.

Στις ελεύθερες οικονομίες οι τράπεζες αποτελούν τη βάση της οικονομικής ανάπτυξης¹²⁹. Συνεπώς η άρτια λειτουργία τους συνεπάγεται την προστασία του γενικότερου συμφέροντος. Σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία, φορείς της εποπτείας είναι οι εθνικές αρχές οι οποίες είναι εξουσιοδοτημένες βάση του νόμου να ελέγχουν τα πιστωτικά ιδρύματα¹³⁰. Ως εποπτεία λοιπόν του χρηματοπιστωτικού συστήματος, νοείται η νομοθετικά προβλεπόμενη αρμοδιότητα μιας διοικητικής αρχής να αποφασίζει για τη σύσταση των τραπεζών και να επιβλέπει τη λειτουργία τους ρυθμιστικά, ελεγκτικά και κυρωτικά ώστε να επιτυγχάνονται οι στόχοι της εθνικής οικονομικής πολιτικής.

Στην Ελλάδα, αρμόδια εποπτική αρχή είναι η Τράπεζα της Ελλάδος, σύμφωνα με το νόμο 2548/1997 αλλά και το ίδιο το καταστατικό της¹³¹. Σύμφωνα με αυτό τον νόμο, η Τράπεζα της Ελλάδος, ασκεί την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων (τράπεζες, εταιρίες χρηματοδότησης μίσθωσης, αμοιβαίων εγγυήσεων ταμείων αντεγγύησης, ανταλλακτηρίων συναλλάγματος και εταιριών διαμεσολάβησης στις διατραπεζικές αγορές¹³². Σε περιπτώσεις παραβάσεων επιβάλλονται διοικητικές κυρώσεις, μεταξύ των οποίων μπορεί να είναι η άτοκη κατάθεση στην τράπεζα της Ελλάδος διάρκειας ενός έτους ή και προστίμου υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου. Η εποπτεία μπορεί να διακριθεί σε προληπτική(κατά τη σύσταση και έναρξη της λειτουργίας τους), και σε εποπτεία που ασκείται κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους. Για παράδειγμα, η χορήγηση μιας άδειας θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για τη λειτουργία μιας τράπεζας,¹³³ και ανήκει στο σκέλος της προληπτικής εποπτείας.

Η χορήγηση μπορεί να γίνεται:

- α) με Υποβολή αίτησης στην Τράπεζα της Ελλάδος από τους ιδρυτές ή την εξουσιοδοτημένη ιδρυτική επιτροπή (αν είναι πολυμετοχικό πιστωτικό ίδρυμα).
- β) Υποβολή στην τράπεζα της Ελλάδος της εγγυητικής επιστολής που απαιτείται από αυτήν, συνήθως ισόποσης προς το κεφάλαιο του υπό ίδρυση πιστωτικού ιδρύματος.

¹²⁸ Christos V. Gortsos, *The Single Supervisory Mechanism (SSM), Legal aspects of the first pillar of the European Banking Union*.

¹²⁹ Οι τράπεζες και η Εποπτεία τους (Δίκαιο του Τραπεζικού Συστήματος) Σπυρίδων Δ. Ψυχομάνη, Αναπληρωτής Καθηγητής Νομικής, εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2006 σελ 177

¹³⁰ (άρθρο 1, παρ. 4, οδηγίας 2000/12/ΕΚ)

¹³¹ (άρθρο 2 παρ. 1, εδ. δ' και άρθρο 55 Α του καταστατικού.

¹³² (άρθρο 8, παρ. 1 Ν. 2548/97)

¹³³ Οι τράπεζες και η Εποπτεία τους (Δίκαιο του Τραπεζικού Συστήματος) Σπυρίδων Δ. Ψυχομάνη, Αναπληρωτής Καθηγητής Νομικής, εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2006 σελ. 186

γ) Κατάθεση του ελαχίστου κεφαλαίου σε μετρητά σε πίστωση του ανοιχθέντος για τη συγκέντρωση κεφαλαίου λογαριασμού.

δ) Γνωστοποίηση της ταυτότητας των κατόχων και του ποσοστού συμμετοχής τους. ε) Γνωστοποίηση στην Τράπεζα της Ελλάδος δύο υπευθύνων για τον καθορισμό της δραστηριότητας του ιδρύματος, εκ των οποίων ο ένας τουλάχιστον πρέπει να συμμετέχει στο διοικητικό συμβούλιο.

στ) Υποβολή προγράμματος επιχειρηματικής δράσης με χρονοδιάγραμμα επίτευξης των στόχων.

ζ) Υπεύθυνη δήλωση της προέλευσης του κεφαλαίου των μετόχων.

Εποπτεία κατά την εγκατάσταση και χωρίς εγκατάσταση ενός πιστωτικού ιδρύματος στη χώρα μας

Σύμφωνα με τη θεωρία της πραγματικής έδρας, τα πιστωτικά ιδρύματα που ιδρύθηκαν και λειτουργούν στην Ελλάδα, οφείλουν να έχουν και την κεντρική διοίκησή τους στην χώρα μας (Οδηγία 2000/12/ΕΚ). Σε περίπτωση απόκτησης άδειας και πραγματικής Έδρας στην Ελλάδα μιας τρίτης χώρας (δηλαδή μη μέλους της ΕΕ), θα αντιμετωπίζεται σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο. Σε περίπτωση ίδρυσης υποκαταστημάτων, δηλαδή μονάδων εκμετάλλευσης ενός πιστωτικού ιδρύματος που δεν έχει νομική προσωπικότητα, όλες οι πράξεις του διενεργούνται μέσω της δραστηριότητας του παραπάνω πιστωτικού ιδρύματος. Στην έννοια του υποκαταστήματος ανήκει και η θυρίδα συναλλαγών, ένα μικρό υποκατάστημα δηλαδή με δυνατότητα παροχής περιορισμένων τραπεζικών εργασιών.

Κατά την εποπτεία χωρίς εγκατάσταση ενός πιστωτικού ιδρύματος στη χώρα μας, δηλαδή την Εποπτεία παροχής υπηρεσιών, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία, επιτρέπεται η παροχή υπηρεσιών διασυνοριακά εντός της Ευρωπαϊκής ένωσης, από το ένα κράτος μέλος σε άλλο, εφόσον αυτό γνωστοποιηθεί στην Τράπεζα της Ελλάδος, από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους, καθώς και οι αμοιβαία αναγνωρισμένες δραστηριότητες που πρόκειται να ασκηθούν.

Η ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης, με τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου (EMF)¹³⁴.

Η αναβάθμιση του ρόλου του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) απασχολεί ιδιαίτερα το Eurogroup. Οι υπάρχουσες σκέψεις στην Ευρωζώνη, σχετικά με τον ρόλο του ΕΜΣ εξετάζονται σοβαρά κατά τη διαδικασία εμβάθυνσης της ΟΝΕ, με προοπτική να ληφθούν αποφάσεις μέχρι τα μέσα του 2018. Οι χώρες μέλη, στο σύνολό τους, σχεδόν, επιθυμούν την αύξηση των αρμοδιοτήτων του ΕSM, διότι πιστεύουν ότι θα μπορούσε να παίξει καθοριστικό ρόλο εγγυητή στην σταθεροποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα στο χώρο της Ε.Ε., γενικότερα και στην εξυγίανση των τραπεζικών ιδρυμάτων γενικότερα, γεγονός απαραίτητο για την εξασφάλιση της εγγύηση των καταθέσεων. Αναμένεται, μάλιστα ότι, η Κομισιόν θα υποβάλει προτάσεις για την δημιουργία ενός κονδυλίου στον προϋπολογισμό της Ευρωζώνης, το οποίο θα υποστηρίξει σχετικές μεταρρυθμίσεις στην Ευρωζώνη και θα εδραιώσει την τραπεζική ένωση, χωρίς να στρέψει το επιχειρησιακό ενδιαφέρον αποκλειστικά στο κέντρο δημιουργώντας έτσι αδρανείς επιχειρηματικές ζώνες στην περιφέρεια.

Για να επιτευχθεί αυτό, απαιτείται οργανωμένη προσπάθεια, εκπαίδευση και κυρίως κεφάλαια τα οποία συζητείται ότι θα παρέχονται από τα ονομαζόμενα Ταμεία Συνοχής. Άλλοι πάλι πιστεύουν ότι κάτι τέτοιο δεν είναι τόσο εύκολο να πραγματοποιηθεί σήμερα στην ΕΕ, στο βαθμό που είχε πετύχει στην πράξη κατά

¹³⁴ Στο τραπέζι του Eurogroup η σύσταση Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου.
<http://www.tanea.gr/news/economy/article/5475981/sto-trapezi-toy-eurogroup-h-systash-eyrwpaikoy-nomismatikoy-tameioy/8>
Οκτ. 2017

την ενοποίηση της Γερμανίας, όπου αναπτύχθηκε και εφαρμόστηκε σχέδιο αποκέντρωση σε πολλούς τομείς, μεταξύ αυτών και του οικονομικού. Την εποχή εκείνη, η Bundesbank, είχε οργανώσει τεράστια κλίμακα αποστολές χρημάτων προς τις τράπεζες της "πρώην" Ανατολικής Γερμανίας, οι οποίες δεν διέθεταν Μάρκα.

Δεδομένου ότι οι συνθήκες πλέον δεν συναινούν για παρόμοιες πολιτικές, η Κομισιόν εξετάζει επίσης το ενδεχόμενο δημιουργίας ενιαίου προϋπολογισμού που θα στηρίζει την αποκέντρωση της επιχειρηματικότητας.

Ήδη προωθείται η δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου (EMF) το οποίο θα βασίζεται μεν στην τεχνοκρατία, αλλά θα λειτουργεί με πλήρη διαφάνεια σαν αντιπροσωπευτική οντότητα και όχι σαν ιδιωτική εταιρία όπως λειτουργεί το ΔΝΤ. Ένας παρόμοιος οργανισμός θα στηρίζεται στα φορολογικά έσοδα των χωρών μελών της Ευρωζώνης, αλλά θα είχε και τη δυνατότητα να δανείζεται και από τις "Αγορές".

Εδώ θα συμφωνήσουμε με κάποιους παρατηρητές¹³⁵ οι οποίοι πιστεύουν ότι η δημιουργία Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου, αντί να εξαλείψει τις ανισότητες θα τις οξύνει ακόμα περισσότερο.

Επίσης πιστεύουμε ότι η σκέψη δανεισμού του ENT από τις "Αγορές", αφενός το κατατάσσει στην κατηγορία των κερδοφόρων πιστωτικών ιδρυμάτων, με όλα τα κακά που συνεπάγονται από αυτό και αφετέρου το καθιστά ιδιαίτερα ευάλωτο στις διεθνείς οικονομικές κρίσεις. Από εκπρόσωπο του Γερμανικού Υπουργείου Οικονομικών, πληροφορηθήκαμε ότι ο Γερμανός υπουργός Οικονομικών Β. Σόιμπλε υποστήριξε ένθερμα, στο Eurogroup του Οκτωβρίου 2017, τις θέσεις της Γερμανίας σχετικά με τη μετατροπή του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας σε επίσημο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο¹³⁶ που να μπορέσει να αναλάβει επιτυχώς το ρόλο του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου για τη χορήγηση δανείων σε κράτη-μέλη της Ευρωζώνης.

Ασχέτως όμως με τις επικρίσεις που δέχεται μια τέτοια πρόταση από ανεξάρτητους παρατηρητές, η Κομισιόν η Γερμανία υπό την Μέρκελ και η κυβέρνηση της Γαλλίας που αντιπροσωπεύεται από τον Μακρόν, τίθενται ανοιχτά υπέρ της πρότασης δημιουργίας Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου για τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης, με την προϋπόθεση να συμμετέχουν σε αυτό και ιδιώτες πιστωτές, κάτι που περιπλέκει ακόμα περισσότερο τα πράγματα και θολώνει το τοπίο, δημιουργώντας υποψίες κερδοφορίας και αδιαφάνειας. Στην προϋπόθεση αυτή της κυβέρνησης της Γερμανίας δεν συμφωνεί το Παρίσι.

Το γερμανικό υπουργείο Οικονομικών προτείνει συγκεκριμένα, ένα Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο, που θα ενεργεί προληπτικά σε περίπτωση που κάποιο κράτος μέλος δεν μπορεί να εξυπηρετήσει το χρέος του. Αυτό όμως σημαίνει ότι το νέο ENT είναι υποχρεωμένο, ή έχει την αρμοδιότητα να επιβάλλει την τήρηση του Συμφώνου Σταθερότητας, που μέχρι σήμερα είναι καθήκον της Κομισιόν. Μια επικάλυψη των δραστηριοτήτων της Κομισιόν στα οικονομικά θέματα ή και πλήρης παραγκώνισή της, παράλληλα με την συγκέντρωση τεράστιων κεφαλαίων προερχόμενων από τη φορολογία των κρατών μελών, που θα τα διαχειρίζεται μια μικρή σχετικά ομάδα υπαλλήλων, αφενός απαιτεί ιδιαίτερη αποφασιστικότητα και τόλμη και αφετέρου, θέτει το οικοδόμημα σε νέους κινδύνους πρόκλησης κρίσης, παρόμοιους με εκείνους των τραπεζών.

Στις παραπάνω προτάσεις και προβληματισμούς, δεν έχει ακόμα αποφανθεί το Eurogroup και συνεπώς δεν πρόκειται να ληφθούν άμεσες αποφάσεις, αλλά προβλέπεται ότι το θέμα θα συζητηθεί σύντομα για να αρχίσει η διαδικασία εμβάθυνσης της Ευρωζώνης. Η Κομισιόν, πάντως, έχει προγραμματίσει να θέσει το θέμα στο τραπέζι στις αρχές Δεκεμβρίου 2018.

¹³⁵ ΠΗΓΗ: premium.paratiritis.gr

¹³⁶ Απόσπασμα από εκπρόσωπο του γερμανικού υπουργείου Οικονομικών σε σχετική ερώτηση της Deutsche Welle.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ Ο διαχωρισμός των λειτουργιών εποπτείας από τις λειτουργίες νομισματικής πολιτικής μέσω της δημιουργίας Σινικών Τειχών.

Η διασφάλιση της συνεπούς εφαρμογής κανονισμών και πολιτικών εποπτείας.

Η τραπεζική εποπτεία στην Ευρωζώνη, βασίζεται στην ΕΚΤ και στις εθνικές τράπεζες των χωρών μελών οι οποίες έχουν αναλάβει την ασφάλεια του χρηματοπιστωτικού συστήματος και την επιτάχυνση της οικονομικής ολοκλήρωσης.¹³⁷ Οι πολίτες της Ευρωζώνης έχουν αντιληφθεί πλέον, ότι επηρεάζονται από τις οικονομικές κρίσεις, καθώς επίσης, ότι οι κρίσεις αυτές μεταδίδονται αστραπιαία από το ένα κράτος στο άλλο σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ με δυσμενείς συνέπειες ακόμα και για τις ισχυρές οικονομίες.¹³⁸

Η εντατικοποίηση της τραπεζικής εποπτεία στην ΕΕ, κρίθηκε αναγκαία με στόχο την αποφυγή τυχόν διασυννοριακή εξάπλωση μια κρίσης, που θα είναι τόσο μεγαλύτερη όσο αυξάνεται η συνεργασία και η αλληλεξάρτηση των τραπεζών της Ευρωζώνης.

Βασική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι η απρόσκοπτη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Στήριξης, πράγμα που επιτυγχάνεται με τη συνεργασία των Εθνικών Αρχών των χωρών μελών, οι οποίες με τη σειρά τους επιβλέπουν τις άλλες τράπεζες που ανήκουν στην επικράτειά τους.

Το σπουδαιότερο έργο της όπως προβλέπεται από τη νομοθεσία, είναι να συντονίζει όλες τις εποπτικές δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στην ΕΕ, και να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα όπως αυτά προβλέπονται στην παραπάνω νομοθεσία για τη διασφάλιση και εφαρμογή των κανονισμών.

Παρόλο που ΕΚΤ είναι ανεξάρτητο όργανο στην ΕΕ, είναι υποχρεωμένη, για λόγους διαφάνειας, να λογοδοτεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αλλά και στο Συμβούλιο σε τακτά χρονικά διαστήματα, όπως προβλέπουν οι κανονισμοί αλλά και όποτε αυτή κρίνει ότι πρέπει άμεσα να ενημερωθεί η ηγεσία της Ευρώπης.

Η ΕΚΤ από την άλλη, είναι υπεύθυνη για την αποτελεσματική και συνεπή λειτουργία του ΕΕΜ. Επιβλέπει τη λειτουργία του συστήματος βάσει του καταμερισμού αρμοδιοτήτων μεταξύ της ΕΚΤ και των ΕΑΑ, βάση του **Κανονισμού 1024/2013 του Συμβουλίου**¹³⁹, της 15ης Οκτωβρίου 2013, για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και του **Κανονισμού της ΕΚΤ/2014/17**¹⁴⁰ της 16ης Απριλίου 2014 που θεσπίζει το πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ της ΕΚΤ, των εθνικών αρμόδιων αρχών και των εθνικών εντεταλμένων αρχών εντός του ενιαίου εποπτικού μηχανισμού.

Εκτός από την νομισματική πολιτική στην Ευρωζώνη, η ΕΚΤ είναι υπεύθυνη για τη χορήγηση αλλά και ανάκληση των αδειών των τραπεζών και την επιβολή κυρώσεων σε τράπεζες οι οποίες δεν συμμορφώνονται για να αποφευχθούν ή να αντιμετωπιστούν μελλοντικές κρίσεις.

¹³⁷ Ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός σε 3 λεπτά – YouTube. <https://www.youtube.com/watch>, 2014

¹³⁸ Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός - ECB Banking Supervision, <https://www.bankingsupervision.europa.eu/about/thessm/html/index.el.html>

¹³⁹ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1024/2013 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 15ης Οκτωβρίου 2013 για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων

¹⁴⁰ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 468/2014 — μηχανισμός τραπεζικής εποπτείας της ΕΕ (κανονισμός για το πλαίσιο ΕΕΜ)

Αλλά δεν εποπτεύει μόνον τις τράπεζες, καθώς ο τομέας αρμοδιοτήτων της επεκτείνεται σε πιστωτικά ιδρύματα, χρηματοδοτικές εταιρίες, και εταιρίες συμμετοχών, τόσο στην ΕΕ, όσο και σε υποκαταστήματα των ευρωπαϊκών τραπεζών σε τρίτες χώρες ή σε χώρες που δεν αποτελούν μέλη της Ευρωζώνης.

Συνολικά η ΕΚΤ είναι υπεύθυνη για την εποπτεία εκατόν είκοσι πέντε(125) σημαντικών τραπεζών ή ομίλων τραπεζών που εδρεύουν στην Ευρωζώνη και είναι άμεσα εποπτευόμενες από αυτήν¹⁴¹ ως αμιγώς εποπτευόμενες οντότητες. Για τους ομίλους, συγκεκριμένα λαμβάνεται υπόψη το συνολικό ενεργητικό τους που υπολογίζεται από το σύνολο των επιχειρήσεων επιχειρήσεων που τους απαρτίζουν μαζί με τις θυγατρικές τους και τα υποκαταστήματα που διαθέτουν σε άλλα κράτη μέλη ή ακόμα και σε χώρες εκτός ΕΕ.

Οι τράπεζες και οι όμιλοι έχουν ήδη καταταχθεί σε σημαντικές και μη σημαντικές χρηματοπιστωτικές οντότητες των οποίων το ενεργητικό είναι πέντε δισεκατομμύρια ευρώ ή αποτελεί το είκοσι τα εκατό του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος της χώρας στην οποία εδρεύει ο όμιλος.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι οικονομικές συνθήκες μεταβάλλονται συνεχώς, όπως μεταβάλλονται και οι συμμαχίες μεταξύ τραπεζών και ομίλων, η κατάταξη τους σε σημαντικούς και μη σημαντικούς ομίλους δεν μπορεί να είναι σταθερή στο διηνεκές. Για τον λόγο αυτό, η κατάταξή τους είναι δυνατόν να επαναπροσδιορισθεί οποιαδήποτε στιγμή συμπληρώσουν τις κατάλληλες προϋποθέσεις και να μεταπηδήσουν από τη μια κατηγορία στην άλλη. Ο επαναπροσδιορισμός αυτός μπορεί να γίνει από την ΕΚΤ, είτε με ίδια πρωτοβουλία εφόσον το κρίνει σκόπιμο, είτε με πρόταση της Εθνικής τράπεζας που εποπτεύει την συγκεκριμένη οντότητα. Εκτός από τους παραπάνω ομίλους, η ΕΚΤ οποιοδήποτε τραπεζικό ίδρυμα ενός ομίλου σε καθαρά αποκλειστική βάση, αν το ίδρυμα αυτό έχει λάβει στήριξη από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης, ή ανήκει στην κατηγορία των συστημικών ιδρυμάτων της χώρας μέλους.

Τα πιστωτικά ιδρύματα που δεν θεωρούνται σημαντικά, εποπτεύονται άμεσα από την αντίστοιχη εποπτική αρχή του κράτους μέλους, αλλά πάντα σε συνεργασία με την ΕΚΤ, η οποία επιπλέον μπορεί να ελέγξει οποιαδήποτε μη σημαντική τράπεζα στην Ευρωζώνη εφόσον υποπέσει στην αντίληψή της ότι δεν εφαρμόζει τους κανονισμούς και δεν ελέγχεται αποτελεσματικά από την Εθνική Τράπεζα.

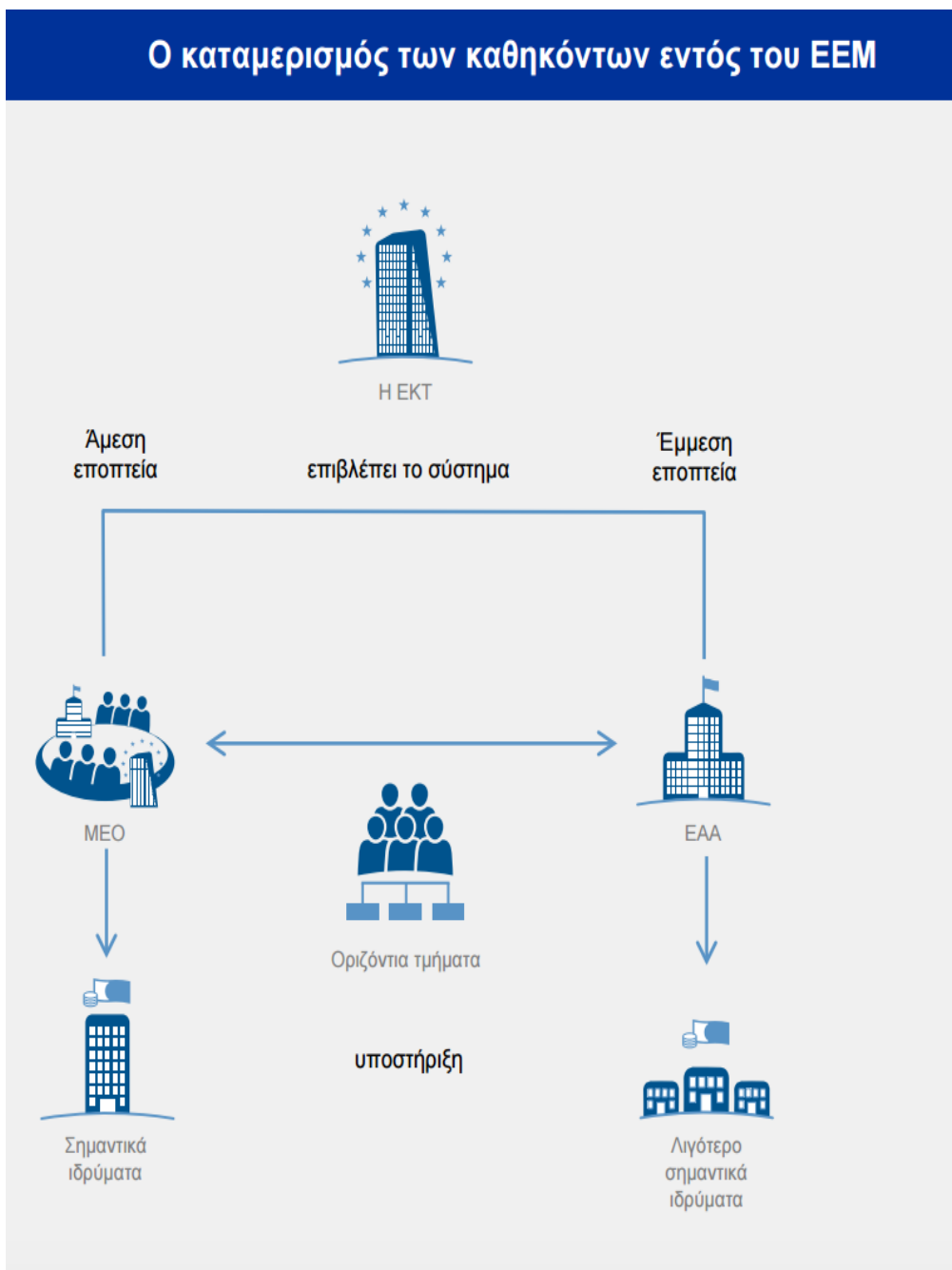
Η ΕΚΤ, έχει επίσης τη δυνατότητα να συνεργάζεται ή ακόμα και να εποπτεύει τράπεζες που δεν εμπίπτουν στις καθορισμένες αρμοδιότητές τους εφόσον της ζητηθεί και συνυπογραφεί ειδικό μνημόνιο συνεννόησης.

Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της η ΕΚΤ εφαρμόζει τους νόμους της ΕΕ και όταν χρειαστεί, την εθνική νομοθεσία των κρατών-μελών. Η ΕΚΤ υπακούει σε τεχνικά πρότυπα της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών(ΕΑΤ), τα οποία έχουν εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ακολουθεί το εγχειρίδιο εποπτείας της ΕΑΤ. Επίσης, κατά περίπτωση, εκπονεί δικά της πρότυπα και μεθοδολογίες λαμβάνοντας υπόψη και τις εθνικές επιλογές και τη νομοθεσία των κρατών-μελών¹⁴².

¹⁴¹ Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση <http://www.hba.gr/EuropeanAssociation?sectiontype=SSM>

¹⁴² ΕΚΤ. Οδηγός Τραπεζικής Εποπτείας Νοέμβριος 2014 σελ. 6 παρ. 4

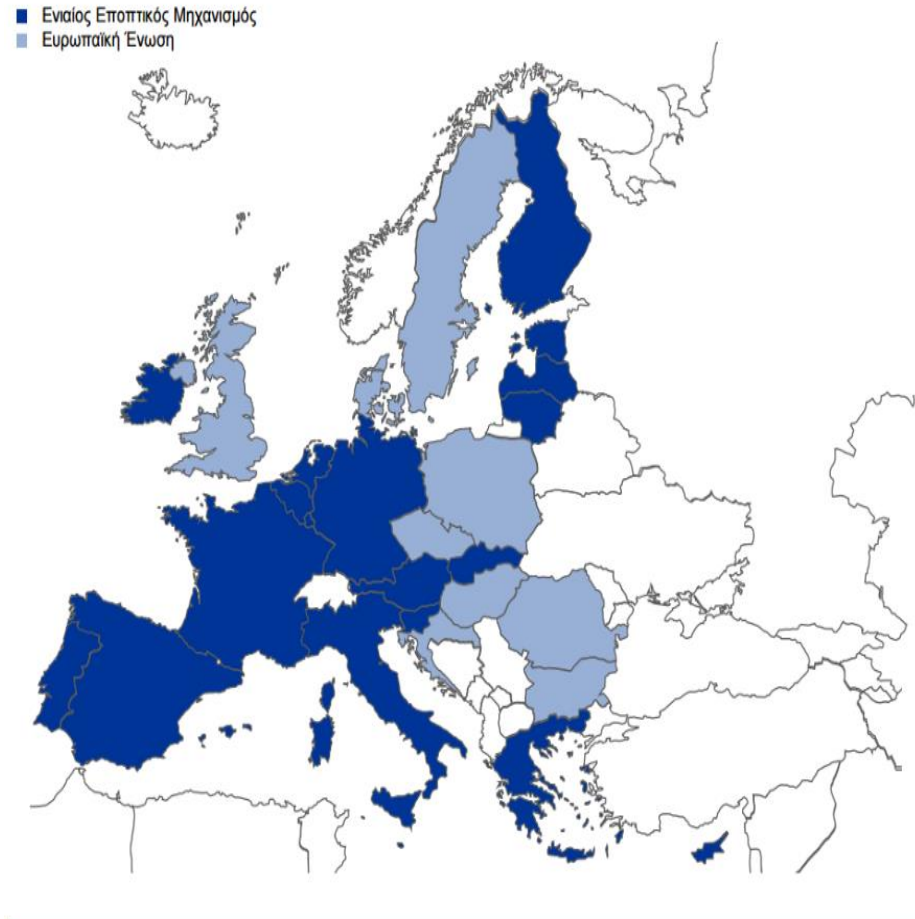
Πίνακας 5. Ευρωπαϊκός Εποπτικός Μηχανισμός

Ποιες χώρες συμμετάσχουν

- Όλες οι χώρες της ζώνης του ευρώ συμμετέχουν αυτομάτως στον ΕΕΜ.
- Δυνατότητα συμμετοχής έχουν και άλλες χώρες της ΕΕ οι οποίες δεν χρησιμοποιούν το ευρώ ως νόμισμά τους. Για τον σκοπό αυτό, οι εθνικές εποπτικές αρχές καθιερώνουν «στενή συνεργασία» με την ΕΚΤ.

Χώρες που συμμετέχουν στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό

Δημιουργία Σινικών Τειχών

Σύμφωνα με τον κανονισμό SSM, η ΕΚΤ υποχρεούται να θεσπίζει και να δημοσιοποιεί όλους τους αναγκαίους εσωτερικούς κανόνες, συμπεριλαμβανομένων κανόνων για το επαγγελματικό απόρρητο και για τις ανταλλαγές πληροφοριών, προκειμένου να διασφαλίζεται ο διαχωρισμός των λειτουργιών εποπτείας από τις λειτουργίες νομισματικής πολιτικής και τα λοιπά καθήκοντα της ΕΚΤ¹⁴³. Κατά συνέπεια, έχει ξεκινήσει η κατάρτιση εσωτερικών κανόνων που διασφαλίζουν αυτόν τον διαχωρισμό, συνδυάζοντας συγκεκριμένα τον οργανωτικό διαχωρισμό με τον διαχωρισμό των ροών πληροφοριών.

Όπως περιγράφεται παραπάνω, έχει συγκροτηθεί αυτόνομο Εποπτικό Συμβούλιο – ως όργανο ξεχωριστό από το Διοικητικό Συμβούλιο – το οποίο εκπονεί και εκτελεί αποφάσεις. Οι συζητήσεις του Διοικητικού Συμβουλίου σχετικά με ζητήματα εποπτείας θα διαχωρίζονται αυστηρώς από τις συζητήσεις επί άλλων θεμάτων, θα έχουν διαφορετική ημερήσια διάταξη και θα γίνονται στη διάρκεια διαφορετικών συνεδριάσεων.

Όσον αφορά τον διαχωρισμό των ροών πληροφοριών, η ΕΚΤ διαθέτει εμπειρία στην ανάπτυξη και εφαρμογή θεσμικών και λειτουργικών ρυθμίσεων για τον ασφαλή διαχωρισμό των πληροφοριών (π.χ. προκειμένου να διασφαλίζεται η δημιουργία «σινικού τείχους» μεταξύ των πληροφοριών που αφορούν την ΕΚΤ και εκείνων που αφορούν το ΕΣΣΚ).

Για τον διαχωρισμό μεταξύ νομισματικής και εποπτικής πολιτικής, οι εσωτερικοί κανόνες θα βασιστούν ιδίως στα συστήματα διαχείρισης εγγράφων και αρχείων της ΕΚΤ, τα οποία διαθέτουν χαρακτηριστικά ασφαλείας (όπως ομάδες/δικαιώματα πρόσβασης) που επιτρέπουν/περιορίζουν την πρόσβαση σε έγγραφα και φακέλους αρχείων, καθώς και στο καθεστώς εμπιστευτικότητας που ισχύει στην ΕΚΤ, βάσει του οποίου γίνεται η διαβάθμιση και η επεξεργασία των ευαίσθητων πληροφοριών της.

Συμπερασματικά, η δημιουργία σινικών τειχών διασφαλίζει τον αποτελεσματικό διαχωρισμό των νομισματικών καθηκόντων της ΕΚΤ, από τα εποπτικά της καθήκοντα.¹⁴⁴

¹⁴³ Goodhart, CAE and Schoemaker, *Institutional Separation between Supervisory and Monitoring Agencies, 1993*, editor, *The Central Bank and the financial system*, Machmillan Press, London 1993

¹⁴⁴ Χ. Γκόρτσος, *Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση, μια συνοπτική θεώρηση των θεσμικών και κανονιστικών διατάξεων*, 2015, σελ.

Κατά τους Thorsten Beck και Daniel Gross στο Monetary Policy and Banking supervision instead of separation... ζένας αυστηρός διαχωρισμός ή κινέζικα τείχη, μεταξύ της εποπτικής και της νομισματικής εποπτείας δεν είναι επιθυμητός κατά τη διάρκεια της τελικής κρίσης, όταν η σταθερότητα της οικονομίας, αποτελεί τη μεγαλύτερη απειλή για μια νομισματική πολιτική που στοχεύει στη σταθερότητα των τιμών. Το βασικό πρόβλημα που παρακωλύει σήμερα την ΕΚΤ είναι, ότι δεν διαθέτει λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση της υγείας του τραπεζικού συστήματος, η οποία συχνά είναι εξαιρετικά εμπιστευτική. Τα κινέζικα τείχη όμως δεν μπορούν να λύσουν αυτό το πρόβλημα. Επιπλέον, το νέο προτεινόμενο εποπτικό συμβούλιο θα αποτελείται σε μεγάλο βαθμό από εκπροσώπους των ιδίων ιδρυμάτων, που κυριαρχούν επίσης στο Διοικητικό Συμβούλιο. Δεν έχει νόημα να υπάρχουν κινεζικά τείχη μεταξύ δύο επιτροπών που επικαλύπτονται σε μεγάλο βαθμό. Επιπλέον, ορισμένα μέλη των Εποπτικών Συμβουλίων θα πρέπει να είναι ανεξάρτητα προκειμένου να μειώσουν την τάση των εποπτών να καθυστερήσουν αδικαιολόγητα την αναγνώριση των απωλειών¹⁴⁶.

¹⁴⁵ Thorsten Beck και Daniel, Gross Monetary Policy and Banking supervision instead of separation, nu 286, 2012.

¹⁴⁶ Thorsten Beck και Daniel, Gross Monetary Policy and Banking supervision instead of separation, nu 286, 2012.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ Μια σύντομη ανάλυση κόστους-οφέλους

Πλεονεκτήματα

Ως πλεονεκτήματα θεωρούνται τα θετικά αποτελέσματα που επιδεικνύουν οι ευρωπαϊκοί θεσμοί όσον αφορά τις αιτίες των κρίσεων. Επιπρόσθετα, έχει αποφευχθεί μια προσέγγιση "δύο ταχυτήτων" στις ρυθμίσεις, δεδομένου ότι, οι περισσότεροι κανόνες του νέου δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ και, βεβαίως, οι κανόνες της ενιαίας αγοράς ισχύουν και για τα 28 κράτη μέλη.

Ωστόσο, τα σημαντικότερα επιτεύγματα είναι ο καθορισμός του SSM και η έγκριση του πλαισίου εξυγίανσης, και πιο συγκεκριμένα ο ακαδημαϊκός διάλογος για τη δημιουργία υπερεθνικών εποπτικών αρχών για το ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό σύστημα¹⁴⁷.

Πολύ σημαντικό επίτευγμα ήταν και η υιοθέτηση ενός συνολικού πλαισίου ανάκαμψης τραπεζών. Όταν ένα ή περισσότερα πιστωτικά ιδρύματα εκτίθενται σε αφερεγγυότητα και δεν είναι δυνατή η εξεύρεση λύσης, οι εποπτικές αρχές και οι κυβερνήσεις αντιμετωπίζουν τρεις επιλογές¹⁴⁸:

- ✓ να χρησιμοποιήσουν τα χρήματα των φορολογουμένων για την διάσωση των πιστωτικών ιδρυμάτων με χαμηλή κεφαλαιοποίηση,
- ✓ να επιλύσουν τα προβλήματα των αφερέγγυων πιστωτικών ιδρυμάτων μέσω των αρμόδιων αρχών επίλυσης διαφορών
- ✓ να αποσύρουν την αρμοδιότητα εκκαθάρισης των αφερέγγυων πιστωτικών ιδρυμάτων και στη συνέχεια να ενεργοποιήσουν ένα σύστημα εγγύησης των καταθέσεων

Γενική αξιολόγηση - Κόστος¹⁴⁹

Η μεγάλη πλειοψηφία της ρυθμιστικής ατζέντας είναι ένα δυαδικό προϊόν των συνθηκών υπό τις οποίες εγκρίθηκε. Σχεδόν καμία από τις εγκριθείσες νομικές πράξεις δεν περιέχει μια ισχυρή ανάλυση κόστους-οφέλους των επιπτώσεών τους. Άλλες επιβαρύνσεις επήλθαν σαν αποτέλεσμα της ταχείας εφαρμογής των νομικών πράξεων, καθώς ένας τεράστιος βαθμός συμμόρφωσης επιβλήθηκε στους οικονομικούς φορείς. Αναλυτικότερα, η ανάγκη των πιστωτικών ιδρυμάτων να συγκεντρώσουν σημαντικές ποσότητες νέων κεφαλαίων σε σύντομο χρονικό διάστημα και να ανταποκριθούν στις νέες απαιτήσεις ρευστότητας που τους επιβάλλονται, οδηγούν μερικούς να επανεξετάσουν το μοντέλο τους.

3 Το νέο πλαίσιο, το οποίο ισχύει για όλα τα 28 κράτη μέλη, τα οποία περιορίζονται κυρίως στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ, είναι απόλυτα ισχυρό, συνεπές σε προκαταρκτικό στάδιο και έχει περιορίσει τη συνολική έκθεση του κινδύνου στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της ΕΕ¹⁵⁰.

Το ενδεχόμενο να επαναπροσδιοριστεί το τραπεζικό δίκαιο, βρίσκεται συχνά στο επίκεντρο των συζητήσεων. Η απαίτηση για ένα ενισχυμένο κανονιστικό πλαίσιο και μια αυστηρότερη εποπτεία είναι εμφανής τώρα περισσότερο από ποτέ, κάθε φορά που δημιουργείται κρίση σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη, είτε πρόκειται για τραπεζική κρίση όπως ακριβώς και στην πρόσφατη κρίση, ή μια ξένη ανταλλαγή ή μια δίδυμη κρίση.

Αυτό ισχύει ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια ως αποτέλεσμα της πρόσφατης διεθνούς κρίσης. Στο πλαίσιο της σχετικής συζήτησης, θεωρείται επιτακτική η αποφυγή της έκτασης της αναγκαίας επανεξέτασης. Ωστόσο, πριν από την αξιολόγηση αυτή θα ήταν χρήσιμο να επισημάνουμε μερικά σημαντικά προβλήματα, τα οποία σχετίζονται με ρυθμιστικούς και εποπτικούς μηχανισμούς:

- ✓ ρυθμιστική διαδικασία
- ✓ τυχόν αποτυχημένες ρυθμιστικές παρεμβάσεις και ενέργειες εκ μέρους των εποπτικών αρχών,
- ✓ συνθήκες υπό τις οποίες θεσπίζονται οι κανόνες για την άσκηση εποπτείας,

¹⁴⁷ Christos V. Gortsos the Single Supervisory Mechanism (SSM), Legal aspects of the EBU σελ. 302

¹⁴⁸ Christos V. Gortsos the Single Supervisory Mechanism (SSM), Legal aspects of the EBU σελ. 302

¹⁴⁹ Christos V. Gortsos the Single Supervisory Mechanism (SSM), Legal aspects of the EBU σελ. 303

¹⁵⁰ Christos V. Gortsos the Single Supervisory Mechanism (SSM), Legal aspects of the EBU σελ. 304

- ✓ η άνηση μεταχείριση κατά τη διάρκεια κρίσης για συστηματικά σημαντικές χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις και επιχειρήσεις
- ✓ κανονιστική και εποπτεύουσα υπέρβαση, επίσης σε περιόδους κρίσης.

Αστοχίες των εποπτικών αρχών¹⁵¹/Σκιώδες Τραπεζικό σύστημα και Φορολογικοί παράδεισοι

Όταν αναφερόμαστε στο σκιώδες τραπεζικό σύστημα, εννοούμε επιχειρήσεις και όχι τράπεζες, στην ουσία, δηλαδή ιδρύματα τα οποία δεν συγκεντρώνουν τις κατάλληλες προϋποθέσεις για να πάρουν άδεια τράπεζας. Οι επιχειρήσεις αυτές δεν υπόκεινται σε προληπτικές ρυθμίσεις και εποπτεία¹⁵².

Οι τράπεζες συνήθως λειτουργούν είτε σαν ανώνυμες εταιρίες όπου το δημόσιο μπορεί να είναι μέτοχος, είτε με τη μορφή πιστωτικού συνεταιρισμού. Σε γενικές γραμμές το τραπεζικό σύστημα υπόκειται παγκοσμίως σε ρυθμιστικές παρεμβάσεις. Εξάιρεση αποτελούν τα κράτη στα οποία λειτουργούν έξω-χώρια χρηματοπιστωτικά κέντρα (*offshore financial centers*), που χαρακτηρίζονται από παντελή έλλειψη ρυθμιστικών παρεμβάσεων, σε συνδυασμό με προνομιακές φορολογικές ρυθμίσεις. Τα κράτη αυτά ονομάζονται φορολογικοί παράδεισοι (*tax heavens*). Με τον όρο φορολογικός παράδεισος¹⁵³ ή φορολογικό καταφύγιο χαρακτηρίζονται γενικά οι χώρες - κράτη τα οποία διαθέτουν ειδική φορολογική πολιτική με χαμηλή ή και καθόλου φορολογία για όσους ξένους επενδυτές ιδρύουν εκεί εταιρίες, μεταφέρουν εκεί τα κεφάλαια ή τα περιουσιακά τους στοιχεία. Έτσι οι επενδυτές καταβάλουν πολύ μειωμένη ή και καθόλου φορολογία έναντι της προβλεπόμενης εκείνης στη χώρα της μόνιμης διαμονής του.

Σε ορισμένες περιπτώσεις προκειμένου να προσελκύουν ξένους επενδυτές, οι χώρες αυτές έχουν ως πάγια πολιτική να μην διαθέτουν σε τρίτους οποιαδήποτε πληροφορία σχετικά με τις οικονομικές δραστηριότητες των επενδυτών που δραστηριοποιούνται στο έδαφός τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα διάφορα άτομα, φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ή και διεθνείς εταιρίες να καταφεύγουν σ' αυτά τα κράτη και να δημιουργούν εταιρίες τις λεγόμενες "Οφ-σορ" εκ του αγγλικού όρου Offshore (=υπεράκτιες εταιρίες ή υπερπόντιες εταιρίες) με έδρα αυτούς τους «παραδείσους» με απώτερο σκοπό την μικρότερη δυνατή φορολογική τους επιβάρυνση, και την απαλλαγή φορολογίας τους από τη χώρα της μόνιμης διαμονής τους αλλά και η απόκρυψη δραστηριοτήτων οι οποίες μπορεί σε κάποιες περιπτώσεις να είναι παράνομες.

Τα εμπιστευτικά έγγραφα της Appleby αλλά και τα ντοκουμέντα των Panama Papers δίνουν μια εικόνα στις ελληνικές υπεράκτιες διαδρομές μετοχών και δανείων. Τα έγγραφα από τα Paradise Papers φέρνουν στην επιφάνεια άγνωστα στοιχεία που αφορούν την Ελλάδα. Από τα Paradise Papers, σύμφωνα με έρευνα των Χάρη Καρανίκα και Θανάση Τρομπούκη, ήρθε στην επιφάνεια η περίπτωση της Proton Bank και στοιχεία που έψαχναν αλλά δεν έβρισκαν οι ελεγκτές της Τράπεζας της Ελλάδος το 2011, όταν έλεγχαν τα δάνεια που παρείχε η τράπεζα. Η έρευνα αυτή εξελίχθηκε σε ένα από τα μεγαλύτερα τραπεζικά σκάνδαλα κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα. Οι διαρροές προέρχονται από δύο offshore εταιρίες την Appleby και την Asiaticiti που εδρεύουν τις Βερμούδες και τη Σιγκαπούρη, και από 19 εταιρικά μητρώα που διατηρούνται από κυβερνήσεις. Δεδομένου ότι οι φορολογικοί παράδεισοι υπόσχονται μυστικότητα, τα υπεράκτια κέντρα διευκολύνουν τη δημιουργία εταιρειών των οποίων οι πραγματικοί ιδιοκτήτες είναι δύσκολο να εντοπιστούν. Ενώ η κατοχή μιας offshore εταιρείας είναι νόμιμη, η μυστικότητα που ενσωματώνει προσελκύει άτομα που σχετίζονται με δραστηριότητες ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, εμπόρους ναρκωτικών και όσους λειτουργούν παράνομα. Οι offshore, αποτελούνται συχνά από «εταιρείες-κελύφη» χωρίς προσωπικό ή γραφεία και στερούν δεσεκατομμύρια από τα κρατικά ταμεία.

¹⁵¹ Στοιχ. Τραπεζικού Δικαίου Νομική Βιβλιοθήκη σελ. 27, 35, 37

¹⁵² Εποπτεία είναι η παρακολούθηση από τις αρχές της συμμόρφωσης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, για την ορθή εφαρμογή των διατάξεων του ρυθμιστικού πλαισίου.

¹⁵³ https://el.wikipedia.org/wiki/Φορολογικός_παράδεισος

Οι offshore εταιρείες σχηματίζουν ένα λαβύρινθο που απασχολεί λογιστές, και αποδίδει λογαριασμό μόνο σε τραπεζίτες, διαχειριστών κεφαλαίων, δικηγόρους και μεσάζοντες που εξασφαλίζουν τα συμφέροντα των πλουσίων.¹⁵⁴

Αξιολόγηση της λειτουργίας του SSM¹⁵⁵, των μεικτών εποπτικών ομάδων και επιτόπιων επιθεωρήσεων.

Ο Ενιαίος Μηχανισμός Εποπτείας (SSM) σχεδιάστηκε ως σύστημα που αποτελείται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές (ΕΑΑ) στα συμμετέχοντα κράτη μέλη¹⁵⁶ και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)¹⁵⁷.

Ο κανονισμός SSM απαιτεί από την Επιτροπή να προβεί σε ευρεία ανασκόπηση της συνολικής εφαρμογής του, με έμφαση στον εντοπισμό των δυνητικών επιπτώσεων στην ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Με βάση στατιστικά στοιχεία και εκθέσεις, η Επιτροπή προχωράει σε αξιολόγηση της εφαρμογής του κανονισμού SSM και των πρώτων ετών λειτουργίας της ΕΚΤ, αλλά δεν προτείνει τροποποιήσεις. Προς το παρόν διεξάγονται οι αξιολογήσεις του χρηματοπιστωτικού Τομέα (FSAP) και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Ο εποπτικός πυλώνας της Τραπεζικής Ένωσης έχει τεθεί σε εφαρμογή με επιτυχία και λειτουργεί πλήρως όσον αφορά τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και την ολοκλήρωση της αγοράς. Πρόκειται για μια σημαντική προϋπόθεση για την ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης πριν από τα τέλη του 2019.

Η αξιολόγηση της εφαρμογής του κανονισμού SSM, επικεντρώνεται στη λειτουργία του SSM ως ενιαίου εποπτικού μηχανισμού για τις τράπεζες και διαρθρώνεται γύρω από τη διακυβέρνηση του SSM, τα εργαλεία που αναπτύσσει η ΕΚΤ για την εκτέλεση των εποπτικών της καθηκόντων, την αλληλεπίδραση με τους σχετικούς οργανισμούς της ΕΕ και τους διεθνείς οργανισμούς και τελικά τη σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας του SSM.

Στο παρόν στάδιο δεν υπήρχαν επαρκείς πληροφορίες για την εξαγωγή ουσιαστικών συμπερασμάτων¹⁵⁸. Επίσης, σε σχέση με τις πιθανές επιπτώσεις στα εθνικά τραπεζικά συστήματα, είναι πολύ νωρίς για να αποδειχθεί η πιθανή επίδραση του SSM και να εντοπιστούν και άλλες πιθανές επιπτώσεις στις δομές των εθνικών τραπεζικών συστημάτων. Η Επιτροπή αξιολόγησε την ευθύνη της ΕΚΤ λαμβάνοντας υπόψη την πολιτική, δικαστική και διοικητική της διάσταση και εκτιμά ότι τα καθεστάτα λογοδοσίας που ισχύουν για την ΕΚΤ είναι γενικά αποτελεσματικά. Επίσης η ΕΚΤ καλείται να λογοδοτεί σχετικά ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ). Όσον αφορά τη διοικητική ευθύνη, η ΕΚΤ υπόκειται σε εκτεταμένες συμπληρωματικές αναθεωρήσεις από διάφορα διοικητικά όργανα της ΕΕ, και συγκεκριμένα την Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ) και τον Ευρωπαϊκό Διαμεσολαβητή.

Η ΕΚΤ λαμβάνει σοβαρά υπόψη τις συστάσεις από τα παραπάνω διοικητικά όργανα και τις προσαρμόζει στους δικούς της κανόνες. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να τονιστεί ότι, σύμφωνα με τη ΣΛΕΕ, η ΕΚΤ υποχρεούται να παρέχει στο Ελεγκτικό Συνέδριο κάθε έγγραφο ή πληροφορίες που είναι απαραίτητες για να εκτελεί το Ελεγκτικό Συνέδριο το καθήκον του. Ο διαθέσιμος μηχανισμός προσφυγής κατά αποφάσεων της ΕΚΤ - το διοικητικό συμβούλιο ελέγχου (ΑΒοR) - χρησιμοποιείται από τους ενδιαφερόμενους. Θα ήταν χρήσιμο να επωφεληθεί από την αυξανόμενη νομολογία που ανέπτυξε το ΑΒοR εξασφαλίζοντας περισσότερη διαφάνεια

¹⁵⁴ Paradise Papers: Τα offshore δάνεια της Proton Bank <http://tvxs.gr/news/ellada/paradise-papers-ta-offshore-daneia-tis-proton-bank>

¹⁵⁵ Brussels, 11.10.2017, COM (2017) 591 final

¹⁵⁶ τα κράτη μέλη που είναι μέλη της ευρωζώνης και κάθε άλλο κράτος μέλος που συνεργάζεται στενά με την SSM

¹⁵⁷ Για το σκοπό αυτό, ανατέθηκαν ειδικά καθήκοντα στην ΕΚΤ σχετικά με την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων μέσω του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1024/2013 του Συμβουλίου.

¹⁵⁸ Για παράδειγμα, δεδομένου ότι δεν έχουν συναφθεί συμφωνίες στενής συνεργασίας με κράτη μέλη εκτός της ζώνης του ευρώ, δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί ο αντίκτυπος των εν λόγω άρθρων.

σε σχέση με τις εργασίες της ABoR, παραδείγματος χάριν μέσω της δημοσίευσης στον δικτυακό τόπο της EKT περιλήψεων των αποφάσεων ABoR και τηρώντας τους κανόνες εμπιστευτικότητας.

Τα όργανα λήψης αποφάσεων της EKT αποτελούνται από το *διοικητικό συμβούλιο* και την *εκτελεστική επιτροπή*. Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι επίσης τελικά υπεύθυνο για τις αποφάσεις που λαμβάνει ο SSM.

Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των εποπτικών αποφάσεων, όσον αφορά την πολυπλοκότητα, τον αντίκτυπο και τη συνάφεια των εποπτευόμενων φορέων. Τέτοιες διαφορές δεν ελήφθησαν υπόψη στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, η οποία οδήγησε σε δυσανάλογη χρήση των πόρων της EKT. Η κατάσταση αυτή εμπόδιζε τα όργανα λήψης αποφάσεων της EKT να επικεντρωθούν σε σημαντικά θέματα εποπτείας και συχνά απαιτούσε δυσανάλογη προσπάθεια και πόρους τόσο από την EKT, όσο και από τις NCAs κατά την προετοιμασία της επίσημης διαδικασίας λήψης αποφάσεων¹⁵⁹.

Για να αντιμετωπίσει αυτά τα ζητήματα, η EKT απλοποίησε τη διαδικασία λήψης αποφάσεων μέσω προτύπων, γραπτών διαδικασιών και ομαδοποίησης αποφάσεων.

Προκειμένου να αποφευχθεί η σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ των εποπτικών καθηκόντων της EKT αφενός και της νομισματικής πολιτικής και όλων των άλλων καθηκόντων που ασκεί η EKT αφετέρου, ο κανονισμός SSM απαιτεί τον διαχωρισμό μεταξύ νομισματικών και εποπτικών λειτουργιών. Η EKT το έθεσε σε εφαρμογή μέσω ενός συνόλου διαδικαστικών κανόνων, διασφαλίζοντας τον οργανωτικό διαχωρισμό του προσωπικού, τις διαφοροποιημένες συνεδριάσεις και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για το διοικητικό συμβούλιο, τις διαφοροποιημένες γραμμές αναφοράς, τους κανόνες εμπιστευτικότητας και τη μεσολάβηση συγκρούσεων συμφερόντων. Το μεγαλύτερο μέρος του προσωπικού που εκτελεί εποπτικά καθήκοντα βρίσκεται σε οργανωτικά διαχωρισμένα τμήματα, έχει σαφείς γραμμές αναφοράς στο εποπτικό συμβούλιο και υπόκειται σε αυστηρούς κανόνες εμπιστευτικότητας.

Οι εργασίες για τα μακροπροληπτικά καθήκοντα που ανατίθενται στην EKT με τον κανονισμό SSM διεξάγονται από την υπηρεσία της EKT που είναι αρμόδια για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, η οποία συμμετέχει τόσο σε εποπτικά όσο και σε άλλα καθήκοντα της EKT. Είναι σημαντικό η EKT να διασφαλίζει ότι το εποπτικό συμβούλιο συμμετέχει δεόντως στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Ο κανονισμός SSM ορίζει σαφή κατανομή αρμοδιοτήτων. Αναθέτει στις Εθνικές Αρμόδιες Αρχές την παροχή συνδρομής στην EKT σε όλες τις εποπτικές ενέργειές της και τις χαρακτηρίζει ως κύριους υπεύθυνους για την εποπτεία των λιγότερο σημαντικών ιδρυμάτων (LSI). Η EKT, με τη συνδρομή των NCAs, ασκεί άμεση εποπτεία σημαντικών ιδρυμάτων, εκδίδει αποφάσεις σχετικά με κοινές διαδικασίες, εποπτεύει τη συνοχή της εποπτείας των εθνικών αρχών ανταγωνισμού των LSIs, δίνει οδηγίες στις EAA και μπορεί να αναλάβει την άμεση εποπτεία των LSIs.

Αυτή η κατανομή καθηκόντων και αρμοδιοτήτων φαίνεται να λειτουργεί καλά στην πράξη, με την EKT να αναπτύσσει γνώσεις και εμπειρογνωμοσύνη στη συνεχή αλληλεπίδραση της με τις EAA. Παράλληλα, οι EAA ενισχύουν την τεχνογνωσία τους. Σε αυτό το στάδιο του SSM, η κατανομή των ρόλων μεταξύ της ECB και των NCAs φαίνεται ισορροπημένη. Παρόλο που δεν υπάρχουν ενδείξεις σύγκρουσης ή παρενοχλήσεων από την EKT, υπάρχουν ορισμένες ανησυχίες από ορισμένες EAA όσον αφορά τον ρόλο της EKT σε σχέση με τα LSI.

Αυτές οι EAA ζητούν την προβλεψιμότητα ως προς το βαθμό στον οποίο η EKT μπορεί να επηρεάσει την επίβλεψη των λιγότερο σημαντικών ιδρυμάτων (LSI) ή, ...ενδεχομένως, να την αναλάβει. Η εκχώρηση της εποπτείας των LSI εκ μέρους της EKT δόθηκε στις EAA και το δικαίωμα της EKT να αναλάβει την εποπτεία των LSI μπορούσε να ασκηθεί μόνο εάν υπήρχε η απαραίτητη και επαρκής αιτιολόγηση για την απομάκρυνση

¹⁵⁹ Οι NCAs παραπονέθηκαν σχετικά με τα μέσα που χρειάζονται για να προετοιμάσουν τη θέση τους για το Εποπτικό Συμβούλιο και το Διοικητικό Συμβούλιο σε θέματα που δεν είναι καθόλου σχετικά με την άποψή τους και τα οποία αντιμετωπίζονταν στο μεσαίο επίπεδο διοίκησης στο πλαίσιο των οργανώσεών τους.

από τον εν λόγω κανόνα. Ωστόσο, οι διατάξεις του κανονισμού SSM που αναθέτουν στην EKT ευθύνες σε σχέση με τα LSI της παρέχουν ευελιξία να παρεμβαίνει όταν είναι απαραίτητο για την εκτέλεση των καθηκόντων της.

Προκειμένου να προσδιοριστεί ο ακριβής ρόλος της EKT και των EAA σε σχέση με επιμέρους εποπτευόμενες οντότητες, με βάση τον κανονισμό SSM, η EKT πρέπει να διαπιστώσει εάν οι οντότητες αυτές είναι σημαντικά ή λιγότερο σημαντικά ιδρύματα. Επίσης, η EKT χρησιμοποιεί συχνά επιπρόσθετες ταξινομήσεις των υπό εποπτεία οντοτήτων για διάφορους σκοπούς, όπως ο καθορισμός της έκτασης της δέσμευσης, η καθημερινή εποπτεία, η εφαρμογή της αναλογικότητας, η διασφάλιση της σύγκρισης μεταξύ ομότιμων, ο προσδιορισμός των πληροφοριών που πρέπει να διαβιβάζονται από τις EAA κ.λπ. Αυτές οι ταξινομήσεις είναι χρήσιμες για την EKT προκειμένου να διασφαλίσει ένα επίπεδο εποπτείας μεταξύ συγκρίσιμων ιδρυμάτων και μια αποτελεσματική οργάνωση των δραστηριοτήτων της. Η αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφόρων ταξινομήσεων και η σχέση τους με διάφορες εποπτικές δραστηριότητες δεν είναι πάντα απλή. Ως εκ τούτου, συνιστάται να βελτιώσει η EKT την ανακοίνωσή της σχετικά με τις μεθοδολογίες που διέπουν αυτές τις ταξινομήσεις, καθώς και τις συνέπειες των διαφόρων κατηγοριών όσον αφορά την εποπτική δράση.

Οι Μεικτές Εποπτικές Ομάδες (JST) είναι αντιπροσωπευτικές του SSM. Ως σύστημα, αποτελούν το εργαλείο στο οποίο η EKT αξιοποιεί την εμπειρογνωμοσύνη του προσωπικού των EAA για την εκτέλεση των άμεσων εποπτικών ευθυνών της έναντι των σημαντικών ιδρυμάτων (SIs). Είναι υπεύθυνοι για τη συνεχή εποπτεία των SIs, οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με την εκτέλεση των καθηκόντων που απαριθμούνται στο πρόγραμμα εποπτείας, τον συντονισμό των επιτόπιων επιθεωρήσεων και τη συνεργασία με τις EAA.

Η ανάπτυξη του πλαισίου για τις JSTs υπήρξε μια διαδικασία μάθησης μέσω της διαδικασίας, η οποία εξακολουθεί να υφίσταται προσαρμογές. Οι προκλήσεις σχετίζονται με το γεγονός ότι οι JST αντιπροσωπεύουν μια γνήσια μορφή εποπτικής συνεργασίας που απαιτεί την ενσωμάτωση των πόρων μέσα σε μια νέα θεσμική οργάνωση. Κατά τη διάρκεια των πρώτων χρόνων λειτουργίας, οι JSTs αποδείχθηκαν λειτουργικά και αξιόπιστα, πραγματοποιώντας τις περισσότερες από τις βάσεις για εποπτικές αποφάσεις. Η EKT κατέβαλε σημαντικές προσπάθειες για την ανάπτυξη των JST σε βασικό εργαλείο για την εναρμονισμένη εποπτεία στη ζώνη του ευρώ. Η EKT ενθαρρύνεται να αντιμετωπίσει έγκαιρα αυτές τις ανησυχίες προκειμένου να διασφαλίσει την αποτελεσματική λειτουργία των JST.

Ως προς τις επιτόπιες επιθεωρήσεις, αυτές αποτελούν ουσιαστικό εργαλείο για τους εποπτικούς φορείς ώστε να εξετάζουν τη συμμόρφωση και να συλλέγουν τις πληροφορίες που απαιτούνται για την εκτέλεση των καθηκόντων τους, απευθείας στον τόπο όπου βρίσκεται η εποπτευόμενη οντότητα. Η EKT σημείωσε σημαντική πρόοδο, όσον αφορά τη δημιουργία της επιτόπου επιθεώρησης. Οι κανόνες και οι διαδικασίες προβλέπουν ήδη ένα σημαντικό επίπεδο εναρμόνισης των εποπτικών πρακτικών στον τομέα αυτό. Αυτό θα ενισχυθεί περαιτέρω στο εγγύς μέλλον από ένα ευπρόσδεκτο κοινό πρόγραμμα σπουδών SSM για επιτόπιους επιθεωρητές. Η EKT θα πρέπει να συνεργαστεί στενά με την EAT για ένα τέτοιο πρόγραμμα κατάρτισης, προκειμένου να αποφευχθούν οι αλληλεπικαλύψεις και να εξασφαλιστούν συνέργειες για τους επιθεωρητές σε όλα τα κράτη μέλη.

Ωστόσο, η εφαρμογή εναρμονισμένων διαδικασιών εξακολουθεί να παρουσιάζει αποκλίσεις, ιδίως σε σχέση με την ποσοτικοποίηση των πορισμάτων των επιθεωρήσεων από τις ομάδες έρευνας και των αντιδράσεων της JST σε αυτά τα ευρήματα. Η EKT θα πρέπει να προωθήσει μια συνεπή εφαρμογή των κοινών διαδικασιών της για τις επιτόπιες επιθεωρήσεις, διασφαλίζοντας επίσης ότι η έκβαση των επιθεωρήσεων αυτών είναι δεόντως εναρμονισμένη.

Επιπλέον, εξακολουθεί να απαιτείται περαιτέρω βελτίωση όσον αφορά τη στελέχωση των επιτόπιων ομάδων επιθεώρησης. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με την αύξηση του ποσοστού του προσωπικού της EKT και τη δημιουργία προβλέψεων για την ECB ως προς τη διαθεσιμότητα προσωπικού των NCAs για επιτόπιες επιθεωρήσεις. Είναι αποδεκτό ότι η EKT επικεντρώνεται περιστασιακά σε εξωτερικούς συμβούλους, ιδίως όταν απαιτούνται ειδικές τεχνικές γνώσεις, οι οποίες ορισμένες φορές δεν μπορούν εύκολα να εντοπιστούν

στους πόρους του SSM. Ωστόσο, η χρήση εξωτερικών εμπειρογνομόνων στις επιτόπιες επιθεωρήσεις πρέπει να περιοριστεί και να συνοδεύεται από κατάλληλες διασφαλίσεις. Για παράδειγμα, οι εξωτερικοί εμπειρογνώμονες δεν θα πρέπει να είναι επικεφαλής ομάδων επιτόπιων επιθεωρήσεων ή δεν θα πρέπει να αντιπροσωπεύουν περισσότερα από τα μισά μέλη μιας ομάδας, καθώς αυτό θα μπορούσε να προκαλέσει πιθανά προβλήματα κινδύνου και εμπιστευτικότητας για τον SSM.

Αξιολόγηση της εκτέλεσης των εποπτικών καθηκόντων.

Ο κανονισμός SSM ανέθεσε στην ΕΚΤ σειρά συγκεκριμένων εποπτικών καθηκόντων με σκοπό να εξασφαλίσει την ασφάλεια και την αξιοπιστία των τραπεζών υπό την εποπτεία της. Στο πλαίσιο αυτού, η Επιτροπή αξιολόγησε την απόδοση των κύριων εποπτικών καθηκόντων που ανατίθενται στην ΕΚΤ. Με βάση την ανάλυση που αντικατοπτρίζεται στην παρούσα έκθεση καθώς και στο συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, η ανασκόπηση της Επιτροπής δείχνει ότι η καθιέρωση του ενιαίου μηχανισμού εποπτείας ήταν γενικά επιτυχής. Ορισμένες οργανωτικές προκλήσεις θα μπορούσαν να παρατηρηθούν στο αρχικό στάδιο, αλλά η ΕΚΤ και οι ΕΑΑ τα κατάφεραν καλά, δείχνοντας μεγάλη ικανότητα αντίδρασης και προσαρμογής.

Η ΕΚΤ, με την υποστήριξη των ΕΑΑ, έχει θεσπίσει τις απαραίτητες διαδικασίες και εργαλεία που επέτρεψαν την ομαλή μεταφορά των εποπτικών αρμοδιοτήτων στις SIs και την άσκηση από την ΕΚΤ των καθηκόντων συντονισμού και εποπτείας της. Βάσει του πλαισίου αυτού, η ΕΚΤ έχει αναλάβει πλήρως τον εποπτικό ρόλο της και κατάφερε σε δύο χρόνια να αποκτήσει καλή φήμη ως αποτελεσματική και αυστηρή εποπτική αρχή. Αυτό αντιπροσωπεύει ένα αξιοσημείωτο επίτευγμα, ιδίως στο πλαίσιο όπου οι προθεσμίες ήταν εξαιρετικά δύσκολες και οι πραγματικές εποπτικές πραγματικότητες των 19 συμμετεχόντων κρατών μελών ήταν πολύ διαφορετικές. Βασισόμενη στη δομή διακυβέρνησης της ΕΚΤ, όπως ορίζεται στη Συνθήκη, ο κανονισμός SSM αποσκοπούσε στη θέσπιση εφαρμόσιμων διαδικασιών λήψης αποφάσεων που να αντικατοπτρίζουν τα χαρακτηριστικά του SSM. Ευελπιστούμε ότι η πτυχή αυτή θα βελτιωθεί σε μεγάλο βαθμό μέσω του νέου πλαισίου ανάθεσης που θα επιτρέψει την υιοθέτηση από τα ενδιάμεσα επίπεδα διαχείρισης στο πλαίσιο της ΕΚΤ αποφάσεων ρουτίνας ή εποπτείας με μικρότερο αντίκτυπο της ΕΚΤ αποφάσεων ρουτίνας ή εποπτείας με μικρότερο αντίκτυπο.

Δεν έχουν εντοπιστεί σημαντικά ζητήματα σχετικά με την ανεξαρτησία της ΕΚΤ. Όσον αφορά την αρχή του διαχωρισμού, η ΕΚΤ πρέπει να διασφαλίσει ότι ισχύουν και εφαρμόζονται όλες οι διασφαλίσεις, ιδίως όσον αφορά τις υπηρεσίες που υποστηρίζουν τόσο την εποπτική λειτουργία της ΕΚΤ όσο και όλες τις άλλες λειτουργίες της ΕΚΤ. Η ΕΚΤ καλείται επίσης να εξασφαλίσει την κατάλληλη συμμετοχή του εποπτικού συμβουλίου στη μακρο-προληπτική λήψη αποφάσεων. Αυτή η αρχική φάση του SSM ήταν σημαντική για την απόκτηση της εμπιστοσύνης όλων των ενδιαφερομένων μερών. Για την εδραίωση αυτής της εμπιστοσύνης, η ΕΚΤ κατά την εποπτεία της αξιολογείται επανειλημμένα και λογοδοτεί από τα πολιτικά, δικαστικά και διοικητικά όργανα. Η χρήση μηχανισμών για τη λογοδοσία της ΕΚΤ ήταν έντονη και τακτική και δεν κατέδειξε σημαντικές ελλείψεις στον τρόπο με τον οποίο η ΕΚΤ επιτελεί τα εποπτικά της καθήκοντα. Διατυπώθηκαν ορισμένες διαφωνίες σχετικά με το πεδίο εφαρμογής της εντολής του Ελεγκτικού Συνεδρίου για επανεξέταση της ΕΚΤ - ζήτημα το οποίο αναμένεται να επιλυθεί μέσω της δηλωμένης δέσμευσης για καλύτερη συνεργασία στο πλαίσιο της δεύτερης επανεξέτασης που θα διεξαγάγει η ΕΚΤ.

Μια θεμελιώδης διάσταση του SSM συνίσταται στην αλληλεπίδραση μεταξύ της ΕΚΤ και των ΕΑΑ. Εκτός από ορισμένες αρχικές αβεβαιότητες όσον αφορά τις εποπτικές αρμοδιότητες που κατοχυρώνονται από την εθνική νομοθεσία, δεν εντοπίστηκαν σημαντικά προβλήματα που επηρεάζουν την κατανομή καθηκόντων και ευθυνών στον κανονισμό SSM. Στην πράξη, η συνεργασία εξελίσσεται σταδιακά, ενώ η εμπιστοσύνη μεταξύ των διαφόρων κομμάτων αναπτύσσεται προοδευτικά παράλληλα με τις ολοένα και πιο κοινές εμπειρίες. Οι ΕΑΑ στα συμμετέχοντα κράτη μέλη επέδειξαν την προθυμία τους να συνεργαστούν αποτελεσματικά με την ΕΚΤ και να την βοηθήσουν στην ανάπτυξη εποπτικών πολιτικών και στην εφαρμογή πράξεων εποπτείας. Η

καλή συνεργασία μεταξύ της ΕΚΤ και των ΕΑΑ είναι ουσιαστικής σημασίας και καλούνται όλα τα μέρη να συνεχίσουν να συνεργάζονται πιστά.

Η σχέση μεταξύ της ΕΚΤ και της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (ΕΒΑ) αποτελεί άλλη σημαντική πτυχή της λειτουργίας του SSM στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς. Η επανεξέταση αυτή σημείωσε θετική αλληλεπίδραση που είναι αμοιβαία επωφελής και ενθαρρύνει την ΕΚΤ να συνεχίσει τη συνεργασία και το συντονισμό με την ΕΑΤ, ιδίως όσον αφορά την εφαρμογή του ενιαίου βιβλίου κανόνων.

Η αποτελεσματικότητα της εποπτείας των τραπεζών της ζώνης του ευρώ βελτιώθηκε ήδη κατά τα πρώτα έτη λειτουργίας του SSM. Για τις SIs, το κανονιστικό πλαίσιο είναι πιο εναρμονισμένο και η εποπτεία βασίζεται σε κοινές μεθοδολογίες που εφαρμόζονται με συνεπή τρόπο. Η ποιότητα της εποπτείας θεωρείται ότι έχει αυξηθεί σε σχέση με διάφορους βασικούς τομείς εποπτείας, ιδιαίτερα το SREP, τα εσωτερικά μοντέλα, τις κατάλληλες και σωστές αξιολογήσεις και τη λειτουργία των σχολών. Η ΕΚΤ έλαβε επίσης σημαντικά μέτρα για την εναρμόνιση των εποπτικών πρακτικών για τα LSI, αλλά απαιτείται περισσότερος χρόνος για να αυξηθεί το επίπεδο εναρμόνισης και να προωθηθεί η χρήση κοινών βέλτιστων πρακτικών στην εποπτεία των LSIs. Συνολικά, υπάρχει θετικός αντίκτυπος στους ισότιμους όρους ανταγωνισμού μεταξύ των SIs στα συμμετέχοντα κράτη μέλη, καθώς και μεταξύ SIs και LSIs στα συμμετέχοντα κράτη μέλη. Επιπλέον, δεδομένης της πολύ θετικής εκτίμησης του ρόλου της ΕΚΤ στις σχολές εποπτείας και της ουσιαστικής συμβολής της στις συζητήσεις στην ΕΑΤ, υπάρχουν θετικές επιπτώσεις σε ολόκληρη την εσωτερική αγορά.

Συνολικά, η εφαρμογή του κανονισμού SSM φαίνεται να λειτουργεί καλά στην πράξη, χωρίς να απαιτούνται σημαντικές αλλαγές στο νομικό πλαίσιο σε αυτό το στάδιο. Οι ελλείψεις που διαπιστώνονται στην παρούσα έκθεση μπορούν να διορθωθούν κυρίως μέσω δράσεων που πρέπει να αναληφθούν από την ΕΚΤ ή μέσω τροποποιήσεων της σχετικής νομοθεσίας της Ένωσης που συζητούνται επί του παρόντος από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο στο πλαίσιο των προτάσεων που υπέβαλε η Επιτροπή τον Νοέμβριο του 2016. Ορισμένες πτυχές της εφαρμογής του κανονισμού SSM θα πρέπει να παρακολουθούνται περαιτέρω και να αξιολογούνται λεπτομερέστερα, μόλις αποκτηθεί περισσότερη εμπειρία με τον SSM.

Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο εποπτικός πυλώνας της Τραπεζικής Ένωσης έχει καθιερωθεί με επιτυχία, λειτουργεί καλά και αποδεικνύει την αποτελεσματικότητά της. Ο SSM αποτελεί ένα αξιόπιστο στοιχείο της Τραπεζικής Ένωσης που θα μπορούσε να αποδείξει το πλήρες δυναμικό της στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης Τραπεζικής Ένωσης.

Προκλήσεις & προτάσεις¹⁶⁰

Η τρέχουσα μεταρρύθμιση του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος αποσκοπεί στην διόρθωση λαθών και παραλήψεων του παρελθόντος, αλλά δεν φαίνεται ότι μπορεί να επιτύχει την αποκατάσταση της ισορροπίας μεταξύ των αρχών του ανταγωνισμού και της σταθερότητας. Οι προτάσεις για πιο ριζικές αλλαγές, όχι μόνο του ρυθμιστικού πλαισίου, αλλά του τρόπου λειτουργίας των ίδιων των χρηματοπιστωτικών αγορών, οι οποίες είχαν προβληθεί στο απόγειο της κρίσης, σταδιακά αποσύρθηκαν με την επιστροφή μιας σχετικής ομαλότητας στην λειτουργία των αγορών, και κατόπιν σημαντικών πιέσεων από τον χρηματοπιστωτικό κλάδο. Η επιβολή μέτρων τα οποία βελτιώνουν την σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος επιφέρει σημαντικά κόστη στη λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων με συνακόλουθες συνέπειες στην κερδοφορία τους. Σαν αποτέλεσμα, βλέπουμε να εκτυλίσσεται μια σύγκρουση μεταξύ των χρηματοπιστωτικών οργανισμών οι οποίοι πιέζουν για τον περιορισμό και την αποφυγή νέων ρυθμιστικών υποχρεώσεων, και των ρυθμιστικών αρχών οι οποίες προσπαθούν να προωθήσουν νέες νομοθετικές πρωτοβουλίες για την ενίσχυση

¹⁶⁰ Δημήτρης Χ. Κατσίκας, *Ανταγωνισμός, σταθερότητα & ρύθμιση στον ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό τομέα*
<http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2012/03/katsikas-keimeno1.pdf>

της σταθερότητας του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα δεν επικεντρώνεται πλέον στην χρηματοδότηση των παραγωγικών επενδύσεων και την διαχείριση των οικονομικών συναλλαγών προς όφελος της πραγματικής οικονομίας, αλλά λειτουργεί σχεδόν αυτόνομα, μέσα σε ένα διευρωπαϊκό πλέγμα συναλλαγών, σε χρηματοοικονομικά προϊόντα εξαιρετικής πολυπλοκότητας, τα οποία στοχεύουν σε κέρδη τα οποία δεν έχουν σχέση με την εξυπηρέτηση των αναγκών της μακροοικονομίας.

Χαρακτηριστική είναι η πρόταση που προωθείται από την Γαλλία για την ανάγκη ενός νέου φόρου στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές, με σκοπό την φορολόγηση των υπερκερδών του χρηματοπιστωτικού τομέα από δραστηριότητες που δεν συνεισφέρουν στην ενίσχυση της πραγματικής οικονομίας. Η επιβολή ενός τέτοιου φόρου αναμένεται να καταστήσει ασύμφωρες τις χρηματοπιστωτικές συναλλαγές και συνεπώς να οδηγήσει στον περιορισμό, μιας σειράς αποκλειστικά κερδοσκοπικών χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων.

Υπάρχει φόβος όμως, αν και κατά πόσο θα συμφωνήσει η Ευρώπη, αλλά και η διεθνής χρηματοπιστωτική κοινότητα, έτσι ώστε να μην εξουδετερωθεί αυτός ο νόμος με τη μετακίνηση των συναλλαγών σε άλλα ευρωπαϊκά ή διεθνή χρηματοοικονομικά κέντρα που δεν θα το εφαρμόζουν. Δυστυχώς οι ανταγωνιστικές πιέσεις που αναφέρθηκαν προηγουμένως, έχουν ήδη οδηγήσει σε σημαντικές αντιρρήσεις από την Μεγάλη Βρετανία και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Παρόλα αυτά, τόσο η στήριξη της Γερμανίας σε μια τέτοια πρωτοβουλία, όσο και οι σχετικές προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αυξάνουν τις πιθανότητες υιοθέτησης του μέτρου τουλάχιστον σε επίπεδο Ευρωζώνης. Η επιτυχημένη εφαρμογή ενός τέτοιου μέτρου στην Ευρωζώνη ίσως αποτελέσει ένα πρώτο βήμα για έναν ευρύτερο επαναπροσδιορισμό του ρόλου του χρηματοπιστωτικού συστήματος στην σύγχρονη οικονομία.

**Συνέντευξη με τον Senior Account Officer της Διαχείρισης Οριστικών
Καθυστερήσεων(workouts)- Corporate and Shipping Workouts της Τράπεζας Πειραιώς.**

- Οι επιτόπιες επιθεωρήσεις από την ΕΚΤ προβλέπονται στο άρθρο 10 του Κανονισμού του SSM.

Η ΕΚΤ μπορεί, υπό την προϋπόθεση, ότι θα ενημερώσει προηγουμένως την Εθνική Αρμόδια Αρχή, να διεξάγει επιτόπιες επιθεωρήσεις στις τράπεζες. Σε ελάχιστες περιπτώσεις οι επιτόπιες επιθεωρήσεις μπορούν να διενεργηθούν από την ΕΚΤ και χωρίς να προηγηθεί ενημέρωση, εφόσον αυτό κριθεί απαραίτητο.

Όπως προβλέπεται σε καθορισμένο χρονοδιάγραμμα από την υπογραφή κάθε Μνημονίου, η ΕΚΤ έκανε αίτημα στην Τράπεζα της Ελλάδας για επιθεώρηση της Τράπεζας Πειραιώς. Η όλη διαδικασία γίνεται μέσω της ΤτΕ, η οποία είναι ο αρμόδιος φορέας που υλοποιεί της εντολές της ΕΚΤ. Στην προκειμένη περίπτωση του ελέγχου της τράπεζας Πειραιώς, αναμένεται να οριστεί ως ελεγκτική εταιρία η *Deloitte*, για να φέρει εις πέρας τον έλεγχο, με βάση τις προδιαγραφές που έχει θέσει ο SSM και οι οποίες είναι πολύ συγκεκριμένες.

Σύμφωνα με τις προδιαγραφές του SSM, θα εξεταστούν ορισμένοι πιστούχοι της Τράπεζας Πειραιώς, περίπου χίλιοι (1000) σε αριθμό, βάση συγκεκριμένων κριτηρίων, χωρίς να ανακοινωθούν εκ των προτέρων τα ονόματά τους. Θα εξεταστούν οι εξασφαλίσεις επι δανειοδοτήσεων και η αξία των εξασφαλίσεων αυτών. Για παράδειγμα, ένα ακίνητο, το οποίο εκτιμήθηκε το 2014, δεν είναι λογικό να παρουσιάζεται με την ίδια εξασφάλιση το 2017, διότι έχουν μεσολαβήσει γεγονότα που ίσως, έχουν απομειώσει την αξία του.

Η τράπεζα υποχρεώνεται, ως εκ τούτου, να παρέχει συγκεκριμένη πληροφορία με βάση τη λίστα των εταιρειών που επιλέχθηκαν προς έλεγχο, όπως για παράδειγμα, το ποσό του δανείου που υπολείπεται και η αξία των καλυμμάτων κάθε πιστούχου. Αυτό σημαίνει ότι, επί 100.000.000 ενός δανείου, θα πρέπει να έχει εξασφαλιστεί τουλάχιστον το ποσόν των 20.000.000, που μπορεί να προκύπτουν από ένα ακίνητο αξίας 30.000.000 €. Συνεπώς απομένουν 80.000.000 € ακάλυπτα. Σε αυτά τα 80.000.000 εξετάζεται αν η τράπεζα έχει προϋπολογίσει τη ζημιά που θα γράψει στον πελάτη και ο ισολογισμός της τράπεζας να έχει εμφανίσει αυτή τη ζημιά έτσι ώστε τα νούμερα που τρέχουν στον ισολογισμό να είναι σωστά. Δεν μπορείς να έχεις υπολογίσει λάθος πχ, ότι το ακίνητο κάνει 50.000.000 οπότε είσαι εξασφαλισμένος για τα άλλα 50.000.000, γιατί έχεις βάλει κάτω από το χαλί 30.000.000 €. Εάν δεν συμβαίνει αυτό, η τράπεζα θα πρέπει να πείσει τους ελεγκτές, βάσει ποιας λογικής ενήργησε κατ' αυτόν τον τρόπο. Ουσιαστικά αυτός είναι ο έλεγχος, να αποδειχθεί ότι ορθώς ενήργησε η τράπεζα λαμβάνοντας όλες τις προφυλάξεις που έπρεπε να λάβει, και η οποιαδήποτε ζημιά προκύψει οφείλεται σε εντελώς τυχαίο γεγονός το οποίο δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθεί.

Στην ουσία εξετάζονται τα πραγματικά δεδομένα που αποτυπώνονται στα βιβλία της τράπεζας. Για παράδειγμα η απομείωση της αξίας των ακινήτων θα πρέπει να έχει αποτυπωθεί σωστά στα βιβλία της τράπεζας ώστε το διοικητικό συμβούλιο να αποφασίσει για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου.

- Σε περίπτωση που η τράπεζα δεν καταφέρει να αιτιολογήσει μια εξασφάλιση, τι γίνεται;

Ο SSM, θα ενημερώσει την ΤτΕ για τα αποτελέσματα της Έκθεσης των επιθεωρητών (συγκεκριμένα της *Deloitte*). Εδώ θα αναγράφεται ότι η Τράπεζα Πειραιώς κακώς έγραψε στα βιβλία της ότι θα έχει ζημιά 50.000.000, ενώ έπρεπε να γράψει 80.000.000 €. Σε γενικές γραμμές, οι έλεγχοι αυτοί μπορεί να οδηγήσουν σε ανακεφαλαιοποίηση, αν για παράδειγμα αποδειχτεί ότι υπάρχουν 4 δις. κεφαλαιακές ανάγκες, έρχεται η ΕΚΤ και διαβεβαιώνει ότι θα καλυφθούν αυτές οι ανάγκες, με την αύξηση για παράδειγμα του μετοχικού κεφαλαίου της τράπεζας.

Αν δεν ενδιαφέρεται κανένας μέτοχος, μπορεί να έχουμε και κρατική συμμετοχή.

- Έχει την εξουσία η ΕΚΤ να επιβάλει περιορισμούς στην άσκηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που συνεπάγονται κινδύνους για την αρτιότητα του πιστωτικού συστήματος;

Ναι η ΕΚΤ έχει αυτή τη δυνατότητα. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η Πειραιώς προσπαθώντας να «καθαρίσει» τον ισολογισμό της από επιχειρηματικές δραστηριότητες ώστε να μην βρεθεί εκτεθειμένη σε χρηματοπιστωτικούς κινδύνους, πούλησε την θυγατρική της (AVIS) στο εξωτερικό. Αυτός είναι ένας πολύ σημαντικός περιορισμός που έρχεται σε αντίθεση με την ελεύθερη οικονομία της αγοράς.

- Πως ελέγχονται οι πληροφορίες;

Οι τράπεζες έχουν πληροφοριακά συστήματα όπως για παράδειγμα,

- Συστήματα παρακολούθησης των καλυμμάτων της Τράπεζας
- Συστήματα που καταχωρούνται οι εκτιμώμενες αξίες των εξασφαλίσεών μας είτε ενέχυρα είτε ακίνητα
- Βάση δεδομένων για συγκεκριμένους πελάτες

- Πως οργανώνεται ο έλεγχος επι των δανειοδοτήσεων;

Ο SSM, ζητάει μια περίληψη (Summary) επι του πιστούχου στην οποία θα αναφέρεται όλη η πορεία της δανειοδότησής του. Τα ηλεκτρονικά δεδομένα που ελέγχονται αντιπαραβάλλονται με έγγραφα της υπηρεσίας πχ . συμβάσεις, νομικά έγγραφα, καλύμματα, κλπ. Εκεί μπορούν να τεθούν τα εξής ερωτήματα.

α) γιατί δανειοδοτήσατε την εταιρία ενώ κατέγραφε η εταιρεία ζημιά 70%;

β) Αν η δανειακή σύμβαση καταγγέλθηκε το 2012, γιατί βγήκε διαταγή πληρωμής το 2017;

Σε συμπέρασμα ο SSM ελέγχει αν είναι υγιείς οι ισολογισμοί των τραπεζών

- Ποιος θεωρείτε ότι είναι ο στόχος του SSM;

Στόχος του SSM είναι η καταπολέμηση της τραπεζικής ασυδοσίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Τραπεζική Ένωση θεωρείται ότι είναι επιτακτική και απόλυτη ανάγκη για τον ευρωπαϊκό τραπεζικό κλάδο. Όμως δημιουργούνται αμφιβολίες σχετικά με τη δομή της αγοράς, την ανταγωνιστικότητα και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Μελέτες μεταξύ χωρών, δείχνουν θετική σχέση μεταξύ ανταγωνισμού και σταθερότητας στο τραπεζικό σύστημα. Οι περιπτώσεις όπου, ο ανταγωνισμός έχει οδηγήσει σε αδιέξοδα, οφείλονται σε αποτυχίες των κανονιστικών και εποπτικών αρχών.

Τα πλεονεκτήματα του ανταγωνισμού για ένα αποτελεσματικό χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι πολλά και οι ρυθμιστικές και εποπτικές πολιτικές θα πρέπει να επικεντρωθούν σε ένα συμβατό με κίνητρα περιβάλλον, για τις τράπεζες και όχι να προσπαθήσουν να τελειοποιήσουν τη διάρθρωση της αγοράς ή τον βαθμό ανταγωνισμού¹⁶¹. Το συμπέρασμα λοιπόν είναι, ότι ο ανταγωνισμός δεν είναι επιβλαβής για τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος σε ένα χρηματοπιστωτικό σύστημα βασισμένο στην αγορά και με την υποστήριξη των θεσμικών πλαισίων. Ωστόσο, είναι σημαντικό να υπάρχουν τα απαραίτητα θεσμικά πλαίσια για να επωφεληθούν τα μέγιστα οφέλη του ανταγωνισμού. Αν και ο ανεξέλεγκτος ανταγωνισμός μπορεί να οδηγήσει σε ρωγμές το χρηματοπιστωτικό σύστημα, είναι καλύτερα να βελτιώσουμε τα υπάρχοντα πλαίσια, παρά να περιορίσουμε τον ανταγωνισμό¹⁶².

Οι αλλαγές της ευρωπαϊκής τραπεζικής νομοθεσίας, οι κανόνες λειτουργίας και τα μέτρα ρυθμιστικής παρέμβασης, μεταβάλλουν τη στρατηγική των ευρωπαϊκών τραπεζών. Η Τραπεζική Ένωση αποτελεί βασική προτεραιότητα για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και των επιχειρήσεων μετά την κρίση. Ταυτόχρονα θα πρέπει να διευθετηθεί η ορθή χρηματοδότηση της οικονομίας και να μειωθεί ο κατακερματισμός στην ενιαία αγορά. Εάν επιτευχθούν αυτά, θα εξασφαλίσουν ίσους όρους ανταγωνισμού στην ΕΕ και θα ενισχύσουν το ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα περιορίζοντας σημαντικά τον κίνδυνο μετάδοσης της κρίσης.

Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών υποστηρίζει, ότι μπόρεσε να επιτύχει τον στόχο της προστασίας των δημόσιων συμφερόντων και συνέβαλε στη σταθερότητα και αποτελεσματικότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η ενέργειες της EAT ενίσχυσαν την κεφαλαιακή θέση των τραπεζών διότι οι τράπεζες της ΕΕ εξασφάλισαν ήδη κεφάλαια ύψους 50 δισεκατομμυρίων ευρώ, με στόχο να ανταπεξέλθουν στη δοκιμασία.

Η σύσταση που εξέδωσε η EAT για την ανακεφαλαιοποίηση υποχρέωσε όλες τις μεγάλες τράπεζες της ΕΕ να επιτύχουν ένα επίπεδο βασικού κεφαλαίου της τάξης του 9%, ποσοστό που υπερβαίνει κατά πολύ τις ελάχιστες απαιτήσεις. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα ενίσχυση άνω των 200 δισεκατομμυρίων ευρώ στους δείκτες κεφαλαίων των ευρωπαϊκών τραπεζών. Η EAT συνέβαλε ουσιαστικά στο ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της ΕΕ. Το εγχειρίδιο αυτό περιλαμβάνει ρυθμιστικά πρότυπα, κατευθυντήριες οδηγίες, συστάσεις, γνώμες και προειδοποιήσεις. Παρόλα αυτά απαιτείται ένα ολοκληρωμένο χρηματοπιστωτικό πλαίσιο για την επιστροφή της ΕΕ στην οικονομική ανάκαμψη.

Η Τραπεζική Ένωση, σήμερα, προσπαθεί να μειώσει το σημερινό κατακερματισμό στην ενιαία αγορά, να συμβάλει στην εξασφάλιση ίσων όρων ανταγωνισμού στην ΕΕ και να ενισχύσει επίσης το ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα περιορίζοντας παράλληλα τον κίνδυνο μετάδοσης της κρίσης. Έτσι, η εφαρμογή της Τραπεζικής Ένωσης θα αποτελέσει καίριο στοιχείο για την εύρυθμη λειτουργία των τραπεζών, την ανάκαμψη και την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης. Στην αρχιτεκτονική αυτή καθοριστικός είναι ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ως εποπτικού φορέα. Μέσω του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού θα προάγει τη διαφάνεια στη λειτουργία των τραπεζών.

¹⁶¹ Thorsten Beck, *Bank Competition and Financial Stability: Friends or Foes*, 2015, (Abstract)

¹⁶² Thorsten Beck, *Bank Competition and Financial Stability: Friends or Foes*, 2015, σελ. 18

Συμπερασματικά είναι αποδεκτό ότι η τραπεζική ένωση μπορεί να δημιουργήσει ένα δίκτυ ασφαλείας στις κρίσεις για ολόκληρη την ευρωζώνη, για αυτό θεωρείται ως απαραίτητη και βασική προτεραιότητα, για τον επιμερισμό των κινδύνων, την προστασία των καταθετών και μέσω της διαδικασίας εκκαθάρισης, την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στο σύστημα και την εκ νέου χορήγηση πιστώσεων στις επιχειρήσεων σε όλα τα κράτη μέλη. Η πρόσφατη κρίση μας δίδαξε ότι τα εφαρμοζόμενα κανονιστικά και εποπτικά πλαίσια δεν πρέπει να ακολουθούνται κατά γράμμα και εσαεί χωρίς συνεχή ενημέρωση, διότι προκύπτουν καθημερινά στις αγορές νέα προϊόντα, νέες συνθήκες και διασυνδέσεις οι οποίες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και να αξιολογούνται.

Συμπερασματικά οι νέες ρυθμίσεις θα βελτιώσουν τη σταθερότητα του συστήματος, αλλά η διαδικασία δεν θα αλλάξει την ισορροπία μεταξύ ανταγωνισμού/χρηματοπιστωτικής σταθερότητας γιατί ο παρών σχεδιασμός θέτει σαν προτεραιότητα τη δημιουργία μιας ενιαίας ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής αγοράς, χωρίς όμως να προβλέπει ασφαλιστικές δικλίδες για τη σταθερότητα της. Η δημιουργία αυτών των δικλίδων προϋποθέτει μεταρρυθμίσεις, οι οποίες θα επανεξετάσουν τις δομές του χρηματοπιστωτικού συστήματος.¹⁶³.

Η σχέση, λοιπόν, της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης, και της διεθνούς οικονομίας, δεν είναι κάτι σταθερό. Είναι επιθυμητό να βασίζεται σε συμμαχίες, αλλά είναι επίσης πιθανόν να έρχεται συχνά σε σύγκρουση με αυτές ή με άλλες συμμαχίες. Ουσιαστικά πρόκειται για έναν "Ψυχρό Οικονομικό Πόλεμο", θα λέγαμε όπου όλα είναι πιθανά γιατί όλα αλλάζουν όχι μέρα με τη μέρα αλλά λεπτό προς λεπτό. Ουδέποτε στην ανθρώπινη ιστορία δεν θα μπορούσαμε να αποδεχτούμε περισσότερο τον Ηράκλειτο, ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΡΕΙ, από ότι στην σημερινή εξέλιξη του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος.

¹⁶³ Δ. Χ. Κατσίκας, *Ανταγωνισμός, σταθερότητα και ρύθμιση στον ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό τομέα*, ΕΛΙΑΜΕΠ, 2012

Κάπως έτσι φτάσαμε σε μια ακόμα Παγκόσμια Πλασματική Οικονομική Κρίση η οποία μπορεί να επιφέρει πραγματικές καταστροφικές συνέπειες.

Οι κυβερνήσεις τυπώνουν χρήματα για να μην σταματήσει η κρίση την ανάπτυξη της οικονομίας

Οι κυβερνήσεις επενδύουν στους επιστήμονες που επενδύουν στην βιοτεχνολογία και στη νανοτεχνολογία

η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ σήμερα

Η Δημιουργία ΦΟΥΣΚΑΣ πολλών τρισεκατομμυρίων δολαρίων

το ΠΛΑΣΜΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ για το μέλλον

Αν επιτύχουν οι επιστήμονες, θα δημιουργηθούν νέες βιομηχανίες και θα καλυφθούν τα πλασματικά χρήματα.

ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ η ανθρωπότητα θα καταφύγει στην παλιά γνωστή συνταγή: Όμως επειδή η ιστορία ανήκει στα χαοτικά συστήματα τύπου Β', κανείς δεν μπορεί να προβλέψει πως θα είναι η Ανθρωπότητα μετά από ένα 3^ο Παγκόσμιο πόλεμο.

Όμως, ας διατηρήσουμε την Νιρβάνα μας παρακολουθώντας τις εξελίξεις.

15/11/2017

29

Από την παρουσίαση της Μαρίας Χαρίση, *Οι Συνέπειες της Μετανάστευσης του H. Sapiens στην Εξέλιξη του Σημερινού Ανθρώπου*, 2017.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- Πρωτόκολλο (αριθ. 4) Για το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.
- Νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας.
- The European Banking Union (in ten (10) short Sections), C. V. Gortsos, March 2016.
- Οι τράπεζες και η Εποπτεία τους (Δίκαιο του Τραπεζικού Συστήματος) Σπυρίδων Δ. Ψυχομάνη, Αναπληρωτής Καθηγητής Νομικής, εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2006
- Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Νικόλαος Κ Ρόκας, Χρήστος Βλ. Γκόρτσος, Αλεξάνδρα Π Μικρουλαία, Χριστίνα Κ Λιβαδά, 3^η αναθεωρημένη έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Η δημοσιονομική σταθερότητα ως νομικός κανόνας στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης., Μ. Περάκης, εκδόσεις Σάκκουλας 2017.
- Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (περιοδικό "Συνήγορος" τεύχος 85 (2011)
- Τραπεζική Εποπτεία-ΒΑΣΙΛΕΙΑ I-II-III, ΤΕΙ Πελοποννήσου, ΣΔΟ Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής, Πτυχιακή εργασία, Ερευνητική ομάδα (Σάσσαλος Ανδρέας, Τσαπατσάρης Ευάγγελος), Καλαμάτα Μάιος 2014.
- Εποπτεία Τραπεζικού Συστήματος και Διαχείριση Κινδύνων, Διπλωματική εργασία, Κασιδιάρη Γεωργία, Νοέμβριος 2013.
- Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Τραπεζική Εποπτεία Οδηγός τραπεζικής εποπτείας, Νοέμβριος 2014
- Τιμητικός τόμος Ν. Ρόκα 2011
- Γεώργιος Κουφάρης,(2010) , «Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι χρηματιστηριακές αγορές». Περιοδικό Χρήμα, Ιανουάριος- Φεβρουάριος 2010
- Χρήστος Βλ. Γκόρτσος Η αναπροσαρμογή του πλαισίου άσκησης εποπτείας στο ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό σύστημα σύμφωνα με την «έκθεση de Larosière», ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ Δευτέρα 27 Απριλίου 2009
- Μιχαήλ Ψλέσος, Κεϋσιανή προσέγγιση της αγοράς εργασίας και της ανεργίας
- Στέλιος Ξανθόπουλος, *Θέματα στη Διαχείριση Τραπεζικού Κινδύνου*
- Χριστίνα Κ. Λιβαδά, *Κώδικες Δεοντολογίας του χρηματοοικονομικού τομέα*. Νομική φύση και λειτουργία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή 2005
- Ν. Ρόκας, Βασιλεία ΙΙΙ.

- Μ. Ν. Χαρίση, *Οι Συνέπειες της Μετανάστευσης του H. sapiens στην Εξέλιξη του Σημερινού Ανθρώπου*, 2017 (παρουσίαση σε *Power Point*)

Ξενογλώσση

- Saunders A. /Cornett M., “*Financial Markets and Institutions*”, McGraw-Hill, 2009,
- Goodhart,/Hartmann/L/Lewellyn/Rosas-Suarez/Weisbord, “*Financial Regulation*” 1998
- Van Rompuy et al, “*Towards a genuine ENU*”, 2012
- Stiglitz JE.,(2002) , “*Globalization and its discontents*”, Allen Lane, London, 2002
- Christos V. Gortsos “*The Single Supervisory Mechanism (SSM), Legal aspects of the EBU*” 2011
- Farjat Gérard, «*Nouvelles réflexions sur les codes de conduite privée, Les transformations de la régulation juridique* », 1998,
- Peter L. Bernstein « *Against the Gods, The remarkable story of Risk* », 1998
- Jones B./Sufrin A., “EU Competition Law” « *The single internal market the core concept*», 2010
- Binder « *resolution planning* », *tools and powers articles 31-86*, 2015
- Guttentag, Herring « *International Handbook on the economics of Integration* ». σελ 12-13, 1988
- Goodhart, CAE and Schoenmaker, *Institutional Separation between Supervisory and Monitoring Agencies, 1993, editor, The Central Bank and the financial system, Machmillan Press, London 1993*
- Gortsos C. «*The European Banking Union in ten sections*», 2016....(από διάλεξη του καθηγητού)
- Lichtenstein «*Glass-Steagal Act 1933*” 2010
- Yeager, Timothy J. and Yeager, Fred C. and Harshman, Ellen F., “The Financial Modernization Act: Evolution or Revolution?” 2004
- Tucker P., *Bank for International Settlements*, 2014
- Walker, *Financial Markets and Exchanges Law*, Oxford, 2007
- Sousi-Roubi B., *Droit bancaire européen, Paris*, 1959
- Robert Housman “*The Basel Convention*”, 1995
- *Regulating and supervising European Financial Markets*. 2014
- Ross Cranston, *Principles of Banking Law, second edition* 1997
- Thorsten Beck και Daniel, *Gross Monetary Policy and Banking supervision instead of separation*, No 286, 2012.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Δ. Χ. Κατσίκας, Ανταγωνισμός, σταθερότητα και ρύθμιση στον ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό τομέα, ΕΛΙΑΜΕΠ, 2012 <http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2012/03/katsikas-keimeno1.pdf>
- Wikibooks, 2017 https://el.wikibooks.org/wiki_Οικονομική_Κρίση_Αιτίες_και_Αποτελέσματα.
- Η Ενωμένη Ευρώπη με λίγα λόγια, 2017, https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_el
- ΕΚΤ Αναγκαία η ολοκλήρωση της χρηματοπιστωτικής ενοποίησης της Ευρωζώνης 2017 iefimerida.gr
- Η χρηματοπιστωτική ενοποίηση στην Ευρωζώνη, σύμφωνα με τη σχετική ετήσια έκθεση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, 2017. <http://www.iefimerida.gr/news/338665/ekt-anagkaia-i-oloklirosi-tis-hrimatoripistikis-enopoiisis-tis-eyrozonis>
- Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, Βικιπαιδία, https://el.wikipedia.org/wiki_Διεθνές_Νομισματικό_Ταμείο.
- Βικιπαιδία, <https://el.wikipedia.org/wiki>
- Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, 2017. https://el.wikipedia.org/wiki_Ευρωπαϊκό_Σύστημα_Κεντρικών_Τραπεζών
- LIBOR (London interbank offer rate), <https://www.euretirio.com/libor/>
- Credit Default Swap-CDS, investopedia 2017, <http://www.investopedia.com/terms/c/creditdefaultswap.asp>
- Conditionality, from Wikipedia, the free encyclopedia <https://en.wikipedia.org/wiki/Conditionality>
- Erkki Liikanen, The Liikanen Report or "Report of the European Commission's High-level Expert Group on Bank Structural Reform" https://en.wikipedia.org/wiki/Liikanen_report_2013
- ΔΝΤ: Με υποτίμηση νομίσματος έως και 10%, ενισχύονται κατά 1,5% οι εξαγωγές - Νέα μελέτη για τους εξαγωγείς διεθνώς, 2015 ankingnews.gr/τεχνική-ανάλυση-εκθέσεις/item/216368-δντ-με-υποτίμηση-νομίσματος
- Bretton Woods Agreement, <http://www.investopedia.com/terms/b/brettonwoodsagreement.asp>
- Ulrich Beck, World at Risk, <https://www.theguardian.com/profile/ulrichbeck>
- <https://el.wikipedia.org/wiki>
- Τραπεζική Ένωση 2017, http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_4.2.4.html
- Financial Dictionary, 2017, <http://financial-dictionary.thefreedictionary.com/Tier+1+and+Tier+2>
- Πιστωτικός Κίνδυνος 2017, (Credit risk), <https://www.euretirio.com/pistotikos-kindynos>
- Bank of Greece, Copyright 2008, <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/Legal/Laws.aspx>
- Φορολογία, Από τη Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια
- Φορολογικός παράδεισος https://el.wikipedia.org/wiki/Φορολογικός_παράδεισος
- Eurogroup: Ψηλά στην ατζέντα η δημιουργία Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου. ΕΙΔΗΣΕΙΣ 2017 Eurogroup: δημιουργία Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου - [iPaideia.gr premium.paratiritis.gr](http://iPaideia.gr/premium.paratiritis.gr)
- Εξελίξεις και προοπτικές του τραπεζικού τομέα, ομιλία Χ. Γκαργκάνα, 2006 www.euro2day.gr/dm_documents/280606_gkargkanas.doc
- Policies · Banking union, ww.consilium.europa.eu/el/policies/banking-union/risk-reduction-european-deposit-insurance-scheme/
- credit default swap or credit derivative contract, <http://www.investopedia.com/terms/c/creditdefaultswap.asp>
- Jean-Claude Juncker, the State of the European Union, https://ec.europa.eu/commission/state-union-2017_en
- <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm.abstract>

- E. Ferran, V. Babis, The European Single Supervisory Mechanism 2015, σελ 29
- Διονύσιος Γ. Βαλσαμής, ΣΚΙΩΔΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΑΓΟΡΑ , www.indeepanalysis.gr/analyseis/arthra/skiwdhs-trapezikh-agora
- Γκόρτσος Χ., «Ρυθμιστική παρέμβαση και εποπτεία του χρηματοπιστωτικού τομέα»
- Χ. Γκόρτσος, Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση, μια συνοπτική θεώρηση των θεσμικών και κανονιστικών διατάξεων, 2015
- Thorsten Beck, Bank Competition and Financial Stability: Friends or Foes 2015
- Hannoun H. report, «Towards a Global Financial Stability» 2010
- T. Beck O. De Jonghe, G. Schepens, *Bank competition and stability: Reconciling conflicting empirical Evidence*,
- *Report of the High level group on financial supervision in the EU, chaired by Jacques de Larosière* http://ec.europa.eu/internalmarket/finances/docs/de_larosiere_report_en.Pdf
- Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση <http://www.hba.gr/EuropeanAssociation?sectiontype=SSM>
- Paradise Papers: Τα offshore δάνεια της Proton Bank <http://tvxs.gr/news/ellada/paradise-papers-ta-offshore-daneia-tis-proton-bank>
- Τράπεζα – Βικιπαίδεια, <https://el.wikipedia.org/wiki/Τράπεζα>
- Μακροοικονομία - <https://el.wikipedia.org/wiki/Μακροοικονομία>
- Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης https://el.wikipedia.org/wiki/Οργανισμός_Οικονομικής_Συνεργασίας_και_Ανάπτυξης
- Οι εποπτικές αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος στο νέο χρηματοοικονομικό περιβάλλον, www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/Πλαίσιο_Εποπτικές_Αρμοδιότητες.pdf
- Οδηγός τραπεζικής εποπτείας, Νοέμβριος 2014, <https://www.bankingsupervision.europa.eu/.../ssmguidebankingsupervision>
- Τράπεζα Πειραιώς, Πώς θα διαχειρίζεται τις τραπεζικές κρίσεις η ΕΚΤ, 2014. www.newmoney.gr/palmos-oikonomias/
- Η ΕΚΤ, το ΕΣΚΤ και το Ευρωσύστημα - European Central Bank, <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/index.el.html>
-

Νομικά Κείμενα

1. Report from the Commission to the European Parliament and the Council 2014, www.europarl.europa.eu/meetdocs/20014-2019/documents/cont/dv/sr_14-05/sr_14-05-el.pdf
2. Directive 2012/27/EU OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 25 October , 2012, eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT
3. Οδηγία 2013/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με την πρόσβαση στη δραστηριότητα πιστωτικών ιδρυμάτων, www.hba.gr/EuropeanAssociation section type CRR
4. Απόφαση Επιτροπής Κεφαλαιοαγοράς 8/459/27, 2007 - ΦΕΚ 2456/Β'/31.12.2007, http://www.dsanet.gr/Epikairothta/Nomothesia/apof8_459_07.htm
5. Working Paper, no 223/2013, G. Ferrarini, L. Chiarella, 2013, *Common Banking Supervision in the Eurozone, Strengths and Weaknesses*. http://ssrn.com/abstractt_id=2309897
6. Brussels, 11.10.2017, COM (2017) 591 final
7. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1024/2013 του Συμβουλίου της 15ης Οκτωβρίου 2013 για την Ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων
8. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 468/2014 — μηχανισμός τραπεζικής εποπτείας της ΕΕ (κανονισμός για το πλαίσιο ΕΕΜ)
9. Οδηγία 2001/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4ης Απριλίου 2001 για την εξυγίανση και την εκκαθάριση των πιστωτικών ιδρυμάτων
10. ΟΔΗΓΙΑ 2014/59/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΪ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 15ης Μαΐου 2014 για τη θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων , αρθρα 31-86

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Συντομογραφίες στα Ελληνικά

ΕΑΑ	Εθνική αρμόδια αρχή
ΕΑΤ	Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΜ	Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ΕΜΕ	Ενιαίος μηχανισμός εξυγίανσης
ΕΜΣ	Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας
ΕΟΧ	Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος.
ΕΣΣΚ	Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου
ΕΣΚΤ	Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών
ΕΣΧΕ	Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας
ΚΕΟ	Κοινές Εποπτικές Ομάδες
ΚΚΑ	Κανονισμό για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις
ΜΕΟ	Μεικτή Εποπτική Ομάδα
ΝΠ	Νομισματική Πολιτική
ΟΑΕΤ	Οδηγία για την ανάκαμψη και την εξυγίανση τραπεζών (ΟΑΕΤ)
ΣΑΚ	Σύστημα αξιολόγησης κινδύνων
ΣΑΚΤ	Σύστημα Ανταποκριτριών Κεντρικών Τραπεζών
ΣΕΚ	Συνθήκη περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας
ΣΛΕΕ	Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣΧΣ	Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας
ΤΔΔ	Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών
ΤΣ	Τραπεζικό Σύστημα

Συντομογραφίες στα Αγγλικά

ABoR	:	το διοικητικό συμβούλιο ελέγχου
BCBS	:	Basel Committee on Banking Supervision είναι ο πρωταρχικός ρυθμιστής παγκόσμιων προτύπων για την εποπτική ρύθμιση των τραπεζών για συνεργασία σε θέματα τραπεζικής εποπτείας. Η εντολή του είναι να ενισχύσει τη ρύθμιση, την εποπτεία και τις πρακτικές των τραπεζών παγκοσμίως με σκοπό την ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας.
BIS	:	Bank for International Settlements
BRRD	:	Ανάκαμψη και Εξυγίανση των Τραπεζών
BRRD	:	Bank Recovery and Resolution Directive
CRD	:	Υποχρεωτικά Κεφάλαια
CDS	:	Swap Credit Default. Είναι μια συμφωνία ανταλλαγής κινδύνου αθέτησης.
EBA	:	European Banking Authority <i>Χρηματοπιστωτικού Τομέα)</i>
EBC	:	European Banking Committee)
ECB	:	European Central Bank
EDIF	:	European Deposit Insurance Fund
EDIS	:	European Insurance Deposit Scheme
EEM	:	Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός
ELA	:	Emergency Liquidity Assistance (παροχής έκτακτης ενίσχυσης σε ρευστότητα)
ESM	:	Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Στήριξης
FSAP	:	Financial Sector Assessment Program (Πρόγραμμα Αξιολόγησης Χρηματοπιστωτικού Τομέα)
FSB	:	Financial Stability Board
IMF	:	International Monetary Fund
JST	:	Joint Supervisory Teams
LIBOR	:	είναι το επιτόκιο προσφοράς στο οποίο οι μεγάλες διεθνείς τράπεζες στο Λονδίνο δανείζονται κεφάλαια (ευρωδολάρια) μεταξύ τους
LSI	:	Less Significant Institutions
NCAs	:	National Competition Authorities
PSI	:	Private Sector Involvement: Η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα σε σχέδια της κυβέρνησης. Σημαίνει συγκεκριμένα τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην καταγραφή των κρατικών χρεών σε περιπτώσεις κουρέματος.
SRF	:	Single Resolution Fund (Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης)
SRM	:	Single Resolution Mechanism (Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης)
SSM	:	Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός